

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN DOPİNG
KULLANIMINA YÖNELİK TUTUMLARININ İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

HAZIRLAYAN

Raşit KARACA

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Yrd. Doç. Dr. Mehmet ÖÇALAN

OCAK 2018 KIRIKKALE

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN DOPİNG
KULLANIMINA YÖNELİK TUTUMLARININ İNCELENMESİ**

HAZIRLAYAN

Raşit KARACA

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANA BİLİM DALI
YÜSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Yrd. Doç. Dr. Mehmet ÖÇALAN

OCAK 2018 KIRIKKALE

Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı çerçevesinde yürütülmüş olan bu çalışma aşağıdaki jüri üyeleri tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi: //2018

~~Doç. Dr. Mutlu TÜRKMEN~~
Bartın Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu
Jüri Başkanı

Doç. Dr. Sibel ARSLAN
Kırıkkale Üniversitesi
Spor Bilimleri Fakültesi

Üye

Yrd. Doç. Dr. Mehmet ÖÇALAN
Kırıkkale Üniversitesi
Spor Bilimleri Fakültesi

Üye

KİŞİSEL KABUL SAYFASI

Yüksek Lisans Dönem Projesi olarak sunduğum “Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Doping Kullanımına Yönelik Tutumlarının İncelenmesi” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve faydalandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak faydalanılmış olduğunu beyan ederim.

Tarih
Adı Soyadı
İmza

ÖNSÖZ

Çalışmamın her aşamasında beni yönlendiren, tecrübesi ve bilgisi ile destek olan zorlaştırıcı değil kolaylaştırıcı olan değerli hocam Yrd.Doç.Dr. Mehmet ÖÇALAN'a teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca eğitim hayatım boyunca maddî manevî bütün destekleri ile hep yanımda olan, tüm fedakârlığı yapan anne ve babama, çalışmalarımda bana yardımcı olan canım eşime sonsuz teşekkür ederim.

Raşit Karaca

Kırıkkale-2018

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin doping kullanımına yönelik tutumlarını incelemek ve aralarında çeşitli değişkenlere göre farklılıkları belirlemektir. Araştırma grubunu Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'nden 150 öğrenci, Kırıkkale Üniversitesi'nden 220 öğrenci, Siirt Üniversitesi'nden 240 öğrenci ve Burdur Üniversitesi'nden 117 öğrenci olmak üzere toplamda 727 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak H. Ahmet ŞAPCI'nın geliştirmiş olduğu iki bölümden oluşan ölçek uygulanmıştır. Birinci bölüm kişisel bilgi formundan oluşmaktadır ikinci bölüm ise on sorudan oluşan doping tutumunubelirlemeye yönelik sorulariçermektedir. Elde edilen veriler SPSS programıyla değerlendirilmiştir. Yapılan tüm değerlendirmelerde istatistiksel anlamlılık düzeyi $p<0,05$ olarak dikkate alınmıştır. Ölçeğe ait toplam puan dağılımı için Shapiro-Wilk testine bakıldığında verilerin normal dağılım göstermediği tespit edilmiştir. Bu doğrultuda, iki grup karşılaştırmasında Mann Whitney-U testi ve ikiden fazla grup karşılaştırmasında ise Kruskall Wallis Testi kullanılmıştır. Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını tespit etmek için ise, Bonferroni testi kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre,ölçek maddelerine verilen cevapların aritmetik ortalama puanları $\bar{X}=4.45$ ile $\bar{X}=3.65$ arasında değişmektedir. Ortalaması en yüksek madde ve düşük madde sırasıyla şunlardır: “*Doping kullanımı, sporcular arasında haksız rekabete yol açmaktadır.*” ve “*Büyük bir sportif organizasyonda ülkemiz başarısı için doping kullanabilirim.*” Bununla birlikte öğrencilerin yaş, sınıf, spor yapma süresi ve akademik başarı durumu değişkenlerinde anlamlı bir fark tespit edilememiş fakat cinsiyet, kulübe bağlı spor yapma, okuduğu bölüm ve milli takımda bulunmadurumu arasında istatistiksel olarak anlamlı fark önemli görülmüştür.Bu çerçevede araştırmamıza katılan Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin; etik açıdan doping kullanımının uygun olmadığı fakat sportif performans için etkili olduğu düşüncesine sahip oldukları söylenebilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Doping, Spor, Tutum, BESYO

ABSTRACT

The aim of this research is to examine the attitudes of the students of Physical Education and Sport for doping use and to determine the differences between them according to various variables. The study group consisted of 727 students from Sivas Cumhuriyet University, 220 students from Kırıkkale University, 240 students from Siirt University and 117 students from Burdur University. As a means of collecting data in the study, a scale consisting of two parts developed by H. Ahmet ŞAPCI was applied. The first part consists of the personal information form and the second part contains the questions to determine the doping attitude consisting of ten questions. The obtained data were evaluated by SPSS program. The statistical significance level was considered as $p < 0,05$ in all evaluations. When the Shapiro-Wilk test was used for the total score distribution of the scale, it was determined that the data were not normal distribution. Mann Whitney-U test was used for comparison of two groups and Kruskal Wallis Test was used for two-group comparison. The Bonferroni test was used to determine which group originated the difference.

According to the findings of the research, the arithmetic average scores of responses to scale items ranged from $\bar{X} = 4.45$ to $\bar{X} = 3.65$. The highest median and the lowest median are respectively: "Doping leads to unfair competition among athletes" and "I can use doping for a country's success in a major sporting event." However, the age, class, duration of sports and academic achievement no significant difference was found but a statistically significant difference was found to be significant between gender, club sports, reading and national team presence. In this framework, students of Physical Education and Sports College who participated in our research; it may be argued that ethical use of doping is not appropriate but is effective for sporting performance.

Keywords: Doping, Sports, Attitude

SİMGELER VE KISALTMALAR

AAS	: AnabolikAndrojenikSteroid
ACTH	: Kortikotropinler
CG	: KoryonikGonadotropin
CMSB	: Dünya Bocce Federasyonu
df	: Harmonik Ortalama
EPO	: Eritropoetin
FAI	: Uluslararası Havacılık Federasyonu
FIA	: Uluslararası Otomobil Federasyonu
FIBT	: Uluslararası Kızak Federasyonu
FIDE	: Uluslararası Satranç Federasyonu
FIG	: Uluslararası Cimnastik Federasyonu
FILA	: Uluslararası Güreş Federasyonu
FIM	: Uluslararası Motosiklet Federasyonu
FIQ	: Uluslararası Quilleurs Federasyonu
FIS	: Uluslararası Kayak Federasyonu
FITA	: Dünya Okçuluk Federasyonu
FİBA	: Uluslararası Basketbol Federasyonu
FİFA	: Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği
FMB	: Uluslararası Briç Federasyonu
FMK	: Dünya Karate Federasyonu

HGH	: Büyüme Hormonu
IAAF	: Uluslararası Atletizm Federasyonları Birliği
IGF	: Uluslararası Golf Federasyonu
IGF-1	: İnsülin benzeri büyüme hormonu
IOC	: Uluslararası Olimpiyat Komitesi
IPC	: Uluslararası Paralimpik Komitesi
ISAF	: Uluslararası Yelken Federasyonu
ISSF	: Uluslararası Atış Sporü Federasyonu
IWF	: Uluslararası Halter Federasyonu
LH	: Luteinleştirici Hormon
N	: Kişi Sayısı
p	: Anlamlılık
PED	: Performans Artırıcı İlaç
SGM	: Spor Genel Müdürlüğü
TADA	: Türkiye Anti-Doping Ajansı
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TDKM	: Türkiye Doping Kontrol Merkezi
TMOK	: Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi
UCI	: Uluslararası Bisiklet Federasyonu
UIM	: Uluslararası Motonautique Federasyonu
UIPM	: Uluslararası Modern Pentatlon Birliği
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatı

WADA : Dünya Anti Doping Ajansı
WCBS : Dünya Bilardo Federasyonu
WCF : Dünya Curling Federasyonu
WDF : Dünya Dart Federasyonu
Ss : Standart Sapma
 α : Cronbach Alpha

TABLolar / ŞEKİLLER DİZİNİ

Tablo 1. Araştırma Grubunu tanımlayıcı İstatistikî Bilgiler	72
Tablo 2. Tutum Ölçeği Maddelerine İlişkin Betimsel İstatistikler	74
Tablo 3. Cinsiyet Değişkenine Göre ğrencilerin Tutum Ölçeği Maddelerinden Almış Olduğu Ortalama Puanlar	76
Tablo 4. Tutum Ölçeğinde ğrencilerin Cinsiyete Göre Mann Whitney-U Testi Sonuçları	78
Tablo 5. Tutum Ölçeğinde ğrencilerin Yaş Faktörüne Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	79
Tablo 6. Tutum Ölçeğinde ğrencilerin Sınıf Faktörüne Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	80
Tablo 7. Bölüm Değişkenine Göre ğrencilerin Tutum Ölçeği Maddelerinden Almış Olduğu Ortalama Puanlar	81
Tablo 8. Tutum Ölçeğinde ğrencilerin Bölüm Faktörüne Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	84
Tablo 9. Tutum Ölçeğinde ğrencilerin Akademik Başarı Faktörüne Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	85
Tablo 10. Kulübe Bağlı Spor Yapma Değişkenine Göre ğrencilerin Tutum Ölçeği Maddelerinden Almış Olduğu Ortalama Puanlar	86
Tablo 11. Tutum Ölçeğinde ğrencilerin Kulübe Bağlı Spor Yapma Faktörüne Göre Mann Whitney-U Testi Sonuçları	89
Tablo 12'de öğrencilerin spor yapma yılı faktörüne göre Kruskall Wallis H testi sonuçları görülmektedir.	90
Tablo 12. Tutum Ölçeğinde ğrencilerin Spor Yapma Yılı Faktörüne Göre Mann Whitney-U Testi Sonuçları	90
Tablo 13. Milli Takımda Bulunma Değişkenine Göre ğrencilerin Tutum Ölçeği Maddelerinden Almış Olduğu Ortalama Puanlar	91
Tablo 14. Tutum Ölçeğinde ğrencilerin Milli Takımda Bulunma Durumu Faktörüne Göre Mann Whitney-U Testi Sonuçları	93

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	iv
TABLOLAR / ŞEKİLLER DİZİNİ	vii
İÇİNDEKİLER	viii
GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER	6
2.1. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu.....	6
2.1.1. Beden Eğitimi Öğretmeninin Yetiştirilmesi.....	7
2.1.2. Antrenörün Yetiştirilmesi	8
2.2. Yüksek Öğretimde Beden Eğitimi ve Spor.....	9
2.2.1. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü.....	10
2.2.3. Spor Yöneticiliği Bölümü	11
2.2.4. Rekreasyon Bölümü	11
2.3. Doping Kavramı.....	12
2.4. Dopingin Tarihi Süreç İçerisindeki Gelişimi	14
2.5. DOPİNGİN SINIFLANDIRILMASI	18
2.5.1. Yasaklı Maddeler	19
2.5.1. Stimülanlar (Uyarıcılar)	19
2.5.1.1. Amfetaminler	19
2.5.1.2. Kokainler.....	20
2.5.2. Narkotik Analjezikler.....	22
2.5.3. Anabolik Steroidler	22
2.5.4. Beta Bloke Ediciler	26
2.5.5. Diüretikler	28
2.5.6. Peptid Hormonlar ve Analogları	28
2.5.6.1. Eritropoetin (EPO)	29

2.5.6.2. Büyüme hormonu (hGH)	30
2.5.6.3. İnsülin benzeri büyüme hormonu (IGF-1)	32
2.5.6.4. Koryonik Gonadotropin (CG) ve Luteinleştirici Hormon (LH)	32
2.5.6.5. İnsülin.....	33
2.5.6.6. Kortikotropinler (ACTH)	34
2.6. YASAKLI YÖNTEMLER	35
2.6.1. Oksijen Taşınmasını Arttıran Yöntemler	36
2.6.1.1. Kan Dopingi	36
2.6.1.2. Modifiye Hemoglobin Ürünler	37
2.6.2. Farmakolojik, Kimyasal ve Fiziksel Uygulamalar	38
2.6.3. Gen Dopingi	39
2.7. KULLANIMI KISITLI MADDELER	40
2.7.1. Alkol.....	40
2.7.2. Kannabinoidler	42
2.7.3. Lokal anesteziler	43
2.7.4. Glukokortikosteroidler	44
2.7.5. Beta –Blokörler	45
2.8. DOPİNGLE MÜCADELE.....	47
2.8.1. Dünyada Doping Mücadele.....	47
2.8.2. Türkiye’de Doping Mücadele	48
2.8.3. Dünya Anti-Doping Ajansı (WADA)	50
2.8.4. Doping Kontrolü Dünya Anti-Doping Kodu	51
2.8.5. Türkiye Anti-Doping Ajansı (TADA)	52
2.10. Tutum	58
2.10.1. Tutumun Öğeleri	63
2.10.1.1. Bilişsel Öğe	65
2.10.1.2 Duygusal Öğe.....	66
2.10.1.3 Davranışsal Öğe	67
3. MATERYAL VE YÖNTEM	69
3.1. Araştırmanın Yöntemi.....	69
3.2. Araştırmanın Çalışma Evreni ve Örneklemi	69
3.3. Veri Toplama Aracı.....	70

3.4. Verilerin Analizi.....	71
4. BULGULAR.....	72
5. TARTIŞMA VE SONUÇ	94
6. ÖNERİLER.....	110
8. EKLER.....	121
8.1. Anket Formu	121
9. ÖZ GEÇMİŞ	124

GİRİŞ

Spor, günümüzde çok geniş kitlelere ulaşıp insanların boş zamanlarını eğlenceli hale getiriyorken sporcular için kurullarla sınırlanmış ekonomik olarak geçimini sağladığı ve profesyonel olarak yaptığı bir faaliyet olmuştur. Sporun geniş kitlelere ulaşmış olması sporun profesyonel hale gelip kulüpleşmeye teşvik etmiş bu olguda sporu uzman ve antrenörler eşliğinde son teknolojik materyalleri kullanan, düzenli antrenman ve beslenme programları uygulanarak başarılı olma hedeflerini ön plana çıkarmıştır. Başarının temel motivasyonu ise şöhret ve para olmuştur. Başarılı olma adına takım sporcularının veya bireysel yapılan sporlarda performansı en yükseğe çıkarmak için her türlü yol ve yöntemler denenmiştir.

Sporcunun bireysel performansını artırmak için uyguladığı antrenman programının kullanmış olduğu besin ve gıda takviyelerinin yeterli olmadığı noktalarda sporcu kapasitesini artırmak için yasaklı maddelere başvurmaktadır. Kişinin bir müsabakaya katılımı nedeniyle haksız ve yapay şekilde etkin ve yüksek performans sergilemesi amacıyla, bünyeye yabancı fizyolojik maddelerin, farklı yollarla uygulama ile yüksek miktarda ve anormal yollardan, sağlıklı bir bireye uygulanması veya bireyin bizzat kendisi tarafından kullanılması doping olarak tanımlanabilir (Erkiner, 2007).

Sporcuların doping kullanımına başvurmasındaki birçok etken söz konusu olup öne çıkan başlıklar başarı, prestij ve şöhret, para, milli duygular ve mükemmeliyetçilik anlayışıdır. Ek olarak Sargın'ın(2007) yapmış olduğu çalışmada başarılı olmak için her yolu denerim şeklindeki soruya verilen katılıyorum cevabının azımsanmayacak seviyede olduğunu ve doping kullanmak performansı olumlu yönde etkiler şeklindeki soruya ise üçte bir oranına yakın katılıyorum yanıtı verilmiştir ki doping kullanmanın baskın mefhumun başarılı olma isteğidir. Bu görüşe ek olarak Daniel J. Madigan (2016) “Doping hakkında farkındalığın artması, sık kontroller ve yakalanan sporcular için ciddi disiplinler sonuçlara rağmen, doping hala rekabet sporlarında yaygındır ve yaygın bir sorun olarak görülmektedir. Sonuç olarak, sporcuların

dopingle mücadele etmesine neden olan faktörleri anlamak için spor psikolojisi ve spor bilimlerine olan ilginin artması dikkat çekmektedir.

Performansı geliştirme yaşam döngüsü modeline göre, sorunlara katkıda bulunan yalnızca sistematik faktörler değildir. Kişisel faktörlerde önemli bir rol oynamaktadır. Sporcuların dopinge karşı savunmasızlığını artırmak için yakın zamanda önerilmiş olan böyle bir faktör, mükemmeliyetçiliktir. Sportif mükemmeliyetçilik dört bölümden oluşan çok boyutlu bir özelliktir; Mükemmeliyetçi çabalar, mükemmeliyet endişesi, ebeveyn baskısının mükemmel olma isteği ve antrenör baskısının mükemmel olma isteği” diye başlıklar halinde belirtmiştir(Corlett,2013).Bu görüş sporcunun en iyiyi yakalama ve en başarılı olma adına doping kullanımının baskın nedenleri arasında gösterilebilir.

Bununla birlikte spordaki en önemli olgu, dil, din, renk ırk, gözetmeksizin eşitler arası yarış olmasıdır.Eşitlik spor olgusunun en temel ve en belirleyici ilkesidir diyebiliriz; öyle ki, eşitlik kavramına helal geldiği veya bozulduğu vakit spor olayı da ortadan kalkmaktadır. Sporun uygulamasının yapıldığı tesisler ve aletler, spor branşına özgü kural ve kaideler, yasaklar ve cezalar eşitlik dediğimiz kavramın temel parametreleridir. Eşitlik sağlandığı ortamda ise sporcuya kendi sportif performansını, becerisini ve yaratıcılığını sergilemesi kalır (Erdem'den aktaran: Yoncalık, 2007).Başarılı olma baskısı, çok para kazanma, milli duyguların öne çıkması sporcunun performansının yetmediği noktalarda doping maddesi kullanmasına yönlendirmesi diğer sporculara göre avantaj sağlamış olup buda eşitler arası yarış kavramı ile ters düşmektedir.

Sporcuları yetiştiren antrenörler sporcuya vaat ettikleri kaliteli antrenmanları yaptırırken onların kişisel gelişimini ve ahlaki gelişimini de göz ardı etmemelidir. Antrenörler sporcu performansını artırırken ahlaki açıdan da gelişmesini sağlamalı ve hileye başvurmadan fair-play anlayışıyla başarının sonuç odaklı olmadığını da çok iyi öğretmelidir.

Sporcunun başarı algısını dopinge bağlaması son dönemde çokça rastlamaktayız. Olimpiyatlara katılan bir sporcuya yöneltilen soruda ‘Olimpiyat şampiyonu olmamı sağlayacak bir ilacı, hayatımı kaybetmeme sebep olsa bile, kullandığımı sadece ben

biliyorsam hiç düşünmeden ilacı kullanırım” cevabını vermiştir. Bu zihniyeti normal bir insan hatta normal, akli başında bir sporcunun anlayabilmesi elbette mümkün değildir. Ama anlaşılabilir profesyonel düzeyde spor yapıldığında işin boyutu maalesef değişebilmektedir (Kurdak, 1996).Bu düşünce yapısında olan sporcular azımsanmayacak sayıda olduğu ve Amerika’da yapılan bir araştırmada sporcuların dopingin olmadığı yerde umutla olmaz dediği bilinmektedir.

Doping kullanımına olan tutumlar farklılık arz etmekte ve çoğunluk grup doping kullanmanın sakıncalı olmasından bahsederken az bir kesim ise doping kullanmanın serbest bırakılmasından yanadır. Doping kullanmanın yasak olması görüşünde olanlar sporcu sağlığını önemseyen ve sporun evrensel yapısını ön planda tutup bireyin kendi kapasitesi ölçüsünde yarış içerisinde olması ve eşit şartlar altında yarışmasından yana olmaktadır. Doping kullanmanın serbest olmasını isteyen grup ise bireyin hayatını sonlandırma özgürlüğünün bile olduğu bu sebepten ilaç kullanımı sonucu oluşacak sağlık sorunlarının bireyin sorumluluğunda olduğu sonuçlarının kendisini bağladığı için serbest olması istemektedir. Aynı zamanda eğer sporda eşitlik kavramı adına doping kullanmak yasaksa, doping maddesinin serbest bırakılması halinde herkes için eşitlik sağlanacağından dolayı serbest olması taraftarıdır.

Bu bakış açısına ek olarak dopingin spor alanında kullanımı tüketiminde kişiye zarar vermeyecek şekilde sağlıklı üretilene kadar yasaklı olacaktır. Sağlıklı demekteki kastımız ise kişiye kısa veya uzun vadede tıbbi olarak sağlığa zararsız olması demektir. Belki de yan etkileri de düşünülünce hiçbir ilacın sağlıklı olmadığı akla geldiğinden tıbbi olarak yan etkilerinin de olmadığı ispatlanana kadar dopingin yasaklı olması gerekir(Corlett,2013).

Bu düşünce grubundakilere ek olarak doping artık çağımızın bir parçası olmakla birlikte gösterişli spor organizasyonların başarılı olma adına vazgeçilmez bir olgu olmuştur. Ek olarak da doping maddelerinin yan etkilerini masumane görüp tedavide kullandığımız ilaçların bile yan etkilerinin olması bundan kaynaklı olarak doping maddelerinin kullanımının serbest bırakılması istenilmektedir. Bu iki taban tabana zıt görüşün aslında temel dayanağı eşitlik anlayışıdır. Eğer bir uygulama varsa tüm

bireyler için eşit olması başarılı olanının seçiminde adaleti sağlar ki bu da herkes tarafından kabul görür.

Sporda doping kullanımına karşı olan tutum ve görüşlerin çeşitlilik arz etmesi bir yana doping maddesi kullanmanın çok büyük sakıncalı sağlık sorunları doğurması ve hatta sporcu ölümleri ile sonuçlanması uluslar arası kuruluşları ve spor federasyonları bu duruma önlem almış ve hatta devlet politikaları sporda dopingi engellemek ve vatandaşlarının sağlıklı yaşaması için kanunlar çıkartmıştır. Doping; hem haksız rekabete taban oluşturması ve fairplay anlayışına ters olması nedeniyle spor etiğine aykırı durumu bununla birlikte sporcu sağlığını kısa ve uzun süreli bozma ihtimali yüksek ölüm risklerinin de oluşmasına sebebiyet vermektedir. Bu nedenle doping Dünya Anti-Doping Ajansı (WADA), Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC), FIFA, FIBA, IAAF gibi uluslar arası spor organizasyonları tarafınca yasak getirilmiştir. Dopingin yasak olmasının ana sebebi sporun temel prensiplerine aykırı olmasıdır (Acarbay, 1986).

Tüm bu kuruluşlar ve spor federasyonlar Dünya Anti-Doping Ajansı (WADA) ile ortak amaç gütmektedir. Dünyada WADA'ya bağlı olarak birçok yerel kuruluş bölgesel olarak ve dünya çapında yapılan spor müsabakalarını denetleme yetkisine sahip olarak sporcuları doping kullanımı konusunda testler yapmaktadır. Doping kullanımı pozitif çıkan sporcuların spor lisanslarını iptal etme spordan men etme gibi yaptırımlara sahiptir. Ülkemiz de WADA'ya 1980 da ilk başvuruyu yapmış ve son olarak 2005'de WADA ile akredite olmuş olup yılda 2000'nin üzerinde örnek analiz etmektedir.

Bu doğrultuda, dopingle mücadelenin uluslararası kuruluşlar eliyle kontrol edilip önlenmeye çalışılması ebetteki çok önemlidir, buna karşın antrenörün, ailenin ve sporcunun kendisinin başarının sadece sonuç odaklı olmadığını sporu bir yaşam tarzı kimlik ve kişilik olarak benimsetilmesi gerektiğini fairplay, yarışanlar arası eşitlik ve adalet kavramlarını içselleştirmesi gerektiğini ana hedef olarak öğretilmesi gerekir. Sporcunun sonuç odaklı olarak hareket etmesi performansının yetmediği yerlerde ise gayri ahlaki olan yol ve yöntemlere yönelmesini neden olabilmektedir. Sporcunun bu maddeleri ve yöntemleri kullanması sonucunda nelerle karşılaşabileceğini kestirememesi neleri kaybedeceği hakkında bilgi sahibi olmaması büyük bir

talihsizlik olarak karşısına çıkmaktadır. Bu yüzden sporcunun ve antrenörün dopinge ilgili bilgi sahibi olması kullanım sonucunda neleri feda ettiğini bilmesi ve dopingin tespit edildiği durumlarda da tüm sportif başarısının elinden alınacağını bilmesi doping kullanımınızda kontrol altına alabilmektedir.

Sonuç olarak tarihten süre gelen ve günümüzde de insanoğlunun üstünlük mücadelesi devam etmekte spordaki mücadeleye leke süren eşitlik, ahlak, adalet ve fairplay hiçe sayarak kendisi için avantaj sağlaması en hararetli şekilde devam etmektedir. Bunu önleme adına devasa kuruluşlar ve federasyonlar üzerine düşen sporu daha adaletli olmasını sağlamalı bunun yanında da antrenörler sporcuların ahlaki yönden de gelişmelerini sağlamalı sporcuların ise sonuç odaklı olmadan sporu bir yaşam felsefesi olmasını sağlamalıdır ve sporun hastalık olarak kabul edilen doping kullanımına engelleme adına herkes kendi üzerine düşeni yapmalıdır.

Bu araştırma kapsamında, elit sporcuları da bünyesinde barındıran Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin doping kullanımına yönelik tutumlarını incelemeyi ve yaş, cinsiyet, sınıf, okuduğu bölüm, spor kulübüne bağlı spor yapma durumu, algıladığı akademik başarı düzeyi, spor yaşı ve milli takım sporcusu gibi çeşitli değişkenlere göre doping kullanımına yönelik tutumlarında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemeyi amaçlamaktadır.

2.GENEL BİLGİLER

2.1. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

Bireyin kişisel gelişimi toplumlarında gelişmesinde ve ilerlemesinde en etkin parametre eğitimidir. Eğitimin önemi ve gereği her geçen gün daha da çok hissedilmektedir. Eğitim almış birey sayısının artması o toplumun bilgi toplumu olmasında ilk şart olarak kabul edilir. Sorunlara çözüm yolları arayan, yaratıcı, ilgi ve gayelerini gerçekleştirmede bencil olmayan, adil, beşeri münasebetlerde demokratik ve özerk, sosyal ve kültürel meselelerde esnek, tamamlayıcı nitelikleri etkin, meslek kültürü içselleşmiş bireyi yetiştirmek fakat eğitimin değerini ve gereğine inanmış toplumlarda mümkün olabilmektedir (Aktepe, 2004).

Eğitim sisteminin birçok faktörü olmakla birlikte en önemli baş aktörü öğretmendir. Sistemi oluşturan tüm öğelerin, yetiştirilecek öğrencilerin daha yaratıcı ve verimli olması için niteliklerinin artırılması gereklidir. Bu sebeple etkin öğretmene, daha çağdaş öğretim programlarına, daha nitelikli eğitim ortamlarına, daha kaliteli yönetime ve daha istekli öğrencilere ihtiyaç duyulmaktadır. Sistemin tüm parçaları anahtar kilit uyumu olmalı ve süreci ve sonucu etkiler; parçalardan herhangi birinin eksikliği verimi düşürür. Eğitim sisteminin gelişmesine adına yapılan çalışmalar çok yönlü düşünülmelidir. Bilhassa öğretmenin niteliğini yükseltmeye dönük çalışmalarda öğretmenin bu konuya inanması sağlanmalıdır (İlhan, 2004).

Dünyanın birçok ülkesinde olduğu gibi ülkemizde de öğretmen ve öğretmenlik uygulaması gündemde sıkça işlenen bir konudur. Öğretmenlik mesleği ve bu mesleği icra eden uzmanların mesleğin gereklerini yerine getirişleriyle ilgili düzenlemeler Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan bu zamana hep konuşulan bir mesele olagelmıştır (Seferoğlu, 2004).

Eğitim alanında yapılan çalışmalar incelendiğinde, rretmenlerin öğrencilerin başarısında en etkin rolü oynadıkları apaçık görülmektedir ve öğretmenlerin de öğrencilerin öğrenmelerinde önemli bir role sahip olduklarına inandıklarında, öğrencilerin başarıları önemli oranda artış göstermektedir (Bandura, 1994).

2.1.1. Beden Eğitimi ğretmeninin Yetiştirilmesi

Cumhuriyet ncesi dönemde Selim Sırrı Tarcan ile Türkiye'de Beden Eğitimi ğretmeninin yetiştirilmesi adına ilk girişimler başlamış, 1932 yılında Gazi Eğitim Enstitüsünde Beden Eğitimi Bölümünün açılmasıyla süre gelmiştir. 1982 yılında Yüksek ğretim Kurumu ile birlikte Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Eğitim Enstitüleri ve Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağlı, Gençlik ve Spor Akademileri, niversitelerin Eğitim Fakülteleri veya Fen Edebiyat Fakültelerine bağlı Beden Eğitimi ve Spor Bölümleri haline getirilmiş, 1992 yılında ise Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulları açılarak, sporda ağdaş anlamda gelişmeleri başlatacak kurumsallaşmanın temelleri atılmıştır. Üniversitelere bağlı olarak başlangıçta 6 sonradan sayıları giderek artan, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulları, uyguladıkları eğitim programları ile ortaöğretim kurumlarına beden eğitimi ğretmeni yetiştirirken, ilköğretim seviyesindeki öğrencilere de beden eğitimi ve spor hizmeti sunan ve onları spora kanalize eden bilgi ve beceriye sahip olarak yetiştirilmektedirler. Ancak, Türkiye'de spor alt yapısını teşkil eden 6-12 yaş grubundaki çocuklara halen ilköğretim okullarının birinci ve ikinci seviyesinde sağlıklı spor hizmeti sunulamamaktadır (Başbakanlık, 1994). Oysa birçok spor branşı için başlama yaşı olarak kabul edilen bu dönemde organize olarak gerçekleştirilen beden eğitimi ve spor etkinlikleri, çocuğun; fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişiminin yanı sıra, sporu alışkanlık haline getirmesi ve tüm hayatı boyunca bunu sürdürmesi ve sportif yeteneğinin tespit edilmesine yardımcı olacaktır.

2.1.2. Antrenörün Yetiştirilmesi

Antrenör yetiştirme Türkiye’de iki şekilde olmaktadır. Üniversiteler tarafından; Antrenör eğitiminde üniversiteler seviyesindeki ilk adım 1974 yılında Gençlik ve Spor Akademilerinin kurulmasıyla başlamış, 1977’de kurulan Ege Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu ile 1982 yılında Eğitim Fakültelerine bağlı Beden Eğitimi ve Spor Bölümleriyle devam etmiştir. Bahsi geçen Beden Eğitimi ve Spor Bölümlerinin yanı sıra, 1992 yılında kurularak icraata geçen üniversitelere bağlı, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulları, "Antrenör Eğitimi Bölümleriyle" farklı bir boyutta devam etmektedir. Halen, 1994 yılında değişim geçiren Antrenör Eğitim Yönetmeliğine göre, üniversitelerin Beden Eğitimi ve spor programlarından mezun olanlara, uzmanlık branşlarına göre 1. kademe antrenörlük belgesi almayı hak etmiştir (Başbakanlık, 1994).

Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, Spor Eğitim Dairesi Başkanlığınca düzenlenen kurslar tarafınca; Sözü edilen kurslar, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü (GSGM), Spor Eğitimi Dairesi Başkanlığınca Federasyonlarla işbirliği içinde açılan yaklaşık 20 - 23 gün süren kurslardır. Kursların ve kurs muhtevasının verimliliği değerlendirilmesine ilişkin yapılan çalışmalarla, ilgili kurslara ilişkin programların eksik gördükleri bazı notaları belirlemişlerdir. Antrenör eğitim programı çerçevesinde 1994 yılında verilen eğitimin niteliği ve yararlılığı bakımından 286 tane 1. kademe antrenöre bu kapsamda çeşitli sorular yöneltilmiş antrenörlerin verdikleri cevaplar ise programın maksadını anlayamadıklarını ve yeteri gelmediğini ifade etmişlerdir (Sunay,1996).

Bununla birlikte antrenörler, programda yer almayan beceri öğrenme ve antrenörlük uygulaması ile spor politikası gibi derslerin programda yer almasına olumlu yaklaşmışlar, programda yer alan günlük ders çizelgelerinden de hoşnut olmadıklarını belirtmişlerdir (Sunay,1996). 1995 yılında antrenör eğitim kurslarıyla ilgili 9 spor branşından 175 antrenörle yapılan farklı bir araştırma kapsamında da benzerlik gösteren verilere ulaşılmıştır, kursların, fiziksel olanaklar ile eğitim süresi

bakımından yetmediği dile getirilmiştir. Ek olarak antrenörler, programlara başlangıçta bireylerin hazırbulunuşluluk seviyeleri belirlenip ona göre eğitim düzenlenmesi gerektiği vurgulanmaktadır (Pehlivan,1985). Yine 1995 yılında teknik direktör lisansına sahip futbol antrenörlerinin eğitimi üzerinde yapılan başka bir araştırmanın sonucunda antrenörler, programda belirlenen amaçlara yüzeysel ulaştıklarını ve ders içeriklerinin, eğitimin gayesine kısmen ulaştırdığını ifade etmişlerdir (İnal,1995).

2.2. Yüksek Öğretimde Beden Eğitimi ve Spor

Ülkemizde yüksek öğretimde tahsil gören öğrenciler aktif spor yapma imkânı sınırlı olduğu bilinmektedir. Öğrencilerin sadece %2,5 oranında sporla ilgilendiği ve aktif spor yaptığı bilinmektedir. Spor yapan öğrenciler genel olarak yükseköğretimin kendi bünyesindeki üniversiteler arası ve üniversitelerin bulunduğu illerdeki spor kuruluşlarında faaliyet göstermektedirler. Yükseköğretimin kurumları bünyesindeki faaliyetler yükseköğretim kurumlarını oluşturan fakülteler, enstitüler, yüksekokullar, konservatuar, meslek yüksekokulları ile uygulama ve araştırma merkezlerinde gerçekleştirilmektedir (Yalız, 2006). İsmi geçen bu kuruluşlar yapılan faaliyetleri üniversite bünyesini oluşturan birimler arasında yapıldığı gibi sadece fakülte veya yüksekokul bünyesi kapsamında da olabilmektedir (Tural, 2009).Yükseköğretim kurumlarında spor faaliyetleri ile ilgili kuruluşlar, beden eğitimi ve spor bölümleri ile sağlık kültür ve spor daireleridir. Bazı üniversitelerde ise spor birlikleri ve kulüpleri bulunmaktadır.

2.2.1. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü

Beden eğitimi ve spor yüksekokulu mezunu olup diplomasını almaya hak kazanan öğrenciler Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olarak hizmet veren kamu veya özel kurumlarda Beden Eğitimi Öğretmeni olarak görev alabilmektedir.

Spor Genel Müdürlüğü Merkez ve taşra teşkilatlarında yönetici, memur istihdam edilebilmektedir. Ek olarak BESYO'dan mezun öğrenciler kamu ve özel sektöre ait çeşitli spor birimlerinde ve spor kulüplerinde spor uzmanı, akademik alanda yönelmek isteyen öğrenciler Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarında Araştırma Görevlisi, Öğretim Görevlisi veya Sağlık ve Sosyal Bilimleri Enstitülerinde Beden Eğitimi ve Spor Anabilim dalında lisansüstü eğitim yapabilmektedir(Aksoydak,2005).

2.2.2. Antrenörlük Eğitimi Bölümü

Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulundan antrenörlük bölümünden mezun olan öğrenciler Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü bünyesindeki merkez ve taşra teşkilatlarında çeşitli alanlarda görev alabilmektedir. Bu alanlar Yönetici, Antrenör ve memur olabilmektedir. Bunlara ek olarak kamu sektöründe ve özel sektörde çeşitli alanlarda bununla birlikte spor kulüplerinde, antrenör, rekreasyon elemanı olarak istihdam edilebilmekte, akademik çalışma yapmak isteyenler Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarında Araştırma Görevlisi, Öğretim Görevlisi veya Sağlık Bilimleri Enstitülerinde Beden Eğitimi ve Spor Anabilim dalında Lisansüstü eğitim yapabilmektedir (Aksoydak, 2005).

2.2.3. Spor Yöneticiliği Bölümü

Spor yöneticisi; Spor hizmet ve faaliyetlerinin sevk ve idaresinin farklı mevkilerinde görev alan, bu hizmet ve faaliyetlerin yürütülmesindeki kişilerdir (Cankalp, 2005). Diğer tanımda ise çalıştığı spor kurumuna bağlı olarak hali hazırda bulunan personelden, spor tesis ve araç gereçlerden, nihai olarak da kurumun ekonomik durumundan gelir gider dengesinden sorumlu kişidir (Donuk, 2008).

Spor yöneticiliğinin yaygın olarak bilinen görev alanları profesyonel spor yönetimi, spor organizasyonları pazarlama ve yönetimi, spor eğitimi ve etkinlikler koordinatörü, egzersiz bilimleri ve fitness yönetimi, takım idareciliği, spor danışmanlığı, rekreasyon ve spor yönetimi ve basını alanlarıdır. Akademik kariyer basamaklarında ilerlemek ve bilimsel çalışmalar yapmak isteyenler Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarında Araştırma Görevlisi, Öğretim Görevlisi veya Sağlık ve Sosyal Bilimleri Enstitülerinde Spor Yöneticiliği ve Yönetim Anabilim dallarında Lisansüstü eğitim alabilmektedir (Aksoydak, 2005).

2.2.4. Rekreasyon Bölümü

Bölümün amacı; turizmin sosyal, ekonomik ve teknik açıdan ilerlemesine katkıda bulunacak seviyede rekreasyon yönetimi alanında teorik ve pratik bilgilerle donatılmış, en az bir tane yabancı dil bilen ve analitik düşünme yeteneği olan turizm sektörü için nitelikli iş gücü, orta ve üst kademe yönetici adayları yetiştirmektir. Bu gaye çerçevesinde öğrenciler, bir yabancı dil (İngilizce, Almanca veya Fransızca), bilgi teknolojileri, turizm sektörü ve turizm işletmeleri, modern işletmecilik, rekreasyon işletmeciliği, liderlik ve yöneticilik ile ilgili bilgi ve becerilerle yetiştirilmektedir. Bu bölümlerden başarı ile mezun olan öğrenciler, ilk olarak sahip oldukları eğitim ile rekreasyon işletmeleri öncelikli olarak, temalı parklarda ve diğer turizm işletmeleri bünyesinde yer alan animasyon ve rekreasyon faaliyetlerini yürütebilecek orta ve üst düzey yönetici konumunda iş olanaklarına mevcuttur. Yerel

yönetimlerde (belediyeler), Özel Sektörde (sanayi vb.), Turizm alanında, Spor Genel Müdürlüğü bünyesinde istihdam edilebilmektedir. Akademik çalışma yapmak isteyenler Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarında Araştırma Görevlisi, Öğretim Görevlisi veya Sağlık ve Sosyal Bilimleri Enstitülerinde Spor Yöneticiliği ve Yönetim Anabilim dallarında Lisansüstü eğitim yapabilmektedir (Aksoydak, 2005).

2.3.Doping Kavramı

Sporda “doping” WADA tarafından yasaklanan ve bir sporcunun performansını artıran madde ve ilaçların kullanımını ifade eder. Doping hakkında farkındalığın artması, sık kontroller ve yakalanan sporcular için ciddi disiplinler sonuçlara rağmen, doping hala rekabet sporlarında yaygındır ve yaygın bir sorun olarak görülüyor (Daniel, 2016).

“Doping” Afrika’nın güney doğusundaki etnik dillerden Hollandalı göçmenlerin diline giren ‘dop’ ifadesinden gelerek tapınma ritüelleri esnasında savaşçıların uyarıcı madde olarak kullandıkları, kimilerine göre gizemli bir bitki kimilerine göre ise hammaddesi üzüm kabuğundan elde edilen alkol içeren bir içecekten kaynaklanmaktadır. İngilizce’de “Dope” uyuşturucu madde ve türevleri olarak anılmaktadır. “Doping” kelimesi günümüz sporlarında kullanılan haliyle 20. yüzyıl ilk çeyreğinde at yarışlarında performansı artırmak gayesi ile farklı maddeler için telaffuz edilmiştir (Atasü, 2004).

Doping adına ilk resmi tanım 1963’te “sporcu ya da oyuncuların yarışma sırasında veya müsabakaya hazırlık aşamasında spor ahlakına uygun olmayacak şekilde performanslarını suni yollarla yükseltecek ve sporcunun fiziki ve mental sağlığına zarara uğratacak, madde veya farklı mümkün yöntemleri kullanması” şeklinde yapılmıştır (Coşkunol, 2000).

19. yüzyılın sonraları itibariyle sporcuların ilaç kullanma yönelimi artma eğilimi gösterdiği bilinmektedir. Belçikalıların muhtevasında eter bulunan şeker kullandıkları,

Fransızların kafein tabletleri aldıkları ve İngilizlerin O2 soludukları ve kokain, heroin, strikinin ve likör aldıkları, bu yöntemle yarışma performansını artırmaya çabaladıklarını açıklamıştır(Baysaling, 2000).

Eski Türklerde Alp'lerin (sporcuların) performansını arttırmak için doğal içecek olan 'kırmızı' içtikleri, Osmanlı İmparatorluğu döneminde ise güreşçilerin performansını arttırmak için müsabaka öncesinde helva yedikleri bilinmektedir (Sargın, 2007).

Dopingün aktüel bir mesele haline gelişi, at ve köpek yarışlarında uygulanmasına denk gelir. Problemin yaygın hale gelmesi, uluslararası spor müsabakalarının son bir buçuk asırda ilerlemesine paralel olarak sportif yarışmaların yayılması ve çoğalması, müsabakalarda verilen ödüllerin niteliğinin artışı, bir takım menfaat devşirmenin ortaya çıkması, milli ve şahsi prestij sebepleriyle doping sporcular tarafından da performansı artırmak gayesiyle bünyeye alınmaya başlanmıştır (Yüce, 1992).

Bununla birlikte, mücadele etmek yarışmak ve kazanma isteği insanlık tarihi kadar eskidir. İyi bir sportif performans; fizik, kondisyon, beceri, koordinasyon, kas gücü, dayanıklılık ve düzenli beslenme düzeni gibi birçok parametre etkilidir(Başkaya'danaktaran: Öztürk, 2009). Tarih süresince sporcular, vücutlarını çok iyi çalışan makinelere dönüştürecek olan besinleri ve bunların dozlarını bulmak için çokça araştırma ve çalışmalar yapılmıştır (Temizer, 2000).

Nitekim bu araştırmalar sonucunda ortaya çıkan doping maddeleri, sporcu performansını arttıran kişinin fiziksel ve psikolojik sağlığına zararlı, adil yarıştı engelleyen, sportif performansını arttıran ve yasaklanmış maddelerin vücuda normal olmayan yollardan alınması ya da sporcunun vücudunda doğal haliyle olan bir maddenin normal seviyenin üzerine çıkarılmasını imkan veren madde ve yöntemlerin kullanılmasına olanak sağlar.

Sporcuların başarılı olmasında sadece yetenek yeterli olmaz. Onları başarıya ve zafere götüren yol, disiplinli bir şekilde çalışıp antrenmanlarını düzenli yapmaktan ve sağlıklı bir hayat sürdürmekten geçer. Ama bazı sporcular kazanma uğruna tüm ahlaki ve etik değerleri, evrensel spor kurallarını, hatta kendi sağlıklarını hiçe sayarak çeşitli yöntemlere performans artırıcı maddelere başvuruyor (Ekici,2016).

Olimpiyatların son dönemde ticarileşmesi bununla birlikte popülerliğini korumak için yeni rekorlara ve bu rekorları aşacak insanüstü sporculara ihtiyaç duymaktadır. Günümüzde mutlak başarıyı arzu eden spor camiasında hiç kimse ikinci olanın adını anımsamamakta ve bunun neticesinde sporcuları kullanımını yasaklı maddeler gibi insan sağlığına zarar veren ve istenmeyen yollara iterek, olimpizm ruhunun rafa kaldırılmasına sebebiyet vermektedir (Dinçer, 2010).

Doping vasıtasıyla suni biçimde elde edilen sportif performans sporcuyla zirveye taşırken, erdemli olmaktan uzaklaştırarak, onurunun rencide olmasına, sporcu kimliğinin ve fairplay anlayışının kaybolmasına neden olmaktadır. Rekabetin olduğu bütün yarışlarda bu ahlaki ilkenin yozlaşması karşısında uluslararası anlayışı kapsayan fairplay kavramı kurallara riayetle beraber rakibe saygı ve yarışma eşitliği prensiplerini de taşımaktadır. Sporcular bu nedenle zirvede kalmak için yöntem olarak suni yollarla yani doping ile değil; spor ahlakına ve spor eğitimine sahip, sportif yeteneklere dayalı, antrenman yoluyla, performansını sporun özüne göre geliştirerek, her sporcuda olması gereken sportif erdem gerçeği ile hareket etmelidir (Öngel,1997).

2.4. Dopingin Tarihi Süreç İçerisindeki Gelişimi

Sporda dopinge ilk defa 19. yüzyılda yüzücü ve bisikletçilerde rastlandı. Modern olimpiyat oyunlarının başlaması ile birlikte sporcular arasında madde kullanımının hızla yaygınlaştığı ve günümüz olimpiyat oyunlarında da çokça doping kullanan sporcunun tespit edildiği biliniyor. Doping konusu ile alakalı araştırma yapılması tavsiyesi ilk olarak, 1960 Roma Olimpiyatları esnasında gerçekleştirilen Psiko-Ergo-Farmokoloji Uluslararası Kongresi'nde ortaya atıldı ve doping ilk defa 1963'te Fransa'da toplanan bilimsel bir kongrede tanımlandı (Ekici,2016).

1970'lerde Olimpiyat oyunları sırasında doping vakalarının sayısının düşük olması, yapılan uyuşturucu testlerinin rastgele dışı bırakılmasından kaynaklanmış olabilir.Sürpriz yapılan testler 1983 PanAm Oyunları'nda yayınlananlar gibi, elde edilen testler de çok farklı sonuçlar çıkmaya başladı.Son dakika testini öğrendiklerinde onlarca atletlerin yarışmadan çekilmeyi istedi ve hatta yaklaşık yirmi kişi ise tamamen başarısız oldu(CBC Sports'dan aktaran: Joshep,2015).

Bununla birlikte performansı artıran ilaçlara karşı sert iklim 1980'lerin sonlarında siyasi otoritelerinde dikkati çekmeye başladı.Uyuşturucuya Karşı Kötüye Kullanım Yasası ve AnabolikSteroid Yasası tıbbi olmayan amaçlar için steroid kullanımını yasaklamış ve sınıflandırılmış steroidleri sınıfı kontrol edilen madde olarak yasakladı(ProCon.org, 2012).Spesifik bir performans artırıcı olansteroidler, etkileriyle yarışmalardan çok daha hızlı bir hikâyeye dönüşüyordu. 1990'lara kadar, steroidler esas olarak Olimpiyat oyunları gibi uluslararası müsabakalara bağlandı ve tespiti için çalışmalar yapıldı.

Amerika Birleşik Devletleri'ndeki profesyonel spor organizasyonları yalnızca performans artırıcı doping ilaçları için çok az test yapmaktaydı ve pek çok ligin rekabetteki kullanımı konusunda tek bir politikası yoktu.1980'lerin sonlarında gelişmekte olan steroidler ikliminin kullanımına karşı yasalar çıkartılmaya başlaması ile sonuçlandı.Bu olaylar göz önüne alındığında, MajorLeague Baseball (MLB), 1991 yılında doping konusundaki duruşunu dikkate alan bir standart karar çıkarmak zorunda kaldı. O zamanlar Komisyon Üyesi Fay Vincent tarafından MLB kuruluşlarına gönderilen bir notta steroidler yer alıyordu ve kullanımına sınır getirilmeye çalışılıyordu(Farrey'den aktaran: Joshep,2015).

Doping ihlalleriyle ilgili kuralları özetleyen bilgilerin eksikliği 1990'ların sonlarında MLB için önemli bir ihmal olduğunu kanıtlayacaktır.1998 sezonunda iki oyuncu, Mark McGwire ve Sammy Sosa, yaklaşık bir kırk yaşındaki toplam homerun (beysbolda tur vuruşu) sayısını bir sezonda kırmaya çalışıyorlardı. Bu sporcular dönem içerisinde çokça rekor denemeleri yaptılar ve başardılar ama bu iki sporcu steroid kullanmakla suçlanıyordu medya bu durumu çok fazla gizleyemedi ve açığa çıktı lakin sonuç olarak bu sporculara ceza verilemedi çünkü o dönemde doping kullanımını adına yaptırım söz konusu değildi(IIAF,2015).MLB'ninMcGwire'ı ve diğer

PED'leri kullanan diğ er oyuncular ı d ızg ın bir Ő ekilde cezaland ırılmamas ından bir yıl sonra, beysbol d ıŐında uluslararası yarışmalarda doping ile m ¼cadele etmek i ¼in yeni bir organizasyon oluşturuldu. Bu ¼rg ¼te, D ¼nya Anti-Doping Ajansı (WADA) adı verildi ve bir gecede atletik uyuşturucu testlerini etkili ve kalıcı bir Ő ekilde iyileŐtirecekti. Merkezi Montreal'de bulunan WADA, "t ¼m sporcular ın dopingsiz bir spor ortam ında rekabet edebilecekleri bir d ¼nya" yaratmaya ¼alıŐmaktadır (WADA, 2010). ¼ncelikle WADA, uluslararası anti-doping yasaında yer alan kuralları, "t ¼m sporlarda ve t ¼m ¼lkelerde anti-doping politikalarını uyumlu hale getiren bir belge" izlemek i ¼in uluslararası spor kuruluşları tarafından emanet edilir (WADA, 2010).Maalesef Amerikan profesyonel atletizm taraftarları i ¼in WADA kodu değ il MLB (Ulusal Futbol Ligi), NFL (Ulusal Futbol Ligi) ve Ulusal Basketbol Federasyonu (NBA) gibi kuruluşlar tarafından kabul edildi. Bu ¼rg ¼tler, bunun yerine doping kullanan sporcular ı sessizce yakalamayı ama ¼layan araştırmalar baŐlatarak kendi i ¼lerinde doping ile uđraŐmayı tercih edeceklerdi. Bunu yaparak, bu organizasyonlar, yıldız atletlerinden birinin doping i ¼in pozitif ¼ıkması durumunda, medya incelemesinden ve olası utandırmadan ka ¼ınd ı. Dahası, WADA'n ın hangilerinin bir performans arttırıcı olarak g ¼rd ¼klerini belirlemek i ¼in gri alana ve zamana izin verdiler. Bu, MLB gibi organizasyonların t ¼t ¼n kullanımıyla ilgili cezalandırılmasına izin vermedi; ¼ ¼nk ¼ d ¼mansız t ¼t ¼n, oyuncular tarafından yaygın bir Ő ekilde kullanılmaktadır.Kısa bir s ¼re sonra Birleşik Devletler, Anti-Doping Ajansı'n ın (USADA) kurulmasıyla ABD'de dopinge karşı olumlu y ¼nde adım att ı. Bununla birlikte, etkinliğin geniŐliđi nispeten k ¼ ¼kt ¼, ¼ ¼nk ¼ USADA yalnızca ABD olimpik sporcular ının test edilmesinden sorumluydu. ¼zellikle, ajans "ABD'de Olimpiyat Hareketi i ¼in kapsaml ı bir anti-doping program ı geliŐtirdi" (USADA, 2001).USADA, Paralimpik sporcular ı i ¼erecek Ő ekilde geniŐlerken, yine doping test ve uyumuna a ¼ık bir ihtiya ¼ duyan profesyonel spor organizasyonlarına s ¼zdırılmadı. ¼rneđ in, NFL, USADA'n ın politikalarını benimsemedi ¼ ¼nk ¼ 1990'dan bu yana rastgele bir steroid test politikası uygulandı ve herhangi bir politika değ iŐikliđi, oyuncunun birliği tarafından onaylanmalıdır (USA Today, 2007). Dahası, NBA, yasaklanmış madde listesine USADA'n ın baŐlamas ından bir yıl ¼nce steroid eklemiŐ ve oyuncularına ilave kısıtlamalar getirmek istememiŐti (USA Today, 2007).Son olarak, y ¼r ¼rl ¼kte olan daha ¼nce uyuşturucu testi politikası bulunmayan MLB,

anketlerin "anonim ve cezadan muaf olduğunu" gerekçe göstererek oyuncularını steroid kullanımlarıyla ilgili ankete koymaya karar verdi (USA Today, 2007). Anketin sonuçlarına göre, ankete katılanların yaklaşık% 6'sı doping kullanımını bildirdi (USA Today, 2007).

Doping kullanımıyla mücadelede önemli bir ilerleme, norboletöre (Anti-Doping Research, 2009) olarak bilinen bir tasarım steroidi keşfi ile 2002'de geldi. Norboletöre, steroidler gibi benzer dayanıklılık ve dayanıklılık kazanımları üretti, ancak sporcular çabucak yakalanmadan avantaj elde etmek için yeni bir yol öğrendiğinde o zaman tespit edilemedi. Yeni ilaca erişebilenler ve ilacın düzgün bir şekilde uygulanması için bir tıp uzmanı desteği aldılar. Bununla birlikte, yenilmezlik Dr. Don Catlin'in tasarladığı steroidi halka açıkladığında hızlı bir şekilde sona erdi. Vahiy, steroid testlerini genişletti ve bazı sporcuların kullanımlarının algılanmasını engelleme becerisini kısıtladı (Anti-Doping Research, 2009).

2004-2006 yılları arasında sadece MLB oyuncuları değil bütün sporcuları dopingle mücadele etmek için çeşitli yasalar ve politikalar oluşturuldu. 2004 yılındaki Anabolik Steroid Kontrol Yasası, MLB'nin yasaklanmış listesindeki uyuşturucuların birçoğunu kullanmak için reçetelere ihtiyaç duyacağı anlamına gelen, çoklu steroid tabanlı ilaçları kontrollü maddeler olarak sınıflandırdı (FoxNews'den aktaran: Joshep,2015). WADA'nın daha sert cezalar uygulayacağı ve yasaklanmış maddeler listesine maddeler ekleyeceği konusundaki geleneksel varsayıma karşı doğrudan karşıtı. WADA, bir PED kullanımını gizlerken bir kazanç elde etmek için vücuda değiştirilmiş genler enjekte ederek bir sporcunun DNA'sını değiştiren gen doping yasağının öncülüğünü yapmıştır (ProCon, 2012). WADA rekabette gen doping yasakladıktan sonra, kural, 2006 Ulusal Uyuşturucu Kontrolü Politikası Reauthorization Yasası Ofisi geçişi ile bir kanun haline geldi. Bu yasa, ayrıca, atletik rekabette genetik değişikliğin kullanılmasını yasaklamış ve örgütlerin ihlal edildiği tespit edilen kişileri kovuşturmasına izin vermiştir.

2007-2013 yılları arasında doping iddialarına yakın ve on farklı spordan yaklaşık otuz sporcu katıldı (ProCon.org, 2013). Artan olay sayısı, artan doping uygulamasının ve doping kullanmakla suçlanan sporcuların yaygın medyada bulunmasının kombinasyonu oldu. Cezalar askıya alınmalarından cezaevine kadar

uzanıyordu, ancak nadir durumlarda sporcular önemli miktarda para kaybettiler. Dopinge bağılı kariyerlerinin yüksekliği boyunca elde edilen maddi kazanç, hile ile ilgili kamusal incelemenin cezalandırılmasının çok ötesine geçti. Spor sözleşmeleri yüz milyonlarca dolara yükseldikçe, doping kullanımına yönelik caydırıcılık bir sporcunun ahlaki pusulası olabilir.

Tarih boyunca birçok doping formu mevcut olmasına rağmen, şu an artan düzenleme ve ilişkili cezanın tanımlanmasından ötürü onlar ve onların çeşitli biçimleri üzerinde daha fazla dikkat vardır. Sıvıdan katıya, doğaldan sentetiğe, yasaldan yasadışı olan bir dizidoping maddeleri mevcuttur. Etkilerinin fiziksel oldukları kadar zihinsel olduğunu iddia edebilir, ancak bazı sporcular için bariz iyi bir avantajdır. Ancak halen devam etmekte olan soru, performans artırıcı yasaklı olan doping ürünleri performansını artırmak adına gereken şey midir?(Joshep,2015). Günümüz Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerin bir doping kullanımına karşı tutumları nasıl değerlendirdiğini belirlemek, testte ortaklığı bulmanın bir sonraki adımımızdır; bu öğrenciler için adil ve sağlıklı yarışmanın daha iyi uygulanmasının yolunu açabilir.

2.5. DOPİNGİN SINIFLANDIRILMASI

Sportif performansı artırmak için vücuda alınan kullanımı yasal olan maddeler, spor branşına göre ve amaca göre farklılık gösterir. Kullanılan ilaçlar branşa özgü olarak kuvvet ve dayanıklılığı artırmak için kullanılırken bazı branşlarda ise sakinlik ve yoğunlaşma sağladığı için tercih sebebi olabilir. Doping yapan maddelerin sınıflandırılması başlığı altında Yasaklı maddeler, yasaklı yöntemler ve kullanımı kısıtlı maddeler olmak üzere üç başlıkta ele alınacaktır.

2.5.1.Yasaklı Maddeler

Kullanımı yasaklı maddeler başlığı altında stimülanlar (uyarıcılar), narkotik analjezikler, anaboliksteroidler, beta bloke ediciler, diüretikler, peptit hormonları ve analogları konuları tanımları yapılacak vücuttaki etkilerinin neler olduğu ve bu maddelerin yan etkilerinden bahsedilecektir.

2.5.1. Stimülanlar (Uyarıcılar)

2.5.1.1.Amfetaminler

Uyarıcı droglar amfetamin ve türevleri gibi psikomotor aktif maddeler, efedrin gibi sempatikomimetrik maddeler ve coramine, cordiozal gibi anaptik maddelerdir. Bu tip psikomotor uyarıcılar daha ziyade dayanıklılık gerektiren sporlarda kullanılır. Bunlarla birlikte futbol, buz hokeyi gibi ekip sporlarında da kullanılmaktadır. Bu tip uyarıcıları kullanmanın amacı merkez, sinir sistemi tarafından yorgunluğun etkisini geciktirmek ve bu yolla organizmayı enerji yedeklerini kullanmaya zorlamaktadır. Yorgunluk durumu gerçekten organizmanın fizyolojik bir koruma aracı, enerji potansiyelinin en düşük sınırlara geldiğini ifade eden bir alarm işaretidir. Doping maddeleri ile bu alarmı yok etmek sonucu organizma bütün enerji depolarını yitirir ve kısa zamanda bitkinlik safhasına girer ve birtakım ölüme kadar psişik, metabolik bozukluklar kendini gösterir (Sevim, 2002).

Uyarıcılar direkt olarak merkezi sinir sistemi üzerine etkileyerek uyarıcı etki yapan maddelerdir. Uyarıcı etkileri ise metabolizma hızına, beyin, omurilik ve kalp üzerinedir. Uyarıcıların vücutta, uyanıklık, toplam uyku süresinde azalma, yorgunluğu geciktirme, reflekslerde artış, kan basıncında artış, kalp atım hızında artış, metabolik hızda artış gibi ölçülebilen bilen etkileri söz konusudur. Uyarıcılar sporcular tarafından uyanıklığı, konsantrasyon gücünü yükselttiği ve yorgunluğu geciktirme gibi etkileri sebebi ile talep görür(Ergen, 2002).

İnsan fizyolojisi üzerine etkileri şunlardır;

- Kan basıncı ve kalp atım hızında artma,
- O2 tüketimi ve metabolik hızın artışı,
- Uyku süresinin azalımı,
- Solunum sıklığı artışıdır (Kargılı, 2002).

1 ile 1,5 saat arası etki süreleri olan amfetaminler yorgunluğu önlemedikleri gibi, yorgunluğu sönmüleyerek, yorgunluk alarm sistemlerini baskı altına alıp ve böylelikle istenmeyen etkilere sebebiyet vermektedir (Günay, Cicioğlu, 2001). Bu etkileri sonucunda sporcu kendi sınırlarını zorlamakta vücudunun kontrol mekanizmasını devre dışı bıraktığı için çok ciddi sağlık sorunları ile karşılaşmaya davetiye çıkartmaktadır.

2.5.1.2. Kokainler

Doping olarak kullanılan bir diğer madde de kokain'dir. Kokain argo adıyla; kok, kar, şeker, kız, charlie, büyük C olarak anılır. Kokain amfetaminlerin yaptığına benzeyen fakat daha güçlü olan keyiflendirme hali oluşturur ve yaptığı bağımlılık birçok yönden amfetamin tipi bağımlılığa benzer. Kokain ve amfetamin bağımlılığının ortak noktaları mevcuttur ki; paranoid nitelikte psikotik belirtiler,

agresif ve anti sosyal davranışlar (manyak ve öforik davranışlar, hareketlerde aşırılık ve saldırganlık gibi) mevcuttur (Şadan, 1996).

Sporcular tarafından öfori hissi verdiği ve uyarıcı olduğu gerekçesiyle kullanılır. Kullanım yolları çeşitlilik göstermektedir ki bunlar buruna çekme, tütünle karıştırmak içme veya damar içene enjekte etmektir. Kokain vücutta lokal anestezi, merkezi sinir sistemi uyarımı, zihinsel işlevlerde artış, fiziksel güç artışı duygusu, dolaşım sistemi uyarımı, solumun sistemi uyarımı gibi etkilerde bulunur (Güner'den aktaran: Işık,2015).

Yapılan araştırmalarda kokainin sportif performansı yükseltmek gerekçesi ile değil, dahası sosyal amaçlı çerçevesinde kullanım alanı bulunduğu tespit edilmiştir. Kas gücünü artırmadığı saptanmıştır. Kokainin sportif performans etkisi üzerine bilgi sınırlıdır(Güner'den aktaran: Işık,2015).

Kokainin yan etkileri;

- Bağımlılık
- Beyin kanaması
- Öfori
- Koma
- Saldırganlık
- Kalpte ritim bozuklukları
- Halüsinasyonlar
- Paranoya
- Kroner damarların tıkanması
- Vücut ısısında yükselme
- Baş ağrısı
- Karaciğer zehirlenmesi
- Körlük

2.5.2. Narkotik Analjezikler

“Bu sınıfa ait olan ilaçlar ağrı kesici özelliğinden dolayı şiddetli ağrıyı azaltmak için kullanılmaktadır. Morfin ve onun kimyasal ve farmakolojik analogları nezdinde tanımlanmaktadır” (IocMedical Comission,1988).

Narkotik analjeziklerden bir tanesi olan morfin, opiumlardan elde edilen yaklaşık 20 alkaloidderivesinden bir tanesidir. Morfin karmaşık kimyasal yapısının açıklanabilmesi 1925 yılında mümkün olmuş, sentezi ise ancak 1952 yılında gerçekleşebilmiştir (Dinçer, 2010).

Narkotik analjezikler aşırı şiddetli travmaların tedavisi amacıyla kullanılır. Etkisi merkezi sinir sistemi üzerine olan ağrı cevabını bastırır ve var olan ağrı artık sporcu için problem teşkil etmiyor demektir (Yıldız, 2006).

Bağımlılık belirtisi geliştirmesi Narkotik Analjeziklerin en ciddi yan etkisi olarak gösterilmektedir. Birkaç doz fiziksel bağımlılık oluşması için yeterlidir. Fiziksel bağımlılık geliştiğinde ilacı bırakmak güçleşir (Yıldız, 2006). Bu ilaç kullanımını ilk defa tecrübe eden bireylerde bulantı, kusma, dengesizlik, zihinsel bulanıklık, disofteri, kaşıntı, konstipasyon, delirium gibi yan etkiler gözlenir (Kargılı, 2002).

2.5.3. Anabolik Steroidler

Anabolik kelime anlamıyla "yapıcı" ya da "inşa edici" şeklinde açıklanabilir. Steroid ise vücutta sentez edilip salgılanan bir grup hormona verilen kimyasal isimlendirmedir (Şapcı,2010).

Anaboliksteroidlerin insanlar keşif tarihi, vücudu geliştirecek ve kas yapacak “mucize ilacı” aradığı yıllara uzanır. Farklı mucize ilaçlar gibi, insan vücudu anaboliksteroidleridoğal olarak üretmektedir (Kurdak, 1996).

Anaboliksteroid ya da daha kesin bir ifadeyle anabolikandrojeniksteroidler, erkeklerde doğal olarak oluşan anabolik bir steroid olan testosteronun sentetik türevleridir (Yavuz, 2004).

Anabolikandrojeniksteroidler ilaçların 1950’lerden bu yana yaygın olarak bilhassa güreş, halter ve vücut geliştirme sporu yapanlar arasında fiziksel performansı yükseltmek sebebiyle kullanıldığı dile getirilmektedir. Anabolikandrojeniksteroid ilaçlar kas kitlesini ve performansı artırıcı (anabolik etki), erkekleştirici etkileriyle (androjenik etki) birlikte istenmeyen bedensel-psikiyatrik etkilere de yol açtıkları bildirilmiştir. Anabolikandrojenikstreoid ilaçlar ergenlik gecikmesi, fiziksel hastalıklara bağlı zayıflık ve bazı anemi türlerinde tıbbi amaçlı olarak kullanılmaktadır. Anabolikandrojeniksteroid ilaçların tıbbi gayeleri ötesinde, özellikle yüksek doz kullanılması ile kemik gelişiminin durması, kalp, karaciğer, böbrek hasarı, erokekte testis atrofisi ve göğüslerde büyüme, kadınlarda ise klitoris büyümesi ve yüzde kıllanma artışı, ani ölüm ve mortalite oranlarının yüksekliği gibi olumsuz etkiler ile aynı enjektörü ortak kullanmaya bağlı bulaşıcı hastalıklar görülmektedir (Vardar, 2004).

Amerikalı atlet Diane Williams 1984 ve 1988 olimpiyat oyunlarında sprinter (en hızlı kısa koşu) olarak seçilmiştir ve antrenörün önerisiyle anabolizanstreoidleri ve kadavra hipofizinden elde edilen bir büyüme hormonunu kullandığını açıklamıştır. Bu itirafı sırasında atlet bu ilaçların verdiği alışkanlıktan kurtulması için bir yıl, kafasında tamamen uzaklaştırabilmesi için üç yıldan fazla zamanın gerektiğini söylemiştir. 1988 olimpiyat oyunlarında 100 m. dünya şampiyonu Kanadalı atlet Ben Johnson'un anabolik-androjeniksteroidleri kullanımı nedeniyle diskalifiye edilmesinden sonra bu ilaçlara ilgi oldukça artmıştır. Johnson anabolikandrojenikstreoidleri normal eğitimin bir parçası olarak düzenli bir şekilde aldığını bildirmiştir. Böylece Johnson altın madalyasını geri vermek zorunda kaldığı gibi 2 yıl süreyle de yarışlardan uzaklaştırılmıştır. İdmanlarını Johnson ile sürdüren atlet Angela issajenkaher türlü ayrıntısını bildiği bir dizi ilacı kullandığını gözyaşları

içinde bildirmiş ve Ben Johnson'un da diğer atletler gibi içeriğini çok iyi bildiği streoidinjeksiyonları yaptırdığını açıklamıştır (Dinçer,2010).

Johnson olayı ve diğer ilgili pek çok olay, federal ve ulusal yasaların anabolikstreoidlerin bulundurulması ve dağıtımını üzerinde birtakım kısıtlamalar getirmesine neden olmuştur (Şadan, 1996).

Doping maddelerinin etki süreleri farklılık göstermektedir keza diğer doping maddeleri yarışmadan kısa süre önceleri bünyeye alınırken, anaboliksteroidlerin etkili olabilmesi adına karşılaşmadan çok önceleri kullanılması icap etmektedir(Güner'den aktaran: Işık,2015).

Steroidlerin doğal Anabolik etkileri;

- Besinlerde alınan proteinlerin artmış kullanımı,
- Protein sentezinde artış,
- Doku yıkımının engellenmesi,
- Dış genital doku gelişiminde artış,
- Yağ yıkımında ve yağsız vücut kitlesinde artış,
- Artmış hemogloblin seviyeleri ve kırmızı kan hücreleri sayımı,
- Kemiklerde kalsiyum tutulmasında artış,
- Sodyum, potasyum ve kalsiyumun idrarla atılımında azalma

Andrejenik etkileri;

- Embriyoda erkek fenotipi gelişiminin uyarılması,
- Penis, prostat ve seminaltestikulların gelişimi,
- Pupik ve fasiyal kıllanmanın uyarılması,
- Larinks gelişiminin uyarılması ve seste kalınlaşma,
- Ter bezlerinin proliferasyonu,
- Saldırgan davranışlarda artış (Yavuz, 2004).

Vücutta organlardan birçoğunda Anabolik - androjeniksteroidlerin yan etkilerimevcuttur. Steroidlerin çoğu yan etsisi her iki cins içinde paralellik gösterir

fakatkadınlarda veya erkeklerde bazı yan etkiler hususi olabilmektedir. Bu maddelerin hangi dozda ve hangi sıklıkta kullanılmış olması yan etkilerinin ciddiyeti bu değişkenlere bağlıdır (Güner'den aktaran: Işık,2015).Steroidlerin en önemli yan etkileri kardiovaskuler sistem ve mental sağlık üzerine olan etkileridir ve artmış kanser insidansi olarak kabul edilmektedir (Yavuz, 2004).

Anabolik - AndrojenikSteroidlerin (AAS) genel yan etkileri;

- Su tutulumunda artış,
- Ödem,
- Kalbin iş yükünde artış,
- Kan basıncında artış,
- Kolesterol artışı,
- Kalp damar hastalıkları riski,
- Kalp krizi riskinde artış,
- Yağ bezi salgı artışı ve sivilce,
- Tendon zedelenmelerinde ya da kopmalarında artış,
- Karaciğer fonksiyon bozuklukları,
- Sarılık,
- İyi huylu ve kötü huylu karaciğer tümörleri oluşumu riskinde artış,
- Böbrek fonksiyon bozuklukları,
- Tümör büyümesini uyarma,
- Kan glukoz seviyesinde artış,
- Kan pıhtılaşa faktörlerinde bozukluklar; burun kanaması,

Anabolik - AndrojenikSteroidlerin (AAS) erkeklerdeki yan etkileri;

- Saç dökülmesi,
- Memede büyüme,
- Testis küçülmesi,
- Doğal erkeklik hormonlarında azalma,
- Sperm üretiminde azalma,

- Anormal spermiler,
- Kısırlık,
- Cinsel İstekte azalma,
- İktidarsızlık,
- Prostat büyümesi,
- Prostat kanseri,

Anabolik - Androjenik Steroidler (ASS) kadınlarda ki yan etkileri;

- Erkek tipi kıllanma,
- Memelerde küçülme,
- Saç dökülmesi,
- Ses kalınlaşması,
- Cinsel istekte aşırı artış,
- Adet düzensizliği veya tamamen adet kesilmesi,
- Klitoris büyümesi (Güner'den aktaran: Işık,2015).

2.5.4. Beta Bloke Ediciler

Anabolikandrojenik olmayan ancak onlara benzer kas yapıcı etkisi olan maddelerdir. Beta bloke ediciler tıpta hipertansiyon, kalp aritmileri, angina pectoris, migren gibi patolojik durumlarda tedavi amacıyla kullanılan ilaçlardır (Kargılı, 2002).

Beta bloke ediciler, yapı olarak diğer kas yapılarından farklı olan kalp kasını daha az yorarak pompalama işlemi yapılmasını sağlamaktadır. Sinir sistemi üzerinde inhibe edici etkenliğe sahip olduklarından (Günay, Cicioğlu, 2001) kalp çarpıntısı ve titremeleri hafifletilir, konsantrasyon gücü artırılır, endişe ve gerginlik durumunu azaltılır (Güner'den aktaran: Işık,2015).

Beta bloke edicilerin özgünlük gösterdikleri reseptörlere bağlı olarak değişen yan etkileri mevcuttur. Kardiyak fonksiyonu daha evvelden bozuk olan bireylerde beta bloker kullanımı konyestifyetersizlik tablosuna sebebiyet verir. Beta blokerlerdenhususen seçici olmayacak bronkospazmı artırdığından, astım hastalarınınkullanması kontrol dâhilindedir. Erime oranı yağda yüksek olan propranolol kan beyin engelinirahatlıklaaşığından, santral sinir sisteminde etkili olabilir ve kendini uykusuzluk, kâbus ve depresyonla belli eden rahatsızlıklara yol açabilir. Beta bloker kullanan erkek hastalarda seksüel fonksiyon bozukluğu da sebebiyet verebilir (Üstdal, 1998).

Aşağıda belirtilen spor branşlarında sadece müsabaka esnasında yasaklanan beta bloke ediciler sıralanmıştır.

- Havacılık (FAI)
- Okçuluk (FITA) (*Müsabaka Dışında* da yasaklanmıştır)
- Otomobil (FIA)
- Bilardo ve (Bütün Dalları) (WCBS)
- Kızak ve Skeleton (FIBT)
- Boules (CMSB)
- Briç
- Curling (WCF)
- Dart (WDF)
- Golf (IGF)
- Dokuz ve on lobutlu bowling (FIQ)
- Sürat tekneçiliği (UIM)
- Atıcılık (ISSF, IPC) (*Müsabaka Dışında* da yasaklanmıştır).

2.5.5. Diüretikler

Diüretikler oral yoldan alınabilir, ancak çoğunluk doğrudan kas dokusunda enjekte edilir (Procon, 2011). Diüretikler, bilinen diğer yasaklanmış maddelerin varlığını veya konsantrasyonunu maskeleyerek performansı dolaylı olarak artırır (Procon, 2011). Kalp yetmezliği ve yüksek tansiyon ile ilgili belirtileri tedavi etmek için tıbbi olarak kullanılabilir (Procon, 2011). Diüretik kullanmanın riskleri diğer yasaklanmış maddelerle karşılaştırıldığında çok azdır, ancak diüretik kullanan birçok sporcu aynı anda diğer de kullanabilir. Bu uyuşturucu kokteyli, performansı önemli ölçüde artırabilir, ancak kombine sağlık riskleri, bir sporcunun oyunculuk mesleğini erken bitirebilir.

Diüretikler çoğu zaman yarışmacılar tarafından iki ana nedenle kullanılır: Ağırlık kategorilerini içine alan sporlarda çabuk kilo düşmek ve ilaç suistimalinin bulunmasını azaltmak için ürenin daha çabuk atılmasını sağlar. Sporda çabuk kilo düşümünün tıbbi geçerliliği olmamaktadır. Böyle suistimaller sağlık için ikinci derece tehlikeli risk sonuçları doğurabilir (IocMedicalComission, 1988).

Güreş, boks ve halter gibi sıklet sporlarında bilhassa ani kilo ayarlanması, vücut sıvı miktarını azaltmak amacıyla kullanılır (Günay, Cicioğlu, 2001).

2.5.6. Peptid Hormonlar ve Analogları

Peptid hormonlarının sentezi protein sentezine benzemektedir. Peptid yapısına sahip olan hormonların ilk sentezleri inaktif yapıda oluşurken, sonradan oluşan değişikliklerle aktif hale geçerler. Bunların erkek sporculara verilmesi androjeniksteroidlerin salgılanmasında artışa sebep verir ve eksojen testosteron verilmiş gibi olur (Özdemir, 2010).

1. Eritropoetin (EPO),
2. Büyüme hormonu (hGH),
3. İnsülin benzeri büyüme hormonu (IGF-1),
4. KoryonikGonadotropin (CG) ve Luteinleştirici Hormon (LH)
5. İnsülin,
6. Kortikotropinler (ACTH) olmak üzere 6 grupta incelenirler (Öztürk, 2009).

2.5.6.1. Eritropoetin (EPO)

Kemik iliğinde alyuvarların üretimini arttıran bir hormondur (Güner'den aktaran: Işık,2015). Kandaki oksijen yoğunluğunun azalmasıyla birlikte böbreklerden salınan ve kemik iliğinde alyuvarların üretiminin artışına sebep olan bir hormondur (Ünal, Ünal, 2003). Tıpta Epo'nun sentetik şekli; böbrek kökenli anemili hastalarının tedavisinde kullanılır.

Alyuvar hücrelerinin çok fazla üretilmesi kandaki yoğunlukta artışa sebebiyet vermekte bununla birlikte kalbin iş yükü arttığı için kalp kanı pompalamada zorluk çeker. Kan basıncında artışa sebebiyet verir. Eritropoetinler kan dopinginden daha tehlikelidirler. Çünkü mevcut haliyle Eritropoetinlerin ne kadar sürede ve o etkide olduğu bilinmemektedir. Eritropoetinin aslı tehlikesi kandaki artan yoğunlu ve damarların içerisinde ki pıhtılaşmalar ve bununla sonucu olarak kan akımının yaşam organlarında azalmasıdır. Eritropoetin'in yüksek seviyede olan kullanımı sıvı kabı ve enfeksiyonların etkisiyle kan hücrelerinin iç içe geçip yapışık olmasına sebep olur ve kan hücreleri kılcal damarlardan geçemez. Beyin ve kalpte oksijen yetmezliğine bağlı olarak ani ölüme görülebilir (Güner'den aktaran: Işık,2015).

Eritropoetin'in yan etkileri;

- Enjeksiyon yerinde ağrı,
- Kalp krizi,
- Kan akışkanlığında azalma,
- Kan yoğunluğunda artma, kanın pıhtılaşması riski,
- Beyin içi basınç artışı,
- Beyin damarlarında tıkanma,
- Beyin ödemi ve hasarı,
- Sara nöbetleri,
- Deri döküntüleri
- Kas ağrıları,
- Mide bulantısı,
- Gözde iris iltihabı(Güner'den aktaran: Işık,2015).

2.5.6.2. Büyüme hormonu (hGH)

İnsanlarda normal büyüme için temin eden bir ön hipofiz lobu hormonudur. Vücutta protein sentezini artırır, yağ kullanımını artırır, karbonhidratların ise kullanımını azaltır. Glikojen depolanmasını artırır (Akün, 1993).

Büyüme hormonu insan vücudunda doğal olarak sentezlenebilen, metabolizma ve kas yapımını etkileyen bir maddedir (Ertaş, Petek, 2005). Büyüme boyunca doğrusal olarak artar. Kasların yapımında rol oynar (Temizer, 2000). Erişkinlik çağı (buluş çağı) evvel büyüme hormonunun salgılanmasının fazlalığıgigantizm (devlik) sebebiyet verirken, az salgılanması durumunda cüceliğesebebiyet verir. Buluş çağı sonrasıartan büyüme hormonu salgısı el ve ayakta büyüme, çenede uzama, dişlerin birbirinden ayrılması, kalp büyümesi, kas zayıflığı, şeker hastalığı ile karakterize akromegali etkileri oluşturur (Güner'den aktaran: Işık,2015).

İnsan büyüme hormonunun ergojenik sebeple kullanımındaki bariz yükselişine karşın, sporcu için önemli olan fiziksel ve fizyolojik değişkenler üzerinde olumlu bir etkisi olduğuna dair kapsamlı bir çalışmaya ait veri yoktur (Dinçer, 2010).

Bunlara ek olarak İnsan Büyüme hormonunun yan etkileri şunlardır;

- Puberteden önce gigantizm,
- Puberteden sonra akromegali,
- Derinin kalınlaşması,
- Alt çenenin büyümesi,
- Dilin büyümesi,
- Tiroid aktivitesinde azalma,
- Kan lipit düzeylerinde artış,
- Terlemede artış,
- Vücutta sıvı birikimi,
- Kas zayıflığı,
- İç organların anormal büyümesi,
- Eklem ve bağ dokusu büyümesi,
- Şeker hastalığı,
- Kalp hastalığı,
- Kan basıncında artış (Güner'den aktaran: Işık,2015).

2.5.6.3. İnsülin benzeri büyüme hormonu (IGF-1)

İnsülin benzeri büyüme hormonu ana etkisi olan protein sentezlenmesi için uyarır ve kas kitlesinde artış meydana getirirken, kas hücresinin yıkımını azaltır ve vücut yağ oranının azalmasına neden olur. Sporcular tarafından tercih edilme sebepleri bu etkileri nedeniyle (Güner'den aktaran: Işık,2015).

İnsülin benzeri büyüme faktörü (IGF-1), kaslarda olduğu gibi karaciğerde de üretilir ve yapıcı metabolizmal etkileri vardır. Konsantrasyonu büyüme hormonunun (GH) konsantrasyonuna bağlıdır. Diğer adı kas büyüme faktörü olan IGF-1, kas irileşmesine sebep olur ve kas kaybı gibi bozuk kas hastalığı olan hastalara güç kazandırmak için kullanılır. Bölgesel olarak etki yapar. IGF-1 farelere genle enjekte edildiğinde kas yığnında artmaya sebep olmaktadır. Bu sonuç herhangi bir antrenman programı uygulamadan çıkmıştır. Pennsylvania Üniversitesinden genetikçi Lee Sweerey'ın yürüttüğü deneye göre IGF-1 adı verilen insülin etkisi yapan bir hormonu denek hayvanlarına enjekte ederek on beş gün sonra diğerlerine göre daha fazla yük taşıyabildiklerini gözlemlemiştir. Sweeney'e göre bu tedaviyi atletler ve halterciler uygulayabilir. GealfyGoldspink farelere enjekte ettiği büyüme hormonunun farelerin kas kuvvetini üç haftada %30 arttırdığını ortaya koymuştur (Orhan, 2000).

2.5.6.4. KoryonikGonadotropin (CG) ve Luteinleştirici Hormon (LH)

Büyümeyi arttıran bunun yanındağrıda azalma gibi etkileri mevcuttur. Koryonikgonadotropinlertestosteron üretimini tetiklediği için kas gücü ve kas kitlesinde artışa sebebiyetverir (Ünal, Ünal, 2003).

Gebeliğin başlangıcından itibaren salgılamaya başlayan bir hormondur. Gebeliğin devam etmesinde etkin bir rolü mevcuttur. Biyolojik olarak Luteinleştirici hormon (LH) benzeri etki yaptığı için testislerden testosteron hormonu salgılanmasını arttırmak amacıyla kullanılır (Güner'den aktaran: Işık,2015).

Erkeklere insan koryonikgonadotropinin verilmesi, vücutta androjeniksteroidlerin normal düzeyinde artışa neden olur ve bu testosteron verilmesiyle aynı etkiyi gösterir (Ertaş, Petek, 2005).

2.5.6.5. İnsülin

Kanda bulunan glikozun kas hücrelerinde ve karaciğer hücrelerinde depo edilmesi ile birlikte kas ve yağ hücrelerine glikoz girişini artırarak karaciğerde glikojen sentezini çoğaltır. Aminoasitlerden glikoz oluşumunu azaltır. Amino asitlerin dönüşüme uğratarak protein oluşturarak anabolik etkiye sahiptir (büyüme hormonu gibi). Bunun sonucunda hücre büyümesinde artış meydana getirir (Günay, 1998).

İnsülin'in kullanımı sadece insüline bağımlı diyabetik hastaların tedavisinde serbesttir. Sporcuların insülin kullanması gerektiği, takım doktoru veya bir endokrinoloji uzmanı tarafından yazılı olarak bildirilmelidir. Sporcular idrarlarında normalin üstünde miktarda (E) sınıfından bir endojen hormonunun veya bunların tanınmasına yardımcı olan bileşiklerin mevcudiyeti, sadece fizyolojik ve patolojik nedenlere bağlı olduğu kanıtlanmadığı durumlarda, suç sayılmaktadır (Anonim, 1999).

Şeker hastalığı olmadan kullanılan insülin, vücudun karbonhidrat kullanımını artırarak atletik performansı yükseltir (Ertaş, Petek, 2005). İnsülin anabolik işlemleri artması ve katabolik işlemleri azaltması sporda bir avantaj sağladığı için kullanılabilir (Güner'den aktaran: Işık,2015).

İnsülin sporcular tarafından vücut yağ kitlesini azaltmak ve kas kitlesini arttırmak için kullanılır (Ünal, Ünal, 2003).

Konvülsiyon, koma ve hatta ölüme kadar giden olumsuz etkileri sporcunun sağlığını hiçe sayarak ciddi şekilde tehdit eder (Güner'den aktaran: Işık,2015).

İnsülinin yan etkileri;

- Kan şekerinde düşme,
- Terleme,
- Kalp atım hızında artış,
- Güçsüzlük,
- Koma,
- Baş dönmesi,
- Beyin hasarı,
- Tremor(el titremesi),
- Oryantasyon bozukluğu,
- Konvülsiyon(Güner'den aktaran: Işık,2015).

2.5.6.6. Kortikotropinler (ACTH)

Kanın endojenkortikosteroid düzeyini arttırarak öfori hissi elde etmek için kullanılmıştır (Akgün, 1993). Kortikosteroidlerin, tropikal kullanımlarına izin verilir. ACTH 'nin başka herhangi bir yolla verilmesi kortikosteroidlerin ağızdan (oral), damar yoluyla veya kas içine uygulanmalarıyla benzer olarak kabul edilmiş ve bu sebeple yasaklanmıştır (Ertaş, Petek, 2005).

Sporcular; kortikosteroidlerineforik etkisinden yararlanmak için, endrojenkortikosteroid salgılamak amacıyla (Kalyon, 1994) zarar görmüş doku ve kasların onarımında kullanırlar (Temizer, 2000). Andrenokortikotrofik hormonun

kullanılması uzun vadeli ciddi yan etkilere sebep olabilir. Özellikle sentetik adrenokortikotropik hormonun kullanılması doğal hormonun salgılanmasını baskılar. Bu durum böbrek üstü bezinin dejenerasyonu ile kortikosteroidlerin yetersizliğine ve enfeksiyonlara duyarlılığın artmasına sebep olur (Güner'den aktaran: Işık,2015).

Andrenokortikotropik hormonun yan etkileri;

- Uyku problemleri,
- Kan basıncında artış,
- Şeker hastalığı,
- Mide ülseri,
- Yaraların iyileşmesinde gecikme,
- Osteoporoz,
- Kas erimesi (Ünal, 2003).

2.6. YASAKLI YÖNTEMLER

Yasaklı yöntemler başlığı altında kullanımı yasaklı yöntemlerden;

- Oksijen taşınması artıran yöntemlerden
 - a) Kan dopingi
 - b) Modifiye hemoglobin ürünler,
- Farmakolojik, Kimyasal ve fiziksel uygulamalar
- Gen dopinginden bahsedilecektir.

2.6.1. Oksijen Taşınmasını Arttıran Yöntemler

Kanın oksijen taşıma yoğunluğu kanın oksijenlenmesi kas sisteminin aktivitesini devam ettirebilmesi için en önemli gerekliliktir. Kasların oksijen ihtiyacını dolaşım ve sonulum sistemi ortaklaşa çalışarak bu ihtiyacı karşılamayı üstlenirler. Dokulara oksijen iletiminde en önemli rolü oynayan hemoglobindir ve kırmızı kan hücrelerindeki kürelerde bulunur. Oksijen taşımada önemli rolü bulunan hemoglobinin sayısındaki artış oksijen taşınmasının da artışına sebep olur. Dokulara oksijen taşınmasının arttırılması bilhassa dayanıklılık gerektiren spor branşlarında sportif performansı arttıran yöntemlerdir. Bu yöntemler Kan dopingi ve modifiye hemoglobin ürünlerinin kullanılmasıdır (Güner'den aktaran: Işık,2015).

2.6.1.1. Kan Dopingi

Kan dopingi ile ilgili bilimsel anlamdaki ilk verilere 1947 yılında denk gelinmektedir. 1966 yılında kan dopinginin, aerobik gücü yükseltici faktörü olduğunu araştırmak sebebiyle birçok çalışmalar yapılmış, sporcular arasında ergojenik amaçla kullanımı 1976 Montreal Olimpiyat Oyunları'nda rast gelinmiştir. 1984 Yaz Olimpiyatları esnasında ABD Bisiklet Milli Takımı'ndaki Sporcuların bir kısmı doping kullandıklarını itiraf etmişlerdir ve bilhassa dayanıklılık sporu yapan sporcuların bu metodu sıkça kullandıklarını belirtmişlerdir (Kurdak, 1996).

Eritrosit hacim genişlemesinden elde edilen aerobik performans iyileştirmeleri öncelikle kanın oksijen taşıma kapasitesinin artmasıyla sağlanır; Bu nedenle, aktif iskelet kaslarına belirli bir miktarda oksijen vermek için daha düşük bir kalp debisi gereklidir. Alt maksimal (kararlı durum) egzersiz sırasında, kas oksijeninin doğum gereksinimleri daha az kardiyak rezerv kullanılarak sağlanacak ve böylece dayanıklılık artırılabilecektir. Buna ek olarak, eritrosit hacim genişlemesi, asit-baz tamponlama kapasitesini artıracak ve aynı zamanda, egzersiz-sıcak stresinde azalmış

ısı depolamasına aracılık eden ısı kaybı yanıtlarını iyileştirecek ve dehidrasyonutölere edebilecek gelişmiş bir kabiliyet kazanacaktır(Jean, 2008).

Kan dopingi organize bir ekip işidir. Kan alma, santrifüj etme, kırmızı hücreleri ayıklama, depolama, dondurma, çözme ve tekrar kişiye enjekte etme uzmanlık ister. Bu işlemlerin herhangi bir aşamasında oluşabilecek ufak bir aksaklık kişiyi tehlikeye sokar. Virüsler ve bakteriler için kan uygun bir beslenme ve üreme yeridir. Uygun ortamda muhafaza edilmezse virüs ve bakteriler çok çabuk üreyebilir. Kan tranfüzyonu sonrası viral ve bakteriyel enfeksiyonlar, yanlış tipte kan kullanılırsa böbrek hasarıyla karakterize akut hemolitik reaksiyon gözlenebilir. Bunun dışında damar içi pıhtılaşma sık görülen yan etkilerden biridir. Kan uyuşmazlığı ve hava embolisi de transfüzyonun risklerindedir (Güner'den aktaran: Işık,2015).

Alerjik reaksiyonlar (kızarıklık, isilik, ateş vb.), kan hücrelerinin parçalanması, kan dolaşımının bozulması, pıhtılaşma bozuklukları, metabolik şok, eğer yanlış tip ya da test edilmemiş kan kullanıldıysa sarılık AIDS gibi enfeksiyon hastalıklarının bulaşması kaçınılmazdır. Sarılık ve AIDS hastalıklarına yakalanma riski, iğnenin birden fazla kişi tarafından ortak kullanılmasıyla artmaktadır (Ertaş, Petek, 2005).

2.6.1.2. Modifiye Hemoglobin Ürünler

Bilimsel araştırmalar neticesinde önemli anemilerin tedavisinde hemoglobinle eş görevi üstlenen yeni kimyasal maddeler üretilmiştir. Hemoglobin çözeltileri ve perflouro bu maddelere örnek olarak verilen kimyasal maddelerdir.

Ciddi hastalıkları tedavi etmek amacıyla kullanılmak sebebiyle üretilen bu maddeler sporcular tarafından doping amaçlı kullanılmaktadır. Sporcular tarafından kullanımı 1999 yılında yasaklanmıştır (Güner'den aktaran: Işık,2015).

Modifiye hemoglobin ürünlerinin yan etkileri; sporcular modifiye hemoglobin ürünlerini güvenlik çalışmalarının tamamlanmasından önce kullanmaya başlamış olmaları onların çok ciddi sağlık riskleri ile yüz yüze kalmalarına sebebiyet vermiştir (Güner'den aktaran: Işık,2015).

- Vazomonstriksiyon,
- Kan basıncında artış,
- Kalp atış hızında artış,
- Anafilaktik reaksiyonlar,
- Mide bulantısı,
- Baş ağrısı,
- Ateş (Güner, 2004).

2.6.2. Farmakolojik, Kimyasal ve Fiziksel Uygulamalar

Doping kontrollerinde kullanılacak numunelerin doğruluk ve geçerliliğini değiştiren, değiştirmeye yeltenen veya değiştirmeyi amaçlayan yöntem ve maddeler farmakolojik, kimyasal ve fiziksel uygulamalar olarak adlandırılır (Işık,2015). Sınır koşulu olmaksızın verilebilecek örnekler; diüretik kullanımı, kateterizasyon, idrarı değiştirmek ve/veya hile karıştırmak, probenesid ve benzer bileşiklerle böbrekten atılımı yavaşlatmak, bromantan alımı ile T/E oranında değişiklik yapmak (Anonim, 1999).

IOC, doping kontrolünde idrar örneklerinin muhtevasını değiştirdiği için, farmakolojik, kimyasal ve fiziksel yöntemleri yasaklamıştır. Onlar ayrıca, testosteron ve epitestosteron ve belirtilen epitestosteron ilaçların miktarlarını değiştiren maddeleri yasaklamışlardır. Epitestosteronlubromantonkonjigehidroksilatmetabolit, yaygın olarak GC-MS tarama prosedürlerinde kullanıldı. IOC tarafından yabancı bir madde olarak yasaklandı, bu durum kontrolün kolay olmasıyla ilgilidir. Fakat epitestosteronendojen olarak üretilir, çok az miktarda bulunması önemli değildir. İzotop kitle oran spektrometri, muhtemelen en tartışmasız metot olmasına rağmen, endojen üretimden "aplikasyon"un nasıl ayrılacağı hakkında çok az rehber vardır (Cowan, 1998).

2.6.3. Gen Dopingi

İnsan Genom Projesi (Human Genom Project-HGP), 100.000 kadar olduğu tahmin edilen insan genlerinin yapılarının, genomdaki yerlerinin ve fonksiyonlarının anlaşılabilmesi için insan genomunu oluşturan 3 milyar bazın diziliminin belirlenmesi için başlatılan projedir. Bu proje ile ilk aşamada insan genlerinin, ikinci aşamada tüm DNA dizilimlerinin ayrıntılı bir haritasının çıkarılması hedeflenmektedir (Özalp, 2007).

Gen dopingi; hücrelerin, genlerin ve genetik elementlerin tedavi etme amacı dışında kullanımı ve gen dediğimiz DNA'nın ayarlanması ile sportif kapasitesinin yükseltilmesidir. Gen dopingi, sporcuya müsabakada avantaj elde etmesi amacıyla gen tedavisi prensiplerinin uyarlanmasıyla ortaya çıkmıştır. Gen tedavisi, önemli hastalıkların tedavi etmek amacı ile kullanılan tekniktir. Teorikte bünyede var olan tüm proteinlerin seviyesi gen tedavisi kullanımıyla değişiklik gösterebilir. Bu metotların farklı yönde kullanımı dopingin farklı bir formunu "gen dopingi"ni oluşturmuştur. Haziran 2001'de Gen Dopingi tartışma konusu olmaya başlamıştır. Gen transferinin doping olarak kullanılabilir olması, spor felsefesini derinden etkilemiştir. Hayvan deneyleriyle oluşturulan "süper fare modelleri "süper sporcu" oluşturma fikirlerini cazip hale getirmektedir. Fakat gen dopingi metodunda geleneksel ilaçla yapılan dopingin çok ötesinde performans artışları elde edildiği, tetkik ve tespitinin son derece zor olduğu fark edilince gecikmeden 2003 yılında Uluslararası Olimpiyat Komitesi'nin (IOC) ve WADA'nın yasaklı uygulamalar listesine eklenmiştir (Tural, 2011).

Bununla birlikte insanoğlunun performansını artırmak amacı ile her türlü arayış içerisine girmiş ve hiçbir ahlaki ve etik değerlerini çiğnemeyi göz ardı etmemiştir. Son gen teknolojisinde gelişmelerle birlikte Gen dopingi; kişiye, suni genin verilmesi esasına dayanır. Hücre içinde kendine uygun RNA'yı oluşturarak uygun protein sentezini sağlamasından dolayı, kas içine DNA'nın (modifiye edilmiş hücrelerin) direk enjeksiyonu ve virüs ile verilmesi şeklinde, iki türlü uygulanabilir.

Eritropoetin (EPO) geni, İnsülin Benzeri Büyüme Faktörü (IGF-1), Myostatin, Vasküler Endotelial Büyüme Faktörü (VEGF) ve Leptin Geni, potansiyel gen dopingi örneklerini oluşturmaktadır (Orhan, Hazar, 2000).

2.7. KULLANIMI KISITLI MADDELER

Kullanımı kısıtlı maddeler başlığı adı altında;

- Alkol,
- Kannabionidler,
- Lokal anestezi,
- Glukokortikosteroidler,
- Beta –blokörler'e değinilecek tanımlanıp yan etkilerinden bahsedilecektir.

2.7.1. Alkol

Akut alkol alımı ve sportif performans arasındaki ilişki irdelendiğinde, alkolün ergojenik bir madde olarak değerlendirilmesi pek mümkün değildir. Araştırmalar alkolün sporcuların bazı psikomotor becerilerinde istatistiksel olarak anlamlı bir azalmaya neden olduğunu göstermektedir. Performans azalması ile kan alkol seviyesi arasında kuvvetli bir bağıntı vardır (Kurdak, 1996).

Birey alkol tükettiği anda kana geçtikten sonra tüm organlara ve özellikle beyne etkisi daha fazladır. Alkolün bünyeye etkisi alınan alkol miktarı ile alakalıdır. Az miktarlarda alınan alkol; uyarıcı, normal seviyede alındığında; rahatlatıcı ve gevşetici, yüksek seviyede alındığında; fiziksel fonksiyonları sınırlayıcı ve performans düşürücü etki yapmaktadır (Arnheim, 1993).

1982 yılında Amerikan Spor Hekimliği Koleji alkol üzerine şunları söylemiştir:

- Alkolün kısa vadede etkisi reaksiyon zamanı, denge, el-göz koordinasyonu ve kompleks koordinasyon gibi özellikleri geciktirici ve bozucudur.
- Enerji metabolizması, maksimum oksijen kullanımı, kalp atım hızı, kalp atım hacmi, kas kan akımı ve solunumsal sistemi olumsuz yönde etkiler.
- Kuvvet, güç, dayanıklılık ve sürati azaltabilir.
- Uzun süreli kullanımda karaciğer, kalp, beyin, kas hastalıkları ve ölüme sebebiyet verebilir (Kuter, 1999).

Son dönemdeki araştırmalar, alkolün sporcuların bazı psikomotor becerilerinde istatistiksel olarak anlamlı bir azalmaya sebep olduğunu göstermektedir.

Alkol (etanol) aşağıda belirtilen spor dallarında sadece müsabaka esnasında yasaklanmıştır. Alkol kullanımını tespiti, nefes ve/veya kan analizi yolu ile yapılır. Her bir Federasyon için doping esik değerleri parantez içinde verilmiştir.

- Havacılık Sporları (FAI) (0.20 g/L)
- Karate (FK) (0.10 g/L)
- Okçuluk (FITA, IPC) (0.10 g/L)
- Otomobil Sporları (FIA) (0.10 g/L)
- Bilardo (WCBS) (0.20 g/L)
- Boules (CMSB, IPC) (0.10 g/L)
- Modern Pentatlon (UIPM) (0.10 g/L)
- Motosiklet (FIM) (0.10 g/L)
- Kürek (FIS) (0.30 g/L) (Yıldız, 2006, s.14).

Alkolün yan etkileri;

- Dehidrasyon,
- Denge bozukluğu,
- Konsantrasyonda bozulma,
- Reaksiyon zamanında bozulma,
- Eli kol ve kompleks koordinasyonda bozulma,
- Saldırgan ve agresif davranışlar,
- Karaciğer rahatsızlıkları,
- Uzun süre kullanımda alışkanlık (Güner'den aktaran: Işık,2015).

2.7.2. Kannabinoidler

Marijuana, haşhaş ve benzeri maddelerdir. Karşılaşma öncesi gerginliği azaltmak gerekçesi ile tercih edilmektedir (Işık,2015).

Marijuanay'a ait akut yanıtların pek çoğu, sportif performansı olumsuz yönde etkiler. Marijuana, el göz koordinasyonu ile hızlı reaksiyon zamanı gerektiren hareketlerdeki ustalığı bozarken, motor koordinasyon, koşma yeteneği ve algılama hassasiyetinde azalmaya sebep olur marijuana kullanımından sonra algılama zamanlamasında değişikliklere sebebiyet verir ve kişi genellikle daha yavaş hareket etmeye başlar (Wadler, 1994).

Marijuana kullanımının akut etkileri arasında, konsantrasyon bozukluğu ve hayal görme gibi performansı olumsuz etkileyebilecek değişikliklerde oluşması muhtemeldir (Kurdak,1996). Bazı spor dallarında, Ulusal ve uluslararası federasyonların isteği üzerine yasak getirilmiştir. Türkiye'de, her açıdan kullanımı kanuni açıdan yasaklanmıştır (Ertaş, Petek, 2005).

Kannabinoidlerin yan etkileri;

- Kalp atım hızında artış,
- Kan basıncında artış,
- Akciğer dokusunda iltihaplanma ve kanser,
- Denge ve koordinasyon kaybı,
- Kısa dönem hafıza kaybı,
- Uyku hali,
- Konsantrasyon bozukluğu,
- Halüsinasyonlar,
- Anormal vücut terleme,
- Testosteronda azalma,
- Sperm sayısında ve hareketliliğinde azalma,
- Bayanlarda ovulasyon da (yumurtalık) düzensizlik,
- Araç kullanma yeteneğinde bozulma,
- Gözde kan damarlarında genişleme,
- Göz içi basınçta azalma (Güner'den aktaran: Işık,2015).

2.7.3. Lokal anestezi

Lokal anestezi ilaçları duyu uyarılarını engeller ve lokal anestezi ilaçlarının bu etkisi kullanılan miktarla alakalıdır (Tel, 2000). Sporcular lokal anestetikleri yaralanmalara karşı ağrıyı azaltmak ve karşılaşmayı sürdürmek ve tamamlamak amacıyla kullanırlar. Ancak sakatlanmış bölgede ağrının azaltılmış olması ve o bölge üzerine yapılacak yüklenme daha ciddi sakatlıklar oluşturması kuvvetle muhtemeldir.

Sporcular tarafından kullanılacak lokal anestetik kokain içermemelidir. Etkilenen dokuya (cilt altı, diş eti, vb.) ya da eklem içine yapılmalıdır. Vazokonstriktör ajanlar (adrenalin) lokal anestetiklerle birlikte kullanılabilir. Kas içi ya da damar içine

yapılmamalıdır. Karşılaşmadan önce sporcunun hastalığı, tedavinin gerekçesi, doz, uygulanma yeri, en son uygulandığı zaman hakkındaki bilgiler ilgili kuruma verilmelidir. Karşılaşma sırasında yapıldıysa karşılaşmadan hemen sonra verilmelidir (Güner'den aktaran: Işık,2015).

Lokal Anestezikler; Artikain, Benzokain, Bupivakain, Lidokain, Mepivakain, Oksetakain, Oksibuprokain, Prokain, Tetrakain, ve benzeri maddelerdir (IOC, 2000).

Lokal Anesteziklerin yan etkileri (Damar içi enjeksiyonlarda); aşırı uyarım, kalp problemleri, kalp yetmezliği, titremeler, solunum depresyonu ve solunum durması gibi yan etkileri mevcuttur (Gallup, 1995).

Yalnızca tıbbi yönden zaruri durumlarda ve kullanmadan önce IOC'ye bildirmek koşuluyla (kokain hariç) kullanılabilir (Günay, Cicioğlu, 2001).

Aşağıdaki koşullar yerine getirildiği takdirde kullanılmasına izin verilebilir.

- Kokain dışında prokokain, ksilokain ve benzeri analjezikler kullanıldığında,
- Lokal enjeksiyon uygulandığında (örneğin eklem içine)
- Uygulanan lokal anesteziklerin içinde epinefrin gibi vazokonstriktörler (damar daraltıcı) bulunmadığı durumlarda,
- Tıbbi nedenlerle kullanıldığı yazılı belgeyle ispatlandığı durumlarda (Ertaş, Petek, 2005).

2.7.4. Glukokortikosteroidler

Glukokortikosteroidler oral, tenneffüs yoluyla, intravenöz olarak veya intramusküler enjeksiyon (ilacı kas tabakasının içine enjekte etme) yoluyla alınabilir (Procon, 2010). Glukokortikosteroidler, eklem ve kaslarda oluşan iltihaplanmayı azaltarak

performans arttırıcı rol oynar (Procon, 2011). Vücut tarafından üretilen, eklemlerde meydana gelen şiddetli iltihabi vakalarda ve bazı alerjik reaksiyonlar glukokortikosteroidlerle tedavi edilebilir, ancak risk veya kas-iskelet problemleri uzun süreli kullanımla birlikte artar (Procon, 2011). Ağır bir iltihaplanma, bir süre alan dinlenmeye bırakıldıktan sonra düzelir. Maalesef birçok sporcu, tatil yapıp vücudu dinlendirmek tedavisine devam etmek adına arzusu ve isteğe sahip değildir ve günlük acısına yardımcı olmak için tedavikremlere güvenmelidir. Reçetesiz ilaçlar işe yaramazsa, bir glukokortikosteroid son çare olabilir.

Müsabakadan önce sporcunun hastalığı, tedavinin gerekçesi, doz, uygulanma yeri, en son uygulandığı zaman hakkındaki bilgiler ilgili kuruma verilmelidir (Ünal, Ünal, 2003).

2.7.5. Beta –Blokörler

Alkole benzer şekilde, beta blokerleri oral yoldan alınır ve performans artışı için sakinleştirici bir etki sağlar (Procon, 2012). Beta blokerler, kas titremelerinde yardımcı olabilir, ancak anksiyete, yüksek tansiyon ve migrenle ilişkili semptomları tedavi etmek için tıbbi olarak kullanılır (Procon, 2012). Düşük tansiyon ve yorgunluk da dâhil olmak üzere beta blokerlerin yan etkileri, atletler için tedavi edilmesi teşhisi konan orijinal semptomlar kadar sorun yaratabilir. Mükemmel bir dengenin bulunması bazı sporcular için zor olabilir.

Beta bloke ediciler, sinirliliği kontrol etmek, kalp atım hızını ve el titremesini azaltmak amacıyla kullanılır. Bu yolla yarışma heyecanının neden olacağı kalp çarpıntısı ve titremeler hafifletilir, konsantrasyon gücü artırılır, endişe ve sinirlilik azaltılır (Güner'den aktaran: Işık,2015).

Beta blokörler, aksi belirtilmedikçe, aşağıdaki belirtilen spor dallarında sadece yarışmada yasaklanmıştır.

- Güreş (FILA)
- Cimnastik (FIG)
- Havacılık Sporları (FAI)
- Modern Pentatlon (UIPM)
- Briç (FMB)
- Buz Topacı (WCF)
- Bilardo (WCBS)
- Kayak/Snowboard (FIS)
- Otomobil Sporları (FIA)
- Motoksilet (FIM)
- Satranç (FIDE)
- Yarış Kızağı (FIBT)
- Dokuz Lobut Bowling (FIQ)
- Boules (CMSB, IPC)
- Yelken (ISAF) -Yarışmada sadece dümenciden
- Atıcılık (ISSF, IPC) (Yarışma dışında da yasaktır)
- Okçuluk (FITA, IPC) (Yarışma dışında da yasaktır) (Yıldız, 2006).

2.8. DOPİNGLE MÜCADELE

2.8.1. Dünyada Doping Mücadele

Dünya da doping mücadele çalışmaları,1920'lerden itibaren meselenin öneminin kavranması ile birlikte hız kazanmış ancak somut gelişmeler 1980'lerin sonlarına doğru meydana gelmiştir. Doping mücadele kuruluşları sporda yasaklı maddeleri üretenlerin gerisinde olmakla birlikte teknolojik gelişmelerin hız kazanması ve daha organize şekilde mücadele edildiğinden dolayı sporun en önemli hastalığı olan dopingin peşini hiç bırakmamıştır (Öztürk, 2009).

1928'de Uluslararası Amatör Atletizm Federasyonu (IAAF) dopinge ilk yasak koyan kuruluş olmuştur. Koyulan yasak günümüzdeki gibi kapsamlı bir madde listesi yoktu sadece uyarıcılar için geçerli olan bir yasaklamaydı. Zamanla birçok federasyon bu mücadeleye ortak olmuş fakat yasaklar madde kontrolü sağlayacak alt yapı gelişmediği için çok etkili olamamıştır (Şapcı, 2010).

İlerleyen yıllarda doping konusu özellikle Olimpiyat komitesinin dikkatini çekmiş ve daha detaylı araştırma ve çalışmalar yaparak doping mücadeleye başladığında tarih 1960'lı yıllar olmuştur (Sarıbrahimoğlu, 2002).

1966'da Uluslararası Bisiklet Federasyonu (UCI) ve Uluslararası Futbol Federasyonu (FIFA) kendi düzenlediklerindeki organizasyonlarında doping kontrolü yapmış ilk uluslararası federasyonlar olmuştur. 1967'de Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC), üyelerinden Prens Alexandre De Merode başkanlığında, özerk bir komisyon kurarak yasaklı maddelerin ilk listesini çıkartmıştır. Çıkartılan listede yasaklı olan maddeler narkotikler ve uyarıcılar olmuştur(Atasü, 2004).

Devam eden süreçte takvim 1970'leri gösterdiğinde pek çok Uluslararası Spor Federasyonu ilaç kontrolü yapmaya başlamıştır. Kontrollerden sonra Uluslararası

Olimpiyat Komitesi tarafından kas yapıcı etkisi olan Anaboliksteroidler 1796, Kan dopingi 1986 ve Epo 1990 yılında yasaklanmıştır (Araman, 2004).

Dopingle mücadele son yıllarda daha organize bir hale gelmiş ve Sporda Doping Lozan Bildirgesi (4 Şubat 1999), Moskova Sporda Doping Mücadele Ortak Prensipleri Bildirgesi (9-10 Aralık 2002), ve Sporda Doping Mücadele Kopenhag Bildirgesi (3-5 Mart 2003), yayınlanmış dopingle mücadele adına ortak bir tavır ortaya konulmuştur ve uluslararası mercilere taşınmıştır. Bildirgelerin güttükleri ortak amaç şunlardır;

- Dünya Doping Mücadele Ajansı'nı (WADA) tanımak ve desteklemek
- Sporda Doping Mücadele politikalarında ve pratik uygulamalarında uluslararası ve hükümetler arası işbirliği kurmak
- Sporda Doping Dünya konferansında WADA kurucular kurulunca uyarlanan Dünya Doping Mücadele Yönetmeliğini desteklemektir (Şapcı, 2010).

2.8.2. Türkiye’de Doping Mücadele

Türkiye’de “Sportif Doping Mücadele Yönetmeliği” 1971 'de kabul edilmiş olmasına rağmen 1989 yılında, Hacettepe Üniversitesi ile Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü arası uygulamaya koyulan işbirliği neticesi yapılan protokol gereği, Hacettepe Üniversitesi’nde Türkiye Doping Kontrol Merkezi (TDKM) kurulmuştur. 1996-1998 yılları arasında Ulusal seviyede doping analizlerine yapılmıştır. 1999’da Barcelona Doping Laboratuvarı danışmanlığında akreditasyon uygulamalarının girişimde bulunulmuştur. Hali hazırda bulunan merkez, 2001 yılında Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC)’nin akreditasyon testlerini ve teftişleri başarı ile geçmiş, 2003 yılında İngiliz Akreditasyon Kuruluşu UKAS tarafından ISO 17025 analiz laboratuvarları sertifikası ile WADA akreditasyonu almaya hak kazanmıştır. 2001 yılından geçen 10 yıllık sürece kadar ulusal ve uluslararası müsabakalarda,

kamplarda, Avrupa ve Dünya Şampiyonalarında, Yaz ve Kış Üniversite Oyunları gibi önemli organizasyonlarda numune analizi gerçekleştirilmiştir (www.tdkm.hacettepe.edu.tr.).

2011 yılında bazı olumsuzlardan dolayı Türkiye Doping Kontrol Merkezinin akreditasyonu iptal edilmiş gelişen süreçte senelik 3000 numunenin analizini yapmak koşulu ile tekrardan akreditasyonun sağlanmıştır (www.tdkm.hacettepe.edu.tr.).

Türkiye’de 520 numunenin alındığı 2012 yılında 24 tane sporcu dopingli çıkmış ve oran olarak % 4,6 olmuştur.Fakat 2013’ün ilk yarısında alınan ve Hacettepe laboratuvarının WADA akreditasyonu beklenirken, Atina ve Köln laboratuvarlarına gönderilen 648 numune içinde 45’i atletizmde olmak üzere toplam 90 numune pozitif çıkmıştır. Bu, % 14’lük bir oran, ya da yaklaşık 7 sporcudan 1’inin dopingli olması anlamına gelmektedir (www.bbc.co.uk).

Bununla birlikte Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğüne bağlı spor federasyonlarının doping kontrolleri 3885 sayılı Avrupa Konseyi Doping Mücadele sözleşmesinin onaylanmasının uygun bulunduğu dair kanun ve 26 Ağustos 1993 tarih ve 21680 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Doping Mücadele Yönetmeliği hükümlerine uygun olarak yapılmaktadır (Araman, 2004).

Dünya Anti-Doping Kodu 2003 yılında kabul edilmiş ve ülkemizde buna dahil olmuştur ve bu koda göre Ulusal Spor Federasyonlarına bağlı sporcuların doping kontrollerini planlamasını yapan, koordine eden ve denetleyen bağımsız bir Doping Mücadele Kurulu ya da Kuruluşu bulunması gerekmektedir (Şapcı, 2010).

Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü’ne bağlı federasyonların doping kontrollerini planlayan, koordine eden ve denetim yapan bağımsız bir Doping Mücadele Kurulu bulunmaktadır (Araman, 2004).

2.8.3. Dünya Anti-Doping Ajansı(WADA)

Spor dalında 1960'lar dan beri doping endişesi, bisikletin en prestijli olayıyla ilişkili olarak sistematik dopingin 1998 Fransa turunda doping olay serisinin ortaya çıkması nedeniyle arttı(Verner,2014).Dünya kamuoyunun dikkatini doping içerikli maddelere çekmesi Fransız polisinin birçok yasaklı madde içeren ürünleri sporcular üzerinde suçüstü yakalamasıyla olmuş ve bu spor camiasında sarsıcı etki yapmıştır.Fransa Turu skandalı sonrası bağımsız ve tüm ulusları bağlayıcı kararları olan bir kuruluşun gerekliliği ortaya koymuştur.Oluşturulacak olan bu kurum herkes tarafından kabul gören standartları yakalamalı ve spor organizasyonları ile yerel otoritelerin dopingle mücadelede koordine edilmesini sağlayacaktır. İşte Dünya Anti-Doping Ajansı, 10 Kasım 1999 tarihinde Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) girişimi ve devletlerin ve diğer dopingle ilgili özel kuruluşlarının desteğiyle uluslararası sporda dopinge karşı mücadele amacıyla Lozan'da kurulmuştur. Merkezini 2001 yılında Montreal'e taşıyan WADA, 8 Mayıs 2009 tarihinde yapılan anlaşmayla genel merkezin 31 Aralık 2021 tarihine kadar Montreal'de kalacağını teyit etmiştir (Araman,2004).

WADA, dopingle mücadeleyi organize etmek ve sistematik hale getirmek adına ulusal ve uluslararası eğitim, danışmanlık, araştırma ve öncülük ederek katkı sağlamaktadır. Bununla birlikte araştırma ve inceleme programlarına öncülük etmekte koordinasyonu sağlayarak dopingle mücadele etmek için ayrılan bütçeyi yasaklı madde ve yöntemleri araştırma ve incelemeye harcamaktadır(Şapcı,2010).

WADA koordine etme durumu müsabaka oynanırken veya müsabaka sonrası zaman diliminde doping kontrolünü de kapsamaktadır. WADA programı, uluslararası federasyonlar ve ulusal dopingle mücadele kuruluşları tarafıncauygulanan kontrolleri tamamlamaktadır (Şapcı, 2010).

WADA'nın başlıca hedefleri;

- Etik değerleri geliştirmek ve sağlığı korumak,
- Yasak maddeler ve yöntemler hakkında müşterek bir liste hazırlamak,
- Yarışma dışı kontrolleri geliştirmek,
- Kontrol yöntemlerini, disiplin kovuşturma usullerini ve cezalarını ahenkleştirmek,
- Eğitim ve iletişim programlarını geliştirmek,
- Doping ile mücadele konusundaki araştırmaları koordine etmek geliştirmek (Erkiner, 2007).

2.8.4. Doping Kontrolü Dünya Anti-Doping Kodu

WADA'nın kurulmasından kısa bir süre sonra "Dopingle Mücadele Kodu" oluşturmasına mesai harcamıştır. Bu çalışmanın sonucunda Avrupa Konseyi, Avrupa Birliği ve UNESCO ile etkili ve orta çalışma sergilemiş ve 2-3 Mart 2003 tarihinde Danimarka'nın başkenti Kopenhag'da toplanan bir konferansta 'KOD'u Her ülkenin hükümet temsilcilerinin onayına sunulmuştur. Kopenhag'da 51 Devlet Kod'u kabul ettiklerine dair deklarasyonu imza etmişlerdir. Türkiye hem hükümet olarak, hem de spor teşkilatları olarak, TMOK ve Türkiye Doping Kontrol Merkezi gereken işlemlerini uygun şekilde istenilen seviyeye getirmiştir. WADA KOD 4 Bölüm ve 24 maddeden oluşmaktadır (Erkiner, 2007).

2.8.5. Türkiye Anti-Doping Ajansı (TADA)

TADA, tüzel kişiliğe sahip özel hukuk hükümlerine tabi bağımsız bir kuruluştur. TADA ile bu Kuruluşa bağlı diğer kurulların merkezi Ankara'dadır (TBMM Komisyonu,2014)

Doping içerikli maddelerin her geçengün kendini revize etmesi dopingle mücadele adına ulusal seviyede kuruluşların gerekliliğini ifade eden ve WADA'nın getirmiş olduğu kurallar bunu zorunluluktur. Sporçunun sağlığını korumak için ulusal seviyede eşit şartlar altında mücadele edilmesini sağlamak bundan dolayı spor yarışlarında kullanılan yarış hayvanlarının sağlığını korumakla görevli Türkiye Anti-Doping Ajansının (TADA) kurulması ile bu Ajansa bağlı olarak görev icra eden diğer kurulların görev, yetki ve sorumluluklarını düzenlemek gayesiyle Dopingle Mücadele Tasarısı hazırlanmıştır(TBMM Komisyonu,2014).

Dünya Dopingle Mücadele Ajansı (WADA), Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Dopingle Mücadele Komisyonu'nun faaliyetlerinin 'Dünya Dopingle Mücadele Kuralları'na tam uyumlu olduğunu onayladı. Spor Genel Müdürlüğü (SGM) ile Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi (TMOK) arasında 24 Mayıs 2011 tarihinde imzalanan protokolle Türkiye'de dopingle mücadeleyi kurumsallaştırmak üzere gerçekleştirilecek işbirliğinin ana ilkelerini belirlemek ve dopingle mücadeleyi yürütmek amacıyla Haziran 2011'de Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi bünyesinde 'Dopingle Mücadele Komisyonu' kurulmuştu. TMOK Dopingle Mücadele Komisyonu'nun hazırlayıp yürürlüğe koyduğu 'Dopingle Mücadele Talimatı', 'Dopingle Mücadele Programı' ve tüm faaliyetleri WADA tarafından incelendi. TMOK Dopingle Mücadele Komisyonu'na WADA tarafından gönderilen 18 Kasım 2011 tarihli yazıda bu faaliyetlerin çok olumlu gelişmeler olduğu ve yapılan çalışmalar nedeniyle komisyonu kutladıkları belirtildi. Bu son gelişme ile birlikte, WADA Kurucular Kurulu'nun 20 Kasım 2011 günü Montreal'de yaptığı toplantıda aldığı karar doğrultusunda Türkiye 'Dünya Dopingle Mücadele Kuralları'na uyumlu ülkeler listesinde yer aldı (TBMM Komisyonu,2014).

2.9.Geçmişten Günümüze Doping Vakaları

Spor severler tarafından ilgiyle takip edilen hatta genç amatör sporcuların kendilerine örnek aldığı birçok profesyonel sporcunun doping numunelerinin pozitif çıkması, spor camiasını şoka uğrattırken o sporcuları seven ve sayan insanların da haya kırıklığı yaşamasına neden olur. Doping kurallarına uyulmadığı durumlarda sporculara derecelerin ve madalyaların geri alınması, spor faaliyetlerinden 2-4 yıl men etme ve yüklü para cezaları verme gibi bir takım cezai işlemler uygulanır. Bu sporcularında kariyerleri de büyük darbe alarak bitme noktasına gelir, spor camiasında hiçbir saygınlığı kalmaz, buldukları federasyonlarda da dışlanırlar.

KnudEnemarkJesen

Danimarkalı bisikletçi 1960 Roma Olimpiyatları Oyunları sırasında aşırı dozda amfetamin ve nikotin türevi ronicol kullanımı sonucunda öldü.

TommySimpson

İngiliz bisikletçi 1967 Fransa Bisiklet Turu sırasında aşırı dozda amfetamin kullanımı sonucunda öldü.

Ben Johnson

Olimpiyat oyunları tarihinin en büyük doping skandalı olarak kabul edilen olayda, Kanadalı atletin 1988'de Seul'de düzenlenen olimpiyat oyunlarında 100 metrede kazandığı altın madalya ve şampiyonlukları elinden alındı, tüm rekorları da iptal edildi.

LinfordChristie

1992 yılında düzenlenen olimpiyat oyunlarında 100 metreyi kazanan İngiliz atletin doping testi 7 yıl sonra pozitif çıktı.

DennisMitchell

ABD’li atlet 1992’de 4*100 metre bayrak yarışında altın madalyayı boynuna taktı, ancak sonrasında vücudunda aşırı derecede testosteron hormonu tespit edilince 2 yıl men ceza aldı.

DwainChambers

2000’de Sydney’de 100 metre finali 4. olarak tamamlayan İngiliz Atlet, 2003’de dopingli çıkması nedeni ile 2 yıl men cezası aldı. İngiltere Olimpiyat Komitesi, cezasını tamamlamasına karşın atlete uzun süre olimpiyat oyunlarına katılma izni vermedi.

Tim Montgomery

ABD’li atletin 2002’de 100 metre de yaptığı 9,78’lik derece, performans artırıcı ilaçlar kullanması gerekçesi ile iptal edilmiştir.

JustinGatlin

Atina’da 100 metre finalinde altın madalya kazanan ABD’li atletin doping yaptığı gerekçesi ile ömür boyu men cezası verildi. Daha sonra ceza hafifletildi ve 4 yıla indirildi. Cezasını tamamladıktan sonra 2012’de katıldığı Londra’da düzenlenen olimpiyatlarda bronz madalya aldı.

LanceAmstrong

Fransa Bisiklet Turu’nda inanılmaz performans gösteren ve testis kanserini yenen ünlü bisikletçinin 2000 Yaz Olimpiyatları’nda kazandığı madalya ve dereceleri elinden alındı.

Diago Maradona

Dünya tarihinin en büyük futbolcularında birisiydi. Ancak madde bağımlılığı birçok doping testinden geçememesine ve ciddi problemleri yaşamasına neden oldu.

MarionJones ve BALCO Skandalı

ABD’li atlet 200 Sydney Olimpiyatları’nda 3 altın madalya kazandı, fakat testlerde steroid kullandığı belli olunca madalyaları geri alındı. Bu olay tarihe BALCO skandalı olarak geçti. BALCO firmasının daha sonra NFL oyuncusu Bill Romanowski’ye de performans artırıcı ilaçlar sağladığı belirlendi.

TysonGay

ABD’li atlet doping testi pozitif çıkınca 2012’de kazandığı gümüş madalya geri alındı ve Gay 2 yıl müsabakalardan uzak kaldı.

Kelli White

Atletizmde kadınlar 100 ve 200 metre dünya şampiyonu ABD’li atlet, Uluslararası Atletizm Federasyonu’nun doping kullanımı ile ilgili kurallarını ihlal ettiği gerekçesi ile 2 yıl yarışmalardan men edildi.

Maria Sharapova

Ünlü tenisçi kaslara kan akışını hızlandıran ve sporcularda egzersiz kapasitesini artıran ve yasaklı olan meldonium isimli maddeyi kullandığı tespit edilince 4 yıla kadar müsabakalardan men cezası aldı (Ekici, 2016).

1948 Londra Olimpiyatları’nda, 3 adım atlamada bronz madalya alarak bir ilke imza atan Ruhi Sarıalp, 2004 Atina Olimpiyatları’nda dördüncülüğten ikinciliğe kadar yükselen Eşref Apak’ın gümüş ve 2016 Rio Olimpiyatları’nda 400 metre engellide bronz madalya alan Küba asıllı YasminaCapelloEscobar, olimpiyatlarda madalya alan Türk Atletler olarak yerini koruyor. Milli atletlerimizin kazandığı madalyalar, doping kullandığı gerekçesi ile geriye alınırken, Gamze Bulut’un cezasıyla birlikte tüm atletlerin olimpiyat madalyaları geriye alınmış, Türk atletizminin olimpiyatlarda altın madalyası kalmamıştır.

Elvan Abeylegesse

2007 dünya Şampiyonası’nda alınan numunelerinde yasaklı maddeye rastlandığı için 2 yıl ceza aldı.2007-2009 arasında katıldığı yarışmalardan da diskalifiye edildi. Pekin

Olimpiyatlarında 2 tane Dünya Şampiyonasında 1 toplam 3 gümüş madalyası geri alındı.

Gamze Bulut

Biyolojik pasaportunda sapma tespit edildiği gerekçesiyle 4 yıl ceza aldı.2011'den itibaren katıldığı etkinliklerden de diskalifiye edildi ve 2012 Londra Olimpiyatları'nda kazandığı madalyası geri alındı.

Songül Konak

1500 metre Türkiye rekortmeni Songül Konak 19 Haziran 2016'dan itibaren 4 yıl ceza aldı 17 Mayıs 2015'den itibaren katıldığı yarışmalardan diskalifiye edildi.

Halil Mutlu

3 Olimpiyat, 5 Dünya, 10 Avrupa şampiyonluğu bulunan, sayısız rekora imza atan Halil Mutlu 2005 yılında dopingli çıkmış ve 2 yıl men cezası almıştır.

Nurcan Taylan

Halterde 6 Avrupa ve 2 Dünya rekoru sahibi, 2004 Atina Olimpiyatları'nda Olimpiyat ve Dünya rekoru kırarak altın madalya kazanan Taylan, doping kullandığı gerekçesiyle 2012 yılında Uluslararası Halter Federasyonu tarafından 4 yıl men cezası aldı.

Şamil Erdoğan

Halterde 6 Avrupa ve 2 Dünya rekoru sahibi, 2004 Atina Olimpiyatları'nda Olimpiyat ve Dünya rekoru kırarak altın madalya kazanan Taylan, doping kullandığı gerekçesiyle 2012 yılında Uluslararası Halter Federasyonu tarafından 4 yıl men cezası aldı.

Sedat Artuç

2004 Atina Olimpiyatları'nda bronz ve 2008 Avrupa Şampiyonası'nda altın madalya kazanan Sedat Artuç, daha sonraki dönemde dopingli çıktı.

Süreyya Ayhan

2001 Pekin Üniversite Yaz Oyunları'nda 1500 metre birinciliği, 2002 Avrupa Atletizm Şampiyonası'nda altın madalya, 2003 Paris Dünya Atletizm Şampiyonası'nda gümüş madalya gibi müthiş başarılar elde ederek Türk spor tarihine geçen Süreyya Ayhan, 2004 Atina Olimpiyatları öncesinde sakatlandığını açıkladı. Ardından sakatlık sürecinde dopingli madde kullandığı ortaya çıkan ve süreci iyi yönetemeyen Ayhan çalkantılı bir döneme girdi. Bir türlü kendini aklayamayan ve gittiği her kapıdan geri dönmek zorunda kalan Süreyya Ayhan ömür boyu men cezası aldı.

Nevin Yanıt

2012 Avrupa şampiyonluğu, olimpiyat beşinciliği, 2013 Avrupa Salon Atletizm Şampiyonası altın madalyası gibi başarıları olan Nevin Yanıt dopingli olduğu gerekçesiyle 2014 yılında 2 yıl men cezası aldı ve bütün rekorları silindi. Ayrıca 2012'den itibaren kazandığı madalyaları da elinden alındı.

Eşref Apak

2004 Atina Olimpiyatları'nda çekiç atmada bronz madalya sahibi olan Eşref Apak, dopingli olduğu gerekçesiyle 2 yıl men cezasına çarptırıldı.

Aslı Çakır Alptekin

2012 Londra Olimpiyat Oyunları'nda altın madalya kazanarak tarihi bir başarıya imza atan Aslı Çakır Alptekin, dopingli olduğu gerekçesiyle 8 yıl bütün müsabakalardan men edildi ve madalyası geri alındı.

Binnaz Uslu

2005'te İspanya'daki Akdeniz Oyunları'nda bronz madalyanın sahibi olan Uslu'nun doping yaptığı ortaya çıktı ve sporu bıraktığını açıkladı.

Bu ismi geçen sporculara ek olarak Uluslararası Atletizm Federasyonu (IAAF), son dönemde doping nedeniyle ceza alan Türk sporcuları da yayımladı. Türkiye Atletizm Federasyonu (TAF) Disiplin Kurulu tarafından doping yaptıkları gerekçesiyle

müsabakalardan men edilen ve IAAF'ın bülteninde isimleri geçen Türk atletler şöyle:"Hasan Birinci, Kıvılcım Kaya Salman, Semra Türk Akdoğan, Büşra Baş, Çağdaş Arslan, Emel Güngör, ÜmmühaniKaraçadır, Özge Kurteş, Oğuzhan Demir, Kaan Şencan, Batuhan Buğra Eruygun, İsa Can, Emrah Altunkalem, Dilek Esmer, Tuğçe Şahutoğlu, Elif Yıldırım, Serdar Tamaç, Ebru Yurddaş, Cansu Korur, Furkan Şen, UrfanÖzolan, Serhat Soyer, Simge Olçun, Serkan Lapçin, Burak Demir, Eşref Apak, Umut Aday, Fatih Eryıldırım, Esen Kızıldağ Kale, Narin Sağlam, Pınar Saka, Gülsüm Özdemir Güneş(<http://www.sporx.com>).

2.10. Tutum

Terim olarak tutumlar organize olmuş uzun süreli duygu, inanç ve davranış eğilimleridir(Cüceoğlu,2010).

Sosyal davranışla ilişkisinden, nasıl ortaya çıktığı ve değişime uğrama şeklinden önemini alan tutum, sosyal psikolojinin temel konularından bir tanesidir. Öyle ise tutum tam olarak nedir? Nasıl tanımlanabilir? Birçok sosyal psikolog farklı kuramsal yaklaşımlardan hareket ederek tutumu farklı yollarla açıklama gereği duymuşlar; davranış bilimciler, sosyal psikologlar ve hatta siyaset bilimciler tutumu tanımlarken kendi ilgi alanlarına ilişkin öğeleri ön plana çıkarma isteği göstermişlerdir. Bunun sonucu olarak ta tutuma ilişkin tanımlamaların sayısının fazla olması bununla birlikte tanım farklılık ve çeşitlilik arz etmektedir.

Smith tutumu, “bir bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan bir eğilimdir”(Kağıtçıbaşı,2013).şeklinde tanımlarken, konuya özellikle aynı psikolojik pencereden bakma tarafında olan Allport‘agöre ise tutum, “bireyin tüm nesnelere karşı vereceği tepkiler ve durumlar üzerinde yönlendiren veya etkili bir güç oluşturan ve organize bilgilerde tecrübeli olan, ruhsal ve sinirsel bir davranışta bulunmaya

hazır oluş halidir”(İnceoğlu,2010).Tutumu toplumsallaşma süreciyle ilişkilendirerek tanımlamaya çalışan Katz’agöre tutum, “bireyin çevresindeki bir simgeyi, bir nesneyi ya da bir olayı olumlu ya da olumsuz bir şekilde değerlendirme eğilimidir.”(İnceoğlu,2010).

Lambert’egöre ise tutum: “bireyin insanlar, gruplar, sosyal konular ve genel bir ifade ile herhangi bir çevresel vaka ile alakalı örgütlenmiş ve tutarlı bir düşünce, duygu ve tepki biçimidir”(İnceoğlu,2010).

Öte yandan Krech ve Crutchfieldsosyal psikoloji bakımından tutumu, “kişinin yaşantısında ki bir vakaya karşı güdüsel, duygusal, algısal ve zihinsel süreçlerinin kalıcı ve sürekli bir örgütlenmesi” olarak açıklarken, Sherif“zihinsel, güdüsel ve davranışsal sistemler olarak tutumların, dış dünyamıza ilişkin devam eden niteliğine sahip tezler olduğunu, dış dünyanın işleyiş biçimi ve kişiler hakkında elde edilen birtakım düzenli beklentileri, inançları içerdiğini, doğru ve yanlışın ne olduğunu, neyin kaçınılır olduğu konusunda bireylere istikamet çizdiğini” savunmaktadır (İnceoğlu,2010).

Tutumun bizzat kendisi tarafından gözlene bilmesi olası değildir. Fakat işinin gözlenebilen davranışlarını değerlendirerek kişinin tutumu hakkında bir fikre varılması mümkündür(Arslan,2009).

Tutumları oluşturan faktörler aynı zamanda onun kaynağını teşkil etmektedir. İlişkilendirme, doğrudan deneyim ve başkalarından öğrenim, tutumların bazılarını oluşturur. Bu faktörler öğrenim süreçlerini kapsar. Birey bilmediği bir tutum konusu hakkında iki yolla bilgi edinir; ya hayatında karşılaştığı deneyime bakar ya da çevresinden öğrenir(Hümbetova’danaktaran: Sain,2014).

Tutum nasıl oluşur? Sorusuna psikoloji kitaplarında sıkça gördüğümüz şartlanmayı anlatan bir örnekle bunu açıklayabiliriz. Watson ve Rayner, 11 aylık Albert’le yaptıkları bir deneyde, Albert’in farelere karşı korku oluşturmalarını sağladılar. İlk olarak, Albert fareye karşı herhangi bir korku emaresi göstermemiş, ona yaklaşmaya ve onunla oynamaya çaba göstermiştir. Sonraki aşama da Albert fareye her yaklaştığında, çok yüksek şiddette ses verilmiştir. Farenin görüntüsüyle yüksek sesin birkaç defa eşleştirilmesi sonucunda Albert fareden korkar duruma gelmiştir. Yani

yüksek sese gösterdiği tutum, fareye gösterdiği tutumu belirlemiştir. Dahası bu korkusunu fareye benzer tüylü, yumuşak nesnelere de aynı tepkiyi vermektedir. Tutum oluşturabilmenin yollarından bir tanesi olarak örnek verilebilir(Kağıtçıbaşı,2013).

Yapılan çalışmalar 6-12 yaşları arasındaki çocukların dahi bazı tutumların değişip bazılarının da sabit kaldığını, özellikle ailenin statüsü ile ilgili tutumların güçlü olduğunu belirtmiştir(Ülgen,1997). Hatta 1958`te Clark`ın zenci çocuklar üzerinde yaptığı çalışmanın sonuçları ortaya koyuyor ki, tutum üç yaşındaki çocukları dahi kapsamakta olduğunu göstermiştir.

Tutumlar direkt olarak deneyim, pekiştirme, taklit, sosyal öğrenme vs. yollardan biriyle elde edilir(Kağıtçıbaşı,2013).

Tutumların gelişimini maddeler halinde kısaca özetleyecek olursak:

- a) Kalıplaşmış tutumların erken yaşlarda gelişme gösterdiğini,
- b) Bu gelişmede rol oynayacak başlıkların politik, tarihsel, ekonomik, kültürel çeşitli etkenlerin olduğunu,
- c) Genellikle kalıplaşmış tutumların farklı kişilerden kulaktan dolma edinilen bilgilerle beslendiğini ve gerçek bilgi eksikliğini kapatma ve kişi için gerçeği tanımlama görevini gördüğünü ve çoğu zaman akılcı olmaktan ziyade duygusal özellik gösterdiğini ve sonunda
- e) Bu özelliklerinin sonucu olarak kalıplaşmış tutumların kolay değişmeyip zaman içinde oldukça durağan olduğunu söylenebilmektedir(Kağıtçıbaşı,2013).

Bununla birlikte tutumlar doğuştan gelmez, sonradan yaşamla harmanlanarak elde edilir, geçici değildirler, belli bir süre devamlılık gösterirler, birey ve obje arasındaki ilişkide düzeni sağlarlar, bir tutum az veya çok sayıda varlığa hitap edebilir, tutumların güdüsel-duygusal özellikleri vardır (Şerif,1996).Güçlenebilir veya zayıflayabilirler, olumlu veya olumsuz tutumlar yaklaşma ve kaçma davranışlarına neden olurlar, kişisel tutumlarla beraber toplumsal tutumlar da mevcuttur(Hümbetova,2011).

Bireyin kişilik özellikleri, içinde bulunduğu çevresel koşullar ve ilişkiler karmaşık ve değişken olduğundan tutumların kompleks yapısından söz edilebilir. Tutumlarda daima olumlu ya da olumsuz bir tepki eğilimi de söz konusudur. Tutum olumlu olunca, nesne, olay ya da kişiye karşı olumlu duygular, değerlemeler ve eğilimler, olumsuz ise olumsuz duygular, değerlemeler ve eğilimler söz konusu olur. Bununla birlikte bireyin psikolojik etmenlerden etkilenme derecesi olan tutumun yoğunluğu, tutumun duygusal içeriğidir(İnceoğlu,2010).

Buna ek olarak tutumlarda bulunan bir diğer nitelikte, kişinin bireysel özelliklerini oluşturan değerlerle, inançlarla, bilgi birikimiyle, deneyimleriyle, eğitim durumuyla içinde yer aldığı sosyo-kültürel yapıyla yakından alakadar olan tutumların esnekliği ya da sertliğidir. Belirginlik ise bir tutumun diğer tutumlar arasında birey için ifade ettiği öncelik durumudur. Tutumların bu özelliği, bireyin bilincinde bir konu hakkında yoğunlaşmış zihnini devamlı meşgul eden alan olarak tanımlanabilir. Tutumun ölçülebilirlik özelliği ise, insanların, çevrelerine uyum sağlamalarına katkıda bulunmakla birlikte onların yaşamlarını kolaylaştırıcı etkileri de söz konusudur(İnceoğlu, 2010).

Tutum değişimi hususunda işlevsel yaklaşımlar, tutumların kişinin birtakım gayelerine hizmet ettikleri göz önüne çıkartmaktadır. Tutumlara bu perspektiften bakan Katz ve Stotland'ın kuramı, tutumların işlevlerinin bilinmesinin, tutum değişimi için kullanılacak süreçlerin ortaya konmasında bize yardımcı olduğu vurgusunu yapmaktadır. Tutumların gerisindeki güdüsel süreçler değişim gösterdikçe tutum değişiminin koşulları ve teknikleri de doğal olarak farklılaşır (İnceoğlu,2010).Katz ve Stotland buradan hareketle tutumların dört işlevi olduğunu ileri sürerler:

Araçsallık (uyumsal-yarar) işlevi,

Ego-savunmacı işlev,

Değer ifade edici işlev,

Bilgilendirme işlevi (Ağılkaya,2008).

Shavitt'e bakış açısına göre ise tutumların beş fonksiyonu mevcuttur.

Bilgilendirici işlev,

Fayda güdücü işlev,

Sosyal kimlik belirleyici işlev,

Benlik koruyucu işlev,

Kendini kontrol edici veya denetleyici işlev(Hümbetova,2011).

G. M. Herek de yaptığı çalışmayla, fonksiyonel yaklaşımların tutum kavramının anlaşılır hale geldiği tespitinde bulundu. Dolayısıyla eğer kişi başkalarının tutumlarını değiştirmekle meşgulse o zaman uygulaması gereken ilk işin, o kişilerin tutumlarını hangi fonksiyonların kapsam alanını belirlemek olduğu kısmen açıklığa kavuşmuştur(www.psikologlar.org).

Tutumlar, kişi için bilgi birikimi oluştururlar. Kişinin amaçlarına ulaşmasında araçsal rol oynarlar; onların gayelerine ulaşmada uygun yol ve yöntemleri tercih etme vasıtası olurlar; bireylerin değer yargılarına uygun seçim yapmalarına destek olurlar ve nihayetinde de kişinin algılamasının çevresel etkilerden olumsuz etkilenecek sapmasına ya da bozulmasına engel olarak algıda tutarlılık oluşturmasında destek sağlarlar. Tutumların açıklanan tüm bu işlevsel özelliklerinin, kişiden kişiye değişkenlik gösterdiği bir yapısının olduğunu hatırdan çıkartmamak gerekmektedir. Zira düzenli örgütlenmiş ve basmakalıp bir yapı oluşturan tutumlar, kişisel farklılıklar ne olursa olsun yine de bazı temel psikolojik mekanizmaların oluşmasında, işleyişinde ve değişmesinde önemli role sahiptir. Dolayısıyla de tutumlar kişinin dış dünyaya bakış perspektifini oluşturan düşünsel süreci oluştururlar(İnceoğlu,2010).

Tutumların bireysel işlevleri ve kalıplaşmış tutumların durağanlığı konusunda çalışan Katz'in(Kağıtçıbaşı,2013) dile getirdiği dört farklı işleve biraz daha detaylı bakmakta faydalı olacaktır.

a) Araçsallık (uyumsal-yarar) işlevi, bireyin en fazla ödül ve en az ceza beklentisi olasılığına dayanmaktadır. Örneğin, sosyal ve ruhsal açıdan destek ve ilgiye ihtiyacı

olan ve belli bir dünya görüşüne sahip olan birey, o görüş doğrultusunda bir hayat felsefesi benimsemiş olan dini bir cemaatin kutsal saydığı kişi ve öğretilerini vs. benimseme derecesiyle orantılı olarak, cemaat içindeki konumunu sağlamlaştırır ve cemaatte o kişinin bir takım sosyal ihtiyaçlarını karşılamasında yardımcı bir rol üstlenir.

b) Ego savunmacı işlev, tutumlar bireylerin kendilerine güvenmelerine ve hayatın zorlukları karşısında kendilerini korumalarına hizmet edebilirler. Tüm bireyler farklı düzeylerde de olsa bazı savunma mekanizmalarını kullanmaktadırlar (86). Mesela, ego-savunmacı işlevine hizmet eden tutumlar kişiyi içsel çatışmalardan koruduğu için duygusal tatmin amaçlı olarak birey, dini tutumları ile çelişir gördüğü felsefe bilimlerine karşı olan herkesin ahirette iyi bir konumda olacağını, aksi bir tutum içinde olanların ise zararlı sonuçlanacak bir sonuçla karşılaşacaklarına inanabilir.

c) Değer ifade edici işlevi gören tutumlar ise, bireyin benlik kimliğini tanımlar ve güçlendirir. Belli bir gruba mensubiyet, birçok konuda tutumları baştan belli etmiş olur. Örneğin, din görevlilerinden bir kısmının felsefe ve din bilimlerine karşı olumsuz bir tutumun sergilendiği peşinen bilinmektedir.

d) Tutumun bilgi işlevi bireyler dünyayı anlamalarında ve çevrelerinde olanları anlamlandırmalarında tutumlarından yararlanırlar ve onların sayesinde olayların değerlendirilmesinde ve açıklanmasında tutarlılık ve açıklık kazanırlar. Bireylerin neye dikkat edecekleri ve olayları nasıl algılayacakları tutumları tarafından belirlenir. Örneğin, felsefe ve din bilimlerine karşı tutumları olumlu yönde gelişmiş bir kişi, sahip olduğu bilgiyle felsefe ve din bilimlerini böyle bir tutuma sahip olmayan bir kişiye göre farklı anlamlandıracak ve bu ilimlerin dinle çelişen ilimler olmayıp kişinin inancının taklitten tahkike ulaşmasında çok önemli fonksiyonlar üstlendiğini görebilecektir.

2.10.1. Tutumun Ögeleri

Tutumların bilişsel, duygusal ve davranışsal olmak üzere üç ögesi vardır ve çoğu psikologa göre bu ögeler arasında iç tutarlılık vardır. Dolayısıyla da tutumun oluşması için sözü edilen bu üç öge arasında örgütsel ve uyumlu bir kolerasyon ve eşgüdüm olmak zaruridir. Zihinsel, duygusal ve davranışsal ögeler arasında bir iç uyum ve örgütlenme, yani eşgüdüm olmadığı sürece tutumun oluşması da beklenemez. Dolayısıyla oluşturucu ögeleri açısından ele alındığında tutum, söz konusu üç ögenin kendi aralarındaki ilişkilmesi sonucunda meydana gelen bir duruş, tavır alıştır(İnceoğlu,2010).

Kuvvetli ve yer etmiş tutumlar bu ögelerin üçüne de bünyesinde bulundurur, ama zayıf tutumlarda ise hassaten davranışsal öge zayıf olabilir. Bilişsel öge, tutumun objesi hakkında bilgileri, duygusal öge, tutum objesinin meydana getirdiği his ve duyguları, davranışsal öge ise tutum objesine karşı fiillerle birlikte davranışsal niyetleri de kapsamaktadır(Hümbetova,2011). Fakat son dönemde, tutumların düşünce, duygu ve davranış eğilimi ögelerinden oluştuğu tezi sorgulanmaya başlanmıştır. Bir tutumun oluşabilmesi için bu ögelerin hepsinin birden var olmasının gerek olmadığı ortaya çıkarılmıştır. Örneğin, televizyonda reklamını gördüğümüz bir ürünle alakalı olarak olumlu bir tutum geliştirebiliriz, fakat o ürünle ilgili herhangi bir davranış ortaya koymayabiliriz. Tutumlarla ilgili yeni kavramlaştırmalar, tutumun bir tür ‘zihinsel değerlendirme’ olarak değerlendirilmesine sebep olmuştur. Sosyal psikolojideki bu yeni ele alışlara rağmen, tutumların yukarıda belirtilen üç ögeden meydana geldiğini tezi de halen kabul edilmektedir. Bu farklı ele alışlar şöyle açıklanabilir: Bir eğilimin tutum olarak kabul edilebilmesi için asgari şart, bir zihinsel değerlendirmedir. Ancak bireylerin zamanla geliştirdiği yerleşik tutumların çoğu duygusal ve davranışa yönelik ögeleri de muhteva eder(Kağıtçıbaşı,2013).

2.10.1.1. Bilişsel Öge

Bu unsur zihinsel olarak da adlandırılır ve bireyin tutum konusunda sahip olduğu bilgileridir. Bu bilgiler doğrudan deneyim sonucu veya dolaylı olarak elde edilen (kitle iletişim araçları, çevre aracılığıyla), kişinin tutum objesi hakkındaki doğru-yanlış, iyi-kötü ya da arzulanan– arzulananmayan gibi inançlarıdır. Bu inançları insanın tutum sisteminde en hayati ve en önemli değerlendirici zihni unsurlardır ve davranışa hazır olma unsuruyla yakından alakalıdır(Ağilkaya,2008).

Zihinsel öge bireyin düşünsel işleyiş süreciyle ilişkili olup, düşünsel ya da zihinsel işleyişin sistematik hale gelmesi ve sınıflandırılmasıyla ilgili bir ögedir. Bu sınıflandırmalar bir yandan bireyin farklı durumlarla, nesnelere, kişilerle ilgili algılamalarını etkilerken diğer yandan da onun, farklı uyarılara karşı tepkilerinin de birbirinden farklı olmasını sağlar. Birey, çevresi ile ilişkilerinde zihinsel sisteminden yararlanır. Bireyin çevresi çok sayıda uyarıcılarla çevrilidir. Çoğu zaman aralarındaki farklılıklar pek belirgin olmadığından bu uyarıcıları birbirinden ayırt etmeye bazen bireyin algılama hacmi yetersiz olabilir. Bu nedenle birey, uyarıcıları önce kendi aralarında gruplandırır, daha sonra da bu grupları birbiri ile korelasyon içerisinde. Bu gruplandırma ya da sınıflandırma süreci, kişinin, çevreye tepkisini kolaylık sağlamasını ile birlikte onun çevresine uyumuna da yardımcı olur(İnceoğlu,2010).

Tutumun zihinsel ögesi, bireyin genellikle çevresindeki uyarıcılara ilişkin olarak yaşadığı tecrübelerden kaynağını alan bilgi birikimine dayanır. Tutumun konusunu oluşturan bir nesne, bir kişi ya da bir durumla alakalı bu bilgiler de çoğu zaman bireyin, o nesne, kişi ya da durumla ilgili olarak yaşadığı deneyimler aracılığıyla elde edilir. Tutum konusundaki bilgiler, gerçeklerle ilgi derecesi oranında kalıcı veya geçici olabilmektedir. Bilgi değişikliği tutum değişikliğini oluşturabilir. Örneğin televizyon reklamında gördüğümüz kepeğe karşı çok etkili olduğuna inandığımız şampunu satın alıp kullandığımız vakit gerçekte kepeğe karşı etkili olmadığını gördüğümüzde daha önceki sahip olduğumuz bilgi değişiklik gösterir. Bu durumda

mevcut tutumun yönü ve yoğunluğu aynı kalmayıp, reklamın güdüleyici etkisi ortadan kalkar(İnceoğlu,2010).

2.10.1.2 Duygusal Öge

Çevre ile ilgili bilgi, duyulum ve deneyimlerin sınıflandırılmasının yanı sıra, bu sınıflandırmaların olumlu, olumsuz vakalarla, istenilen ya da istem dışı amaçlarla ilişkilendirilmesi söz konusudur. Böyle bir korelasyonun varlığı tutumun duygusal ögesini temsil eder(İnceoğlu,2010). Tutum, sürekliliğini ve sürükleyiciliğini bu kavramlardan alır. Duygusal öge bilişsel ögeye göre daha durağan ve sürekli. Çünkü duygular kolay ve çabuk değişmemekle birlikte, bilgiler her vakit değişebilmekte ve yeni bilgilere farklı kanallardan ulaşılabilir. Duygusal ögesi baskın olan bir tutumun değişmesi zordur(Ağilkaya,2008).

Duygusal öge bireyin değerler sistemi ile yakından alakalıdır. Birey, bir nesne, durum ya da kişi ile ilişkiye geçerken sahip olduğu ya da içinde yer aldığı değer sistemi onun ilişki biçiminin oluşmasına önemli biçimde tesir eder. Bununla birlikte duygusal öge ile davranışsal öge arasında bir bakıma neden-sonuç ilişkisi vardır. Örneğin, stadyumdaki futbolcunun seyircilerden almış olduğu beğeni ve takdir onların alkışlarına yansır. Tutumların, bireyin hem içsel hem de dışsal manada uyum içerisinde olmasına hizmet etmesi beklenir. Bu da sonuçta en küçük birimini bireyin oluşturduğu genel sistemin, yani toplumsal sistemin dengede kalabilmesine hizmet anlamına gelir. Burada temel ön şart, tutumun tutarlılığa ve uyuma sahip bir ortamda oluşmasıdır. Bu da ancak tutumların oluşturucu öğeleri olan duygusal, zihinsel ve

davranışsal öğeler arasında uyumlu ve eşzamanlı bir korelasyon sağlanabilir(İnceoğlu,2010).

2.10.1.3 Davranışsal Öge

Her türden davranışa hazır olma eğilimi tutumun davranış unsurunu oluşturur. Kişinin objeye karşı olumlu bir tutum sergilemesi, onu o konuda yardıma, desteğe hazır bir eğilime, olumsuz bir tutuma sergilemesi ise de zarar vermeye veya reddetmeye hazır bir eğilime sürükleyecektir. Tutumun hangi tür davranışa yönelteceği tamamen muhtevası ile alakalıdır(Ağılkaya,2008).

Bireyin davranış eğilimleri hal hareketlerinden ve ifadelerinden kendini ele verir. Bunlar bireyin alışkanlıkları, normları ve söz konusu tutum nesnesi ile doğrudan alakalı olmayan tutumlarının da etkisi altındadır. Tutumun var oluşu, ancak yansıttığı varsayılan bir takım gözlemlenebilir davranışlardan ortaya çıkartılabilir. Herhangi bir tutum konusuna karşı, herhangi bir davranış söz konusu değilse, böyle bir tutum, çevredeki bireylerce gözlem yapılamayacağından bilinemez. Bu nedenle, tutum olgusunda, en azından psikolojik gözlem bakımından, davranışsal öge kavramına yer vermek gerekir(İnceoğlu,2010).

Tutumlar zihinsel, duygusal, davranışsal öğelerden oluşan psikolojik değişkenler olarak ele alındığında, ne kadar karmaşık süreçlerin etkisiyle oluştukları bariz şekilde görülebilir. Bu üç öge, genellikle kendi aralarında ve aynı sınıfa giren uyaranlar arasında, bireyin çevresine uyumunu kolaylaştırma bakımından da, bir tutarlılık oluştururlar(İnceoğlu,2010).

Öyle ise, tutumlarla ilgili sonuç olarak şunlar ifade edilebilir. Tutumlar birbirinden farklı öğelere sahip olduğuna göre, tam gelişmiş bir tutum yalın değil, karmaşıktır. Öğeler, bir tutumu kendi içinde tutarlılığı olan bir sistem haline sokar. Başka bir

deyişle, tutum, bireyi davranışa hazırlayıcı karmaşık bir eğilimdir. Böylece, bireyin çevresindeki çeşitli objelere karşı beslediği duyguları, o objeler hakkındaki fikirleri ve bilgileri ve onlara karşı davranışları devamlılık ve düzenlilik gösterir(Kağıtçıbaşı,2013).

3.MATERYAL VE YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın yöntemi, araştırmanın çalışma evreni ve örnekleme, veri toplama aracı ve verilerin analizi ile ilgili açıklamalar yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada; mevcut durumu ortaya çıkarmayı amaçlayan, betimsel ve taramaya yönelik bir yöntem kullanılmıştır. Çalışma, teorik ve uygulama olmak üzere iki aşamadan oluşmuş; ilk aşamada konuyla ilgili literatür taranmış, daha önce yapılmış olan araştırma sonuçları incelenmiş ve elde edilen bilgiler incelenerek değişkenler açısından tezin konusuyla ilgili detaylı bir teorik çerçeve hazırlanmıştır. İkinci aşamada ise, bu teorik çerçevenin ışığı altında veri toplama aracı geliştirilmiştir.

3.2. Araştırmanın Çalışma Evreni ve Örnekleme

Araştırmanın çalışma evreni olarak Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Kırıkkale Üniversitesi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi ve Siirt Üniversitesi olarak dört üniversite seçilmiştir. Çalışma evreni seçiminde anket uygulanacak il, ulaşım kolaylığı, iletişim kolaylığı ve yapılan çalışmaya gönüllülük esaslı katılma

kriterlerine göre belirlenmiştir. Araştırmanın örneklemini bu dört üniversitenin Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinden 788 tanesi oluşturmaktadır. Uygun olarak doldurulmayan anketler istatistikî değerlendirmeye alınmamış ve 727 tane ölçek istatistikî olarak analiz edilip sonuçları bulgular kısmında verilmiştir

3.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak H. Ahmet Şapçı(2010) tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu” ve “Doping Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrenciler hakkında bilgi toplamak amacıyla bu araştırmada inceleme konusu olan bağımsız değişkenlerle ilgili sekiz sorudan oluşmaktadır.

Bunlar sporcu öğrencinin:

1. Yaşı
2. Cinsiyeti
3. Okuduğu sınıf
4. Algıladığı akademik başarı durumu
5. Okuduğu bölüm
6. Bir spor kulübüne bağlı olarak spor yapma durumu
7. Spor yaşı ve
8. Milli sporcu olma durumu

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı, 2017-2018 eğitim-öğretim yılında BESYO öğrencileriyle gönüllülük ilkesi esas alınarak uygulanmıştır.

Öğrencilere, araştırmanın amacı ile ilgili gerekli açıklamalar yapılarak veri toplama aracının doldurulması hakkında detaylı bilgiler verilmiştir. Araştırmacı tarafından toplanan anket formları kontrol edilerek eksik veya yanlış doldurulanlar araştırma dışında tutulmuştur. Daha sonra öğrencilere uygulanan anketlerin geçerli ve kabul edilebilir nitelikte olanları, SPSS 16.0 paket programında değerlendirilmek üzere kodlanarak bilgisayar ortamına aktarılmıştır.

Verilerin yüzde (%), frekans (f) ve aritmetik ortalama (\bar{X}) analizleri yapılmıştır. Katılımcıların seçeneğe katılma düzeyinin aritmetik ortalaması 1.00-1.79 olduğunda “kesinlikle katılmıyorum”; 1.80-2.59 olduğunda “katılmıyorum”; 2.60-3.39 olduğunda “Kararsızım”; 3.40-4.19 olduğunda “katılıyorum” ve 4.20-5.00 olduğunda “kesinlikle katılıyorum” olarak yorumlanması kabul edilmiştir.

Araştırmada kullanılan ölçeğe verilen yanıtların iç tutarlılığı Cronbachalpha (α) ile incelenmiş ve katsayı 80 olarak bulunmuştur. Yapılan tüm değerlendirmelerde istatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak dikkate alınmıştır. Ölçeğe ait toplam puan dağılımı için Shapiro-Wilk testine bakıldığında verilerin normal dağılım göstermediği tespit edilmiştir. Bu doğrultuda, iki grup karşılaştırmasında Mann Whitney-U testi ve ikiden fazla grup karşılaştırmasında ise Kruskal Wallis Testi kullanılmıştır. Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını tespit etmek için ise, Bonferroni testi kullanılmıştır.

Araştırmada verilerin değerlendirilmesinde istatistikî yöntem olarak; frekans, yüzde dağılımları; parametrik olmayan istatistiklerden Mann Whitney U ve Kruskal Wallis H Testi kullanılmıştır. Analizlerde anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak alınmıştır.

Araştırmada bağımlı değişkenler olarak “Tutum Ölçeği” puanları, bağımsız değişkenler olarak da “Kişisel Bilgi Formu”ndaki demografik veriler kullanılmıştır.

4.BULGULAR

Bu bölümde araştırma kapsamına alınmış 727 öğrencinin (470 erkek, 257 kadın) betimsel istatistikleri ve doping kullanımına yönelik tutum ölçeğinden almış oldukları puanlara ilişkin yapılan Mann Whitney-U ve Kruskal Wallis Testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 1’de Araştırma grubunu tanımlayıcı istatistik bilgileri sunulmuştur.

Tablo 1. Araştırma Grubunu tanımlayıcı İstatistikî Bilgiler

		f	%
Cinsiyet	Erkek	470	64,6
	Kadın	257	35,4
Yaş	18-20	212	29,2
	21-23	376	51,7
	24-26	139	19,1
Sınıf	1	227	31,2
	2	261	35,9
	3	180	24,8
	4	59	8,1
Bölüm	Öğretmenlik	397	54,6
	Antrenörlük	162	22,3
	Yöneticilik	168	23,1
Akademik Başarı	Zayıf	61	8,4
	Orta	267	36,4
	İyi	316	43,5
	Çok İyi	83	11,4
Kulübe Bağlı Spor Yapma	Evet	316	43,5
	Hayır	411	56,5
Spor Yapma Süresi	1-3 Yıl	97	13,3
	4-6 Yıl	257	35,4
	7-9 Yıl	373	51,3
Milli Olma Durumu	Evet	67	9,2
	Hayır	660	90,8

Tablo 1’de görüldüğü gibi Araştırma grubundaki öğrencilerin %64,6’sının erkek, %35,4’ünün kadın olduğu görülmektedir. Araştırma grubundaki öğrencilerin %29,2’sinin 18-20 yaş, %51,7’sinin 21-23 yaş, %19,1’inin 24 - 26 yaşında olduğu görülmektedir.

Araştırma grubundaki öğrencilerin % 32,2’si 1.sınıf % 35,9’u 2.sınıf, % 24,8’i 3.sınıf, % 8,1’i 4.sınıfta öğrenim görmektedir.

Tabloda görüldüğü üzere araştırma grubundaki öğrencilerin, % 54,6’sının Öğretmenlik bölümünde, % 22,3’ünün Antrenörlük bölümünde, % 23,1’inin Spor Yöneticiliği bölümünde okuduğu görülmektedir.

Araştırma grubundaki öğrencilerin kulüp sporcusu olma durumuna bakıldığında, % 43,5’inin evet, % 56,5’inin hayır olduğu, spor yapma süresine göre sınıflandırıldığında, % 13,3’ünün 1 - 3 yıl, % 35,4’ünün 4 - 6 yıl, % 51,3’ünün 7 - 9 yıl arasında spor yaptığı görülmektedir. Araştırmaya grubundaki öğrencilerin kulübe bağlı spor yapma durumu ve spor yapma süresine bakıldığında % 43,5 oranında kulüp sporcusu ve yaklaşık % 85-90 aralığında ise dört yılın üzerinde spor yaptığı görülmektedir.

Araştırma grubundaki öğrencilerin milli sporcu olma durumları sınıflandırıldığında ise, %90,8’inin hayır, % 9,2’sinin evet olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya grubunun yaklaşık % 10 öğrencinin milli takımda bulunduğu görülmektedir.

Tablo2’de öğrencilerin Doping kullanımına yönelik tutum ölçeği maddelerine verdikleri cevapların aritmetik ortalama puanları, katılımcı frekansı ve maksimum puanlar verilmiştir.

Tablo 2. Tutum Ölçeği Maddelerine İlişkin Betimsel İstatistikler

	N	\bar{X}	Ss
Doping kullanımı, sporcular arasında haksız rekabete yol açmaktadır.	727	4,45	,956
“Doping”, spor dünyası için çok ciddi bir sorundur.	727	4,40	,952
Doping kullanmak, spor ahlakına uygun bir davranış değildir.	727	4,36	1,034
Doping kullanımının sporcu sağlığını ciddi bir şekilde tehdit ettiğini düşünüyorum.	727	4,27	1,088
Sporcuların doping kullanmalarını doğru bulmuyorum.	727	4,25	1,286
Doping kontrolleri sıkılaştırılmalıdır.	727	4,23	1,158
Antrenörlerin sporcularını, doping kullanımına teşvik etmelerini doğru bulmuyorum.	727	4,15	1,313
Sporda doping kullanımı tümüyle serbest bırakılmalıdır.	727	3,86	1,456
Başarılı olmamı sağlayacaksa tereddüt etmeden doping kullanabilirim.	727	3,72	1,464
Büyük bir sportif organizasyonda ülkem için başarı için doping kullanabilirim.	727	3,65	1,506

Tabloda görüldüğü üzere araştırma grubundaki 727 tane öğrenciden oluşan katılımcıların tamamı ölçeğin maddeleri hepsini eksiksiz cevaplamışlardır. Ölçek maddelerine verilen cevapların aritmetik ortalama puanları $\bar{X}=4.45$ ile $\bar{X}=3.65$ arasında değişmektedir. Öğrenciler “*Doping kullanımı, sporcular arasında haksız rekabete yol açmaktadır, Doping, spor dünyası için çok ciddi bir sorundur, Doping kullanmak, spor ahlakına uygun bir davranış değildir, Doping kullanımının sporcu sağlığını ciddi bir şekilde tehdit ettiğini düşünüyorum, Sporcuların doping kullanmalarını doğru bulmuyorum*” ifadelerine “kesinlikle katıldıklarını” belirtmektedirler. Öğrencilerin diğer sorulara verdikleri cevap ise: “*Antrenörlerin sporcularını, doping kullanımına teşvik etmelerini doğru bulmuyorum, büyük bir sportif organizasyonda ülkem için başarı için doping kullanabilirim, Başarılı olmamı*

sağlayacaksa tereddüt etmeden doping kullanabilirim,Sporda doping kullanımı tümüyle serbest bırakılmalıdır”görüşlerine “katılıyorum”düzeyinde görüş bildirmişlerdir.

Tablo 3’de Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre doping kullanımına yönelik tutum ölçeği maddelerine verdikleri cevapların aritmetik ortalama puanları ve standart sapma değerleri büyükten küçüğe doğru sıralanmış şekilde verilmiştir.

Tablo 3. Cinsiyet Değişkenine Göre Öğrencilerin Tutum Ölçeği Maddelerinden Almış Olduğu Ortalama Puanlar

Cinsiyet	Maddeler	N	\bar{X}	Ss
Erkek	Doping kullanımı, sporcular arasında haksız rekabete yol açmaktadır.	470	4,50	,925
	Doping, spor dünyası için çok ciddi bir sorundur.	470	4,44	,971
	Doping kullanmak, spor ahlakına uygun bir davranış değildir.	470	4,40	1,045
	Doping kontrolleri sıklaştırılmalıdır.	470	4,29	1,136
	Doping kullanımının sporcu sağlığını ciddi bir şekilde tehdit ettiğini düşünüyorum.	470	4,26	1,139
	Sporcuların doping kullanmalarını doğru bulmuyorum.	470	4,24	1,318
	Antrenörlerin sporcularını, doping kullanımına teşvik etmelerini doğru bulmuyorum.	470	4,19	1,333
	Sporda doping kullanımı tümüyle serbest bırakılmalıdır.	470	3,71	1,459
	Başarılı olmamı sağlayacaksa tereddüt etmeden doping kullanabilirim.	470	3,56	1,446
	Büyük bir sportif organizasyonda ülkem için doping kullanabilirim.	470	3,47	1,509
Kadın	Doping kullanımı, sporcular arasında haksız rekabete yol açmaktadır.	257	4,36	1,006
	Doping, spor dünyası için çok ciddi bir sorundur.	257	4,32	,913
	Doping kullanmak, spor ahlakına uygun bir davranış değildir.	257	4,30	1,011
	Doping kullanımının sporcu sağlığını ciddi bir şekilde tehdit ettiğini düşünüyorum.	257	4,28	,991
	Sporcuların doping kullanmalarını doğru bulmuyorum.	257	4,27	1,226
	Doping kontrolleri sıklaştırılmalıdır.	257	4,11	1,192
	Antrenörlerin sporcularını, doping kullanımına teşvik etmelerini doğru bulmuyorum.	257	4,08	1,274
	Sporda doping kullanımı tümüyle serbest bırakılmalıdır.	257	3,95	1,440
	Başarılı olmamı sağlayacaksa tereddüt etmeden doping kullanabilirim.	257	3,82	1,486
	Büyük bir sportif organizasyonda ülkem için doping kullanabilirim.	257	3,75	1,487

Tabloda görüldüğü üzere erkek öğrencilerin ölçek maddelerine verilen cevapların aritmetik ortalama puanları $\bar{X}=3,75$ ile $\bar{X}=4,50$ arasında değişmektedir. Ankete maddelere verilen cevaplar incelendiğinde; “*Doping kontrolleri sıklaştırılmalıdır*”, “*Doping*”, “*spor dünyası için çok ciddi bir sorundur.*”, “*Doping kullanmak, spor*

ahlakına uygun bir davranış değildir.”, *“Doping kullanımının sporcu sağlığını ciddi bir şekilde tehdit ettiğini dűşünüyorum.*”, *“Sporcuların doping kullanmalarını doğru bulmuyorum.*”ve *“Doping kullanımı, sporcular arasında haksız rekabete yol açmaktadır.”*görüşlerine *“kesinlikle katılıyorum”* düzeyinde görüş bildirmişlerdir.Öğrencilerin diğer sorulara verdikleri cevaplar ise; *“Antrenörlerin sporcularını, doping kullanımına teşvik etmelerini doğru bulmuyorum.”* , *“Sporda doping kullanımı tümüyle serbest bırakılmalıdır.”*, *“Başarılı olmamı sağlayacaksa tereddüt etmeden doping kullanabilirim.”* , *“Büyük bir sportif organizasyonda ülkemin başarısı için doping kullanabilirim.”*olmuştur.Erkek öğrencilerin bu maddelere verdikleri cevapların aritmetik ortalamalarındangörüşlerine *“katılıyorum”* düzeyinde görüş bildirmişlerdir.

Kadın öğrencilerde ise, ölçek maddelerine verilen cevapların aritmetik ortalama puanlar $\bar{X}=3,47$ ile $\bar{X}=4,36$ arasında değişmektedir.Ankete maddelere verilen cevaplar incelediğinde;*“Doping kullanımı, sporcular arasında haksız rekabete yol açmaktadır.”*,*“Doping, spor dünyası için çok ciddi bir sorundur.”*, *“Doping kullanmak, spor ahlakına uygun bir davranış değildir.”*, *“Doping kullanımının sporcu sağlığını ciddi bir şekilde tehdit ettiğini dűşünüyorum.”*, *“Sporcuların doping kullanmalarını doğru bulmuyorum.”* bu maddelere verdikleri cevapların aritmetik ortalamasından görüldüğü üzere *“kesinlikle katılıyorum”*düzeyindegörüşünü belirlemektedirler. Öğrencilerin diğer maddelere verdikleri cevaplar ise; . *“Doping kontrolleri sıkılaştırılmalıdır.”*,*“Antrenörlerin sporcularını, doping kullanımına teşvik etmelerini doğru bulmuyorum.”*, *“Sporda doping kullanımı tümüyle serbest bırakılmalıdır.”*, *“Başarılı olmamı sağlayacaksa tereddüt etmeden doping kullanabilirim.”*, *“Büyük bir sportif organizasyonda ülkemin başarısı için doping kullanabilirim.”*olmuştur.Kadın öğrencilerin bu maddelere verdikleri cevapların aritmetik ortalamalarından görüldüğü üzere *“katılıyorum”* düzeyindegörüşünübelirmektedirler.

Tablo 4’de, Öğrencilerin cinsiyete göre Mann Whitney-U testi sonuçları belirtilmiştir.

Tablo 4. Tutum Ölçeğinde Öğrencilerin Cinsiyete Göre Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Cinsiyet	Kişi Sayısı	Sıra Ort.	Sıra Top.	Z	P
Erkek	470	380,91	179027,50	-2,946	,005
Kadın	257	333,08	85600,50		

Tablodan da anlaşılacağı üzere, öğrencilerin dopig kullanımına yönelik tutum ölçeğinden almış oldukları puanların, cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda, öğrencilerin cinsiyetlerine göre istatistiksel açıdan $p<0.05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Sıra ortalamaları dikkate alındığında erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre daha yüksek ortalamaya sahip olduğu belirlenmiştir. Ortalama puandan görüldüğü üzere erkek öğrenciler kadın öğrencilere göre doping kullanmama tutumu sergilediği anlaşılmaktadır.

Tablo 5'te Öğrencilerin Yaş faktörüne göre Kruskal Wallis H testi sonuçları görülmektedir.

Tablo 5. Tutum Ölçeğinde Öğrencilerin Yaş Faktörüne Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Yaş	N	Sıra Ort.	X ²	Df	P
18 – 20	212	360,38	,204	2	,903
21 – 23	376	363,59			
24 – 26	139	370,62			

Tabloda görüldüğü üzere öğrencilerin yaş değişkenine göre doping kullanımına yönelik tutumlarında istatistiki olarak anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($p < 0.05$).

Tablo 6'te Öğrencilerin Sınıf faktörüne göre Kruskal Wallis H testi sonuçları görülmektedir.

Tablo 6. Tutum Ölçeğinde Öğrencilerin Sınıf Faktörüne Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Sınıf	N	Sıra Ort.	X ²	Df	P
1.sınıf	227	366,75			
2. sınıf	261	362,01	,066	3	,996
3. sınıf	180	363,18			
4. sınıf	59	364,72			

Tabloda görüldüğü üzere öğrencilerin sınıf faktörüne göre doping kullanımına yönelik tutumlarında istatistiki olarak anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($p < 0.05$).

Tablo 7 ‘de Öğrencilerin okudukları bölüm değişkenine göre doping kullanımına yönelik tutum ölçeği maddelerine verdikleri cevapların aritmetik ortalama puanları ve standart sapma değerleri büyükten küçüğe doğru sıralanmış şekilde verilmiştir.

Tablo 7. Bölüm Değişkenine Göre Öğrencilerin Tutum Ölçeği Maddelerinden Almış Olduğu Ortalama Puanlar

Bölüm	Maddeler	N	\bar{X}	Ss
Öğretmenlik	Doping kullanımı, sporcular arasında haksız rekabete yol açmaktadır.	397	4,47	,963
	Doping kullanmak, spor ahlakına uygun bir davranış değildir.	397	4,44	,951
	Doping, spor dünyası için çok ciddi bir sorundur.	397	4,42	,930
	Sporcuların doping kullanmalarını doğru bulmuyorum.	397	4,25	1,341
	Doping kullanımının sporcu sağlığını ciddi bir şekilde tehdit ettiğini düşünüyorum.	397	4,25	1,113
	Doping kontrolleri sıklaştırılmalıdır.	397	4,25	1,155
	Antrenörlerin sporcularını, doping kullanımına teşvik etmelerini doğru bulmuyorum.	397	4,18	1,299
	Spor da doping kullanımı tümüyle serbest bırakılmalıdır.	397	4,04	1,357
	Başarılı olmamı sağlayacaksa tereddüt etmeden doping kullanabilirim.	397	3,81	1,434
	Büyük bir sportif organizasyonda ülkem için doping kullanabilirim.	397	3,75	1,459
Antrenörlik	Sporcuların doping kullanmalarını doğru bulmuyorum.	162	4,30	1,114
	Doping kullanımı, sporcular arasında haksız rekabete yol açmaktadır.	162	4,27	1,046
	Antrenörlerin sporcularını, doping kullanımına teşvik etmelerini doğru bulmuyorum.	162	4,25	1,196
	Doping, spor dünyası için çok ciddi bir sorundur.	162	4,23	1,043
	Doping kullanımının sporcu sağlığını ciddi bir şekilde tehdit ettiğini düşünüyorum.	162	4,23	1,035
	Doping kontrolleri sıklaştırılmalıdır.	162	4,17	1,167
	Doping kullanmak, spor ahlakına uygun bir davranış değildir.	162	4,11	1,174
	Başarılı olmamı sağlayacaksa tereddüt etmeden doping kullanabilirim.	162	3,31	1,550
	Büyük bir sportif organizasyonda ülkem için doping kullanabilirim.	162	3,19	1,585
	Spor da doping kullanımı tümüyle serbest bırakılmalıdır.	162	3,17	1,606
Yöneticilik	Doping kullanımı, sporcular arasında haksız rekabete yol açmaktadır.	168	4,58	,822
	Doping, spor dünyası için çok ciddi bir sorundur.	168	4,51	,896
	Doping kullanmak, spor ahlakına uygun bir davranış değildir.	168	4,40	1,045
	Doping kullanımının sporcu sağlığını ciddi bir şekilde tehdit ettiğini düşünüyorum.	168	4,34	1,082
	Doping kontrolleri sıklaştırılmalıdır.	168	4,23	1,163
	Sporcuların doping kullanmalarını doğru bulmuyorum.	168	4,21	1,313
	Spor da doping kullanımı tümüyle serbest bırakılmalıdır.	168	4,11	1,329
	Antrenörlerin sporcularını, doping kullanımına teşvik etmelerini doğru bulmuyorum.	168	3,99	1,439
	Başarılı olmamı sağlayacaksa tereddüt etmeden doping kullanabilirim.	168	3,92	1,382
	Büyük bir sportif organizasyonda ülkem için doping kullanabilirim.	168	3,88	1,451

Öğretmenlik bölümünde okuyan öğrencilerin sorulara verdikleri cevapların aritmetik ortalama puanları $\bar{X}=3,75$ ile $\bar{X}=4,47$ aralığında değişmektedir. Ortalaması en yüksek maddeler; “Doping kullanımı, sporcular arasında haksız rekabete yol açmaktadır.”,

“Doping kullanmak, spor ahlakına uygun bir davranış değildir.”, “Doping, spor dünyası için çok ciddi bir sorundur.”, “Sporcuların doping kullanmalarını doğru bulmuyorum.”, “Doping kullanımının sporcu sağlığını ciddi bir şekilde tehdit ettiğini düşünüyorum.”, “Doping kontrolleri sıklaştırılmalıdır.” olmuştur. Öğretmenlik bölümü öğrencilerin bu maddelere verdikleri cevapların aritmetik ortalamasından görüldüğü üzere *“kesinlikle katılıyorum”* düzeyinde görüşünü belirlemektedirler. Öğrencilerin sorulara verdikleri diğer cevaplar ise; *“Antrenörlerin sporcularını, doping kullanımına teşvik etmelerini doğru bulmuyorum.”, “Sporda doping kullanımı tümüyle serbest bırakılmalıdır.”, “Başarılı olmamı sağlayacaksa tereddüt etmeden doping kullanabilirim.”, “Büyük bir sportif organizasyonda ülkem için doping kullanabilirim.”* olmuştur. Öğretmenlik bölümü öğrencilerin bu maddeye verdikleri cevapların aritmetik ortalamasından görüldüğü üzere *“katılıyorum”* düzeyinde görüşünü belirlemektedirler.

Antrenörlük bölümünde okuyan öğrencilerin sorulara verdikleri cevapların aritmetik ortalama puanları ise $\bar{X}=3,17$ ile $\bar{X}=4,30$ aralığında değişmektedir. Ortalaması en yüksek maddeler; *“Sporcuların doping kullanımını doğru bulmuyorum.”, “Doping kullanımı, sporcular arasında haksız rekabete yol açmaktadır.”, “Antrenörlerin sporcularını, doping kullanımına teşvik etmelerini doğru bulmuyorum.”, “Doping, spor dünyası için çok ciddi bir sorundur.”, “Doping kullanımının sporcu sağlığını ciddi bir şekilde tehdit ettiğini düşünüyorum.”* olmuştur. Antrenörlük bölümü öğrencilerin bu maddelere verdikleri cevapların aritmetik ortalamasından görüldüğü üzere *“kesinlikle katılıyorum”* düzeyinde görüşünü belirlemektedirler.

Diğer maddelere verilen cevapların ortalamaları ise; *“Doping kontrolleri sıklaştırılmalıdır.”, “Doping kullanmak, spor ahlakına uygun bir davranış değildir.”* olmuştur. Antrenörlük öğrencilerin bu maddelere verdikleri cevapların aritmetik ortalamasından görüldüğü üzere katıldıkları görülmektedir. Antrenörlük öğrencilerinin kalan sorulara verdikleri cevapların aritmetik ortalama puanları ise; *“Başarılı olmamı sağlayacaksa tereddüt etmeden doping kullanabilirim.”, “Büyük bir sportif organizasyonda ülkem için doping kullanabilirim.”, “Sporda doping kullanımı tümüyle serbest bırakılmalıdır.”*

olmuştur. Antrenörlük öğrencilerin bu maddeye verdikleri cevapların aritmetik ortalamasından görüldüğü üzere *'kararsızım'* düzeyinde görüşünü belirtmektedirler.

Spor yöneticiliği okuyan öğrencilerin ise sorulara verdikleri cevapların aritmetik ortalama puanları ise $\bar{X}=3,88$ ile $\bar{X}=4,58$ aralığında değişmektedir. Spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin sorulara verdikleri cevapların aritmetik ortalama puanları; *"Doping kullanımı, sporcular arasında haksız rekabete yol açmaktadır."*, *"Doping, spor dünyası için çok ciddi bir sorundur."*, *"Doping kullanmak, spor ahlakına uygun bir davranış değildir."*, *"Doping kullanımının sporcu sağlığını ciddi bir şekilde tehdit ettiğini düşünüyorum."*, *"Doping kontrolleri sıkılaştırılmalıdır."*, *"Sporcuların doping kullanmalarını doğru bulmuyorum."* olmuştur. Spor yöneticiliği öğrencilerin bu maddelere verdikleri cevapların aritmetik ortalamasından görüldüğü üzere *'kesinlikle katılıyorum'* düzeyinde görüşünü belirtmektedirler. Diğer sorulara verilen cevapların ortalama puanları ise; *"Sporda doping kullanımı tümüyle serbest bırakılmalıdır."*, *"Antrenörlerin sporcularını, doping kullanımına teşvik etmelerini doğru bulmuyorum."*, *"Başarılı olmamı sağlayacaksa tereddüt etmeden doping kullanabilirim."*, *"Büyük bir sportif organizasyonda ülkemizin başarısı için doping kullanabilirim."* olmuştur. Spor yöneticiliği öğrencilerin bu maddeye verdikleri cevapların aritmetik ortalamasından görüldüğü üzere *'katılıyorum'* düzeyinde görüşünü belirtmektedirler.

Tablo 8'te Öğrencilerin Bölüm faktörüne göre Kruskal Wallis H testi sonuçları görülmektedir.

Tablo 8. Tutum Ölçeğinde Öğrencilerin Bölüm Faktörüne Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Bölüm	N	Sıra Ort.	X²	Df	P
Öğretmenlik	397	382,27	23,288	2	,000
Antrenörlük	162	294,19			
Yöneticilik	168	388,13			

Tablodan anlaşılacağı gibi, doping kullanımına yönelik tutum ölçeği sıralamalar ortalamalarının bölüm değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H sonucunda sıra ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0.05$) Farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek için yapılan Bonferroni testi sonucunda farkın Öğretmenlik ve Yöneticilik bölümü ile Antrenörlük bölümü arasında olduğu belirlenmiştir. Antrenörlük bölümü öğrencileri Öğretmenlik ve Yöneticilik bölümü öğrencilerine göre doping kullanmaktan yana tutum sergiledikleri görülmektedir.

Tablo 9'da Öğrencilerin Akademik Başarı faktörüne göre Kruskal Wallis H testi sonuçları görülmektedir.

Tablo 9. Tutum Ölçeğinde Öğrencilerin Akademik Başarı Faktörüne Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Akademik					
Başarı	N	Sıra Ort.	X²	Df	P
Zayıf	61	402,21	5,885	3	,117
Orta	267	341,76			
İyi	316	374,65			
Çok İyi	83	366,92			

Tabloda görüldüğü üzere öğrencilerin Akademik başarı faktörüne göre doping kullanımına yönelik tutumlarında istatistiki olarak anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($p < 0.05$).

Tablo 10 ‘de Spor kulübüne bağlı olarak spor yapma değişkenine göre doping kullanımına yönelik tutum ölçeği maddelerine verdikleri cevapların aritmetik ortalama puanları ve standart sapma değerleri büyükten küçüğe sıralanmış şekilde verilmiştir.

Tablo 10. Kulübe Bağlı Spor Yapma Değişkenine Göre Öğrencilerin Tutum Ölçeği Maddelerinden Almış Olduğu Ortalama Puanlar

Kulübe Bağlı Spor Yapma	Maddeler	N	\bar{X}	Ss.
Evet	Doping kullanımı, sporcular arasında haksız rekabete yol açmaktadır.	316	4,54	,844
	Doping”, spor dünyası için çok ciddi bir sorundur.	316	4,49	,889
	Doping kullanmak, spor ahlakına uygun bir davranış değildir.	316	4,43	1,001
	Sporcuların doping kullanmalarını doğru bulmuyorum.	316	4,32	1,256
	Doping kullanımının sporcu sağlığını ciddi bir şekilde tehdit ettiğini düşünüyorum.	316	4,29	1,118
	Doping kontrolleri sıklaştırılmalıdır.	316	4,19	1,212
	Antrenörlerin sporcularını, doping kullanımına teşvik etmelerini doğru bulmuyorum.	316	4,16	1,340
	Sporda doping kullanımı tümüyle serbest bırakılmalıdır.	316	3,98	1,435
	Başarılı olmamı sağlayacaksa tereddüt etmeden doping kullanabilirim.	316	3,83	1,487
	Büyük bir sportif organizasyonda ülkem için doping kullanabilirim.	316	3,80	1,450
Hayır	Doping kullanımı, sporcular arasında haksız rekabete yol açmaktadır.	411	4,38	1,030
	Doping, spor dünyası için çok ciddi bir sorundur.	411	4,33	,993
	Doping kullanmak, spor ahlakına uygun bir davranış değildir.	411	4,31	1,056
	Doping kontrolleri sıklaştırılmalıdır.	411	4,26	1,116
	Doping kullanımının sporcu sağlığını ciddi bir şekilde tehdit ettiğini düşünüyorum.	411	4,24	1,066
	Sporcuların doping kullanmalarını doğru bulmuyorum.	411	4,19	1,307
	Antrenörlerin sporcularını, doping kullanımına teşvik etmelerini doğru bulmuyorum.	411	4,15	1,293
	Sporda doping kullanımı tümüyle serbest bırakılmalıdır.	411	3,77	1,467
	Başarılı olmamı sağlayacaksa tereddüt etmeden doping kullanabilirim.	411	3,64	1,443
	Büyük bir sportif organizasyonda ülkem için doping kullanabilirim.	411	3,54	1,540

Tabloda görüldüğü üzere spor kulübüne bağlı olarak spor yapan öğrencilerin sorulara verdikleri cevapların aritmetik ortalama puan değerleri $\bar{X}=3,80$ ile $\bar{X}=4,54$ arasında değişmektedir. Spor kulübüne bağlı olarak spor yapan öğrencilerin sorulara

verdikleri cevapların aritmetik ortalama puanları ;“*Doping kullanımı, sporcular arasında haksız rekabete yol açmaktadır.*” , “*Doping, spor dünyası için çok ciddi bir sorundur.*”, “*Doping kullanmak, spor ahlakına uygun bir davranış değildir.*”, “*Sporcuların doping kullanmalarını doğru bulmuyorum.*”, “*Doping kullanımının sporcu sağlığını ciddi bir şekilde tehdit ettiğini düşünüyorum.*” olmuştur. Spor kulübüne bağlı olarak spor yapan öğrencilerin bu maddeye verdikleri cevapların aritmetik ortalamasından görüldüğü üzere “*kesinlikle katılıyorum*” düzeyinde görüşünü belirlemektedirler. Öğrencilerin diğer sorulara verdikleri cevapların aritmetik ortalamaları ise;“*Doping kontrolleri sıklaştırılmalıdır.*”, “*Antrenörlerin sporcularını, doping kullanımına teşvik etmelerini doğru bulmuyorum.*”, “*Sporda doping kullanımı tümüyle serbest bırakılmalıdır.*”, “*Başarılı olmamı sağlayacaksa tereddüt etmeden doping kullanabilirim.*”, “*Büyük bir sportif organizasyonda ülkemizin başarısı için doping kullanabilirim.*” olmuştur. Spor kulübüne bağlı olarak spor yapan öğrencilerin bu maddeye verdikleri cevapların aritmetik ortalamasından görüldüğü üzere “*katılıyorum*” düzeyinde görüşünü belirlemektedirler.

Spor kulübüne bağlı olarak spor yapmayanların sorulara verdikleri cevapların aritmetik ortalaması ise $\bar{X}=3,54$ ile $\bar{X}=4,38$ aralığındadır. Kulüp sporcusu olmayan öğrencilerin sorulara verdikleri cevapların aritmetik ortalaması; “*Doping kullanımı, sporcular arasında haksız rekabete yol açmaktadır.*”, “*Doping, spor dünyası için çok ciddi bir sorundur.*”, “*Doping kullanmak, spor ahlakına uygun bir davranış değildir.*” , “*Doping kontrolleri sıklaştırılmalıdır.*”, “*Doping kullanımının sporcu sağlığını ciddi bir şekilde tehdit ettiğini düşünüyorum.*” olmuştur. Kulüp sporcusu olmayan öğrencilerin bu maddeye verdikleri cevapların aritmetik ortalamasından görüldüğü üzere “*kesinlikle katılıyorum*” düzeyinde görüşünü belirlemektedirler.

Öğrencilerin diğer sorulara verdikleri cevapların aritmetik ortalamaları ise;“*Sporcuların doping kullanmalarını doğru bulmuyorum.*”, “*Antrenörlerin sporcularını, doping kullanımına teşvik etmelerini doğru bulmuyorum.*”, “*Sporda doping kullanımı tümüyle serbest bırakılmalıdır.*”, “*Başarılı olmamı sağlayacaksa tereddüt etmeden doping kullanabilirim.*”, “*Büyük bir sportif organizasyonda ülkemizin başarısı için doping kullanabilirim.*” olmuştur. Kulüp sporcusu

olmayan öğrencilerin bu maddeye verdikleri cevapların aritmetik ortalamasından görüldüğü üzere *'katılıyorum'* düzeyinde belirmektedirler.

Tablo 11’de Öğrencilerin kulübe bağlı spor yapma faktörüne göre Mann Whitney-U testi analizleri görülmektedir.

Tablo 11. Tutum Ölçeğinde Öğrencilerin Kulübe Bağlı Spor Yapma Faktörüne Göre Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Kulübe Bağlı Spor Yapma	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	Z	P
Evet	316	386,36	122091,00	-2,527	,012
Hayır	411	346,81	142537,00		

Tablodan anlaşılacağı gibi, doping kullanımına yönelik tutum ölçeği sıralamalar ortalamalarının Kulübe bağlı spor yapma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testisonucunda sıra ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0.05$) Sıra ortalamaları dikkate alındığında bir kulübe bağlı spor yapan öğrencilerin yapmayan öğrencilere göre daha yüksek ortalamaya sahip olduğu belirlenmiştir. Sıra ortalaması yüksek olan kulüp sporcuları doping kullanmamaya yönelik tutum sergilediği görülmektedir.

Tablo 12’de Öğrencilerin spor yapma yılı faktörüne göre Kruskal Wallis H testi sonuçları görülmektedir.

Tablo 12. Tutum Ölçeğinde Öğrencilerin Spor Yapma Yılı Faktörüne Göre Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Spor Yapma Yılı	N	Sıra Ort.	X ²	Df	p
1 – 3	97	384,81	4,654	2	,098
4 – 6	257	341,88			
7 – 9	373	373,83			

Tabloda görüldüğü üzere öğrencilerin spor yapma yılı faktörüne göre doping kullanımına yönelik tutumlarında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir (p<0.05)

Tablo 13 ‘de Milli takımda bulunma durumu değişkenine göre doping kullanımına yönelik tutum ölçeği maddelerine verdikleri cevapların aritmetik ortalama puanları ve standart sapma değerleri büyükten küçüğe sıralanmış şekilde verilmiştir.

Tablo 13. Milli Takımda Bulunma Değişkenine Göre Öğrencilerin Tutum Ölçeği Maddelerinden Almış Olduğu Ortalama Puanlar

Milli Takımda Bulunma	Maddeler	N	\bar{X}	Ss.
Evet	Doping, spor dünyası için çok ciddi bir sorundur.	67	4,69	,701
	Doping kullanımı, sporcular arasında haksız rekabete yol açmaktadır.	67	4,63	,832
	Doping kullanımının sporcu sağlığını ciddi bir şekilde tehdit ettiğini düşünüyorum.	67	4,54	1,005
	Doping kullanmak, spor ahlakına uygun bir davranış değildir.	67	4,51	1,064
	Sporcuların doping kullanmalarını doğru bulmuyorum.	67	4,40	1,280
	Antrenörlerin sporcularını, doping kullanımına teşvik etmelerini doğru bulmuyorum.	67	4,37	1,312
	Doping kontrolleri sıklaştırılmalıdır.	67	4,25	1,341
	Sporda doping kullanımı tümüyle serbest bırakılmalıdır.	67	4,21	1,343
	Başarılı olmamı sağlayacaksa tereddüt etmeden doping kullanabilirim.	67	3,90	1,558
	Büyük bir sportif organizasyonda ülkem için doping kullanabilirim.	67	3,87	1,507
Hayır	Doping kullanımı, sporcular arasında haksız rekabete yol açmaktadır.	660	4,43	,967
	Doping, spor dünyası için çok ciddi bir sorundur.	660	4,37	,970
	Doping kullanmak, spor ahlakına uygun bir davranış değildir.	660	4,35	1,030
	Doping kullanımının sporcu sağlığını ciddi bir şekilde tehdit ettiğini düşünüyorum.	660	4,24	1,093
	Sporcuların doping kullanmalarını doğru bulmuyorum.	660	4,23	1,286
	Doping kontrolleri sıklaştırılmalıdır.	660	4,23	1,139
	Antrenörlerin sporcularını, doping kullanımına teşvik etmelerini doğru bulmuyorum.	660	4,13	1,311
	Sporda doping kullanımı tümüyle serbest bırakılmalıdır.	660	3,83	1,464
	Başarılı olmamı sağlayacaksa tereddüt etmeden doping kullanabilirim.	660	3,71	1,455
	Büyük bir sportif organizasyonda ülkem için doping kullanabilirim.	660	3,63	1,505

Milli takım sporcusu olan öğrencilerin sorulara verdikleri cevapların aritmetik ortalama puanları $\bar{X}=3,87$ ile $\bar{X}=4,69$ arasında değişmektedir. Milli takım sporcusu öğrencilerin sorulara verdikleri cevapların aritmetik ortalama puanları; “*Doping,*

spor dünyası için çok ciddi bir sorundur.”, “*Doping kullanımı, sporcular arasında haksız rekabete yol açmaktadır.*”, “*Doping kullanımının sporcu sağlığını ciddi bir*

şekilde tehdit ettiğini düşünüyorum.”, *“Doping kullanmak, spor ahlakına uygun bir davranış değildir.”*, *“Sporcuların doping kullanmalarını doğru bulmuyorum.”*, *“Antrenörlerin sporcularını, doping kullanımına teşvik etmelerini doğru bulmuyorum.”*, *“Doping kontrolleri sıkılaştırılmalıdır.”*, *“Sporda doping kullanımı tümüyle serbest bırakılmalıdır.”* olmuştur. Milli takım sporcusu olan öğrencilerin bu maddeye verdikleri cevapların aritmetik ortalamasından görüldüğü üzere *“kesinlikle katılıyorum”* düzeyinde görüşlerini belirlemektedirler. Öğrencilerin diğer sorulara verdikleri cevapların aritmetik ortalamaları ise; *“Başarılı olmamı sağlayacaksa tereddüt etmeden doping kullanabilirim.”* , *“Büyük bir sportif organizasyonda ülkemizin başarısı için doping kullanabilirim.”* olmuştur. Milli takım sporcusu olan öğrencilerin bu maddeye verdikleri cevapların aritmetik ortalamasından görüldüğü üzere *“katılıyorum”* düzeyinde görüşlerini belirlemektedirler.

Milli takım sporcusu olmayan öğrencilerin sorulara verdikleri cevapların aritmetik ortalaması ise $\bar{X}=3,63$ ile $\bar{X}=4,43$ aralığında değişmektedir. Milli sporcu olmayan öğrencilerin aritmetik ortalama puanları; *“Doping kullanımı, sporcular arasında haksız rekabete yol açmaktadır.”*, *“Doping, spor dünyası için çok ciddi bir sorundur.”*, *“Doping kullanmak, spor ahlakına uygun bir davranış değildir.”*, *Doping kullanımının sporcu sağlığını ciddi bir şekilde tehdit ettiğini düşünüyorum.*, *“Sporcuların doping kullanmalarını doğru bulmuyorum.”*, *“Doping kontrolleri sıkılaştırılmalıdır.”* olmuştur. Milli takım sporcusu olmayan öğrencilerin bu maddeye verdikleri cevapların aritmetik ortalamasından görüldüğü üzere *“kesinlikle katılıyorum”* düzeyinde görüşlerini belirlemektedirler. Öğrencilerin diğer sorulara verdikleri cevapların ortalamaları ise; *“Antrenörlerin sporcularını, doping kullanımına teşvik etmelerini doğru bulmuyorum.”*, *“Sporda doping kullanımı tümüyle serbest bırakılmalıdır.”*, *“Başarılı olmamı sağlayacaksa tereddüt etmeden doping kullanabilirim.”*, *“Büyük bir sportif organizasyonda ülkemizin başarısı için doping kullanabilirim.”* olmuştur. Milli takım sporcusu olmayan öğrencilerin bu maddeye verdikleri cevapların aritmetik ortalamasından görüldüğü üzere *“katılıyorum”* düzeyinde görüşlerini belirlemektedirler.

Tablo 14’ da Öğrencilerin milli olma durumu faktörüne göre Mann Whitney-U testi görülmektedir.

Tablo 14. Tutum Ölçeğinde Öğrencilerin Milli Takımda Bulunma Durumu Faktörüne Göre Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Milli Takımda Bulunma Durumu	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	Z	P
Evet	67	423,49	28373,50	2,443	,015
Hayır	660	357,96	236254,50		

Tablodan anlaşılacağı gibi, doping kullanımına yönelik tutum ölçeği sıralamalar ortalamalarının milli takım sporcusu olma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testisonucunda sıra ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0.05$) Sıra ortalamaları dikkate alındığında milli takımlarda bulunan öğrencilerin milli takımda bulunmayan öğrencilere göre daha yüksek ortalamaya sahip olduğu belirlenmiştir. Milli takım sporcularının, milli takım sporcusu olmayan öğrencilere göre doping kullanmamaya yönelik tutum sergilediği görülmektedir.

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Yapılan çalışmada dört farklı üniversitenin Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerine doping kullanımına yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla anket ile sorular yöneltmiş 727 tane anketi uygun şekilde dolduran öğrencilerden doping kullanma tutumuna yönelik veriler elde edilmiştir. Elde edilen veriler aşağıda benzer yapılan çalışmalarla sonuçları itibariyle karşılaştırılmış ve yorumlanmıştır.

Araştırma grubundaki öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre sınıflandırıldığında %64,6' oranında erkek, %35,4 oranında kadın olduğu görülmektedir. Öğrencilerin cinsiyete değişkenine göre değerlendirildiğinde, doping kullanımına yönelik tutumlarında istatistik olarak anlamlı bir fark saptanmıştır ($p>0.05$). Aritmetik ortalamaları dikkate alındığında erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre daha yüksek ortalamaya sahip olduğu belirlenmiştir. Ek olarak araştırmaya grubu öğrencilerin her bir maddeye verdikleri cevapların cinsiyet değişkenine göre doping kullanımına yönelik tutum ölçeği maddelerine verdikleri cevapların aritmetik ortalama puanları ve standart sapma değerleri verilmiştir. Buna göre Erkek Öğrencilerin ölçek maddelerine verilen cevapların aritmetik ortalama puanları $\bar{X}=3,75$ ile $\bar{X}=4,50$ arasında değişmektedir. Erkek öğrencilerin kesinlikle katılıyorum şeklinde cevapladığı ortalaması en yüksek madde; *“Doping kullanımı, sporcular arasında haksız rekabete yol açmaktadır.”* (10. Madde $\bar{X}=4.45$) olmuştur. Ortalaması en düşük madde ise ; *“Büyük bir sportif organizasyonda ülkemizin başarısı için doping kullanabilirim.”* (8. Madde $\bar{X}=3,75$) olmuştur. Erkek sporcular sekizinci maddeye katılıyorum cevabını vermiştir.

Araştırma gurubundaki kadın öğrencilerin ise, ölçek maddelerine verilen cevapların aritmetik ortalama puanları $\bar{X}=3,47$ ile $\bar{X}=4,36$ arasında değişmektedir. Kadın öğrencilerin kesinlikle katılıyorum şeklinde cevapladığı ortalaması en yüksek madde; *“Doping kullanımı, sporcular arasında haksız rekabete yol açmaktadır.”* (10. Madde $\bar{X}=4.45$) olmuştur. Ortalaması en düşük madde ise; *“Büyük bir sportif organizasyonda*

ülkemin başarısı için doping kullanabilirim.”(8. Madde $\bar{X}=3,75$)olmuştur. Çalışmamızın sorularına muhatap olan öğrencilerin doping maddesi kullanımına olan tutumlarına bakıldığında benzer yapılmış olan çalışmaların bazıları ile sonuç itibariyle paralellikgöstermesiyle birlikte zıtlık gösteren çalışmalarda mevcuttur bu çalışmalar aşağıda örneklendirilmiştir.

Elif Gönül Öztürk (2009)’ün hentbolcuların doping bilgi düzeylerini ölçme üzerine yapmış olduğu çalışmaya katılan sporcuların %49.3’ü bayan, %50.7’si ise erkektir. Cinsiyet faktörüne göre sporcuların bilgi düzeylerine bakıldığında erkeklerin bilgi düzeyinin %16,9, bayanların ise %10,1’i olduğu tespit edilmiştir. Buna göre erkeklerin doping konusunda bayanlara oranla daha fazla bilgiye sahip oldukları görülmektedir. Sporcuların büyük bir çoğunluğunun performansı arttırmak için yada farklı amaçlar doğrultusunda doping kullanmanın doğru olmadığını düşündükleri tespit edilmiştir. Bu verileri değerlendirdiğimizde bizim çalışmamızla cinsiyet faktörüne göre paralellik göstermektedir.

Karakoç (2007)’un Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin doping içerikli ilaç kullanma sıklığının araştırması adlı çalışmasında erkek ve bayan sporcular arasında anlamlı fark bulmuştur. Anket sonuçlarına göre doping maddelerinin kullanılma amaçları cinsiyete göre değerlendirildiğinde “yetenek sınavını kazanma isteği” % 56,4 erkeklerde % 56,8 ile bayanlarda ön plana çıkmaktadır. İlaç kullanımını ise sınava birçok defa girmesine rağmen kazanamayan ve kendilerine göre son hakkını kullandığını düşünen öğrencilerin tercih ettiği sonucu ortaya çıkmıştır. Bu çalışmada sınavı kazanma hırsı bayan sporcuların doping kullanma eğilimi daha yüksek olduğu görülmekte ve sonucu itibariyle çalışmamızla paralellik gösterir niteliktedir.

Yıldız(2006)’ın Cumhuriyet Üniversitesi BESYO ve Sivas ili amatör liglerdeki değişik branşlardaki sporcuların doping kullanımının üzerine yapmış olduğu çalışmasında sonuçlarınacinsiyet faktörü değişkenine göre erkek sporcularda doping kullanım oranı % 24,9, kadınlarda % 12,7 olarak bulunmuştur. Doping maddelerinin en çok fiziki görünümü güzelleştirmek ve kas kitlesindeki artışa sebep olması nedeniyle ek olarak performansı arttırmak amacıyla kullanılıyor olması, bazı spor branşlarında hiç kadın sporcu olmaması veya erkeklere oranla sayının çok düşük

olması bu konuda etkindir. Yıldız'ın çalışmasında cinsiyet faktörüne göre olan doping kullanımına yönelik tutumu erkeklerin kadınlara göre doping içerikli madde kullandığı ve daha fazla doping kullanamaya eğilimli olduğunu göstermekte bu sonuç bizim çalışmamızla zıtlık gösterir niteliktedir.

Çetin (2008) ve arkadaşlarının yapmış olduğu çalışmasında aktardığı üzere Miller ve arkadaşlarının Amerika Birleşik Devletleri'nde lise öğrencileri kapsayan farklı bir çalışmada öğrencilerden % 2'si bayan %4,1'i erkek olmak üzere Anabolik Steroid'i bilhassa kuvvet antrenmanları öncesi reçete olmaksızın kullandığı, bunun yanı sıra % 3,10'u bayan % 8,59'u erkeklerden oluşan bir grubun da kokain kullandıkları belirtilmiştir. Bu verilere bakılarak erkeklerin doping kullanım tutumlarının daha olumsuz olduğunu ve doping kullanmaya daha eğilimli oldukları görülmekte ve bu sonuçta yapmış olduğumuz çalışmamızla cinsiyet faktörüne göre zıtlık göstermektedir.

Şapıcı (2010)'nın çalışmasında sporcu öğrencilerin doping kullanımına yönelik tutumları üzerine yapmış olduğu çalışmasında doping kullanımına yönelik tutumları ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Buna ek olarak Cumhuriyet Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerine yapılan bir araştırmada Beden Eğitimi Spor Yüksekokulu kız ve erkek öğrencilerinin doping amaçlı ilaç kullanımı ve yetenek sınavında doping kullanma yönünden cinsiyetler arası farkın önemsiz bulmuştur.

Uluslararası atletizm federasyonu (IAAF) son dönemdeki dopingli sporcuların listesini yayınlamış ve dünya dopingli atletler listesinde ülkemiz 32 sporcu ile bu listede ilk üçte yer almıştır. Dopingli sporcular listesine baktığımızda kadın sporcuların erkek sporculara nazaran çok daha fazla sayıda olduğu görülmektedir. IAAF'nin 2015 listesindeki kadın sporcuların oranı yaklaşık %70 gibi yüksek bir orandadır. Her sporcunun başarılı olmak en iyiyi yakalamak adına yapmış olduğu çalışmalar ve gayretleri bilinmekle birlikte sporcunun başarıyı kendi potansiyel kapasitesinin yetmediği yerlerde doping maddelerine yönelmesi ülkemiz sporcularında da görülmektedir. IAAF'nin sonuçlarına göre Türk kadın sporcuların erkek sporculara oranla çok daha fazla sayıda dopingli çıkması bizim çalışmamızın sonuçları itibarıyla destekler niteliktedir (IAAF, 2015).

Doping kullanımına yönelik yapılan birçok çalışma bulunmakta cinsiyet faktörüne göre doping kullanma eğilimleri incelendiğinde ise sonuçlar farklılık arz etmektedir. Bizim çalışmamızda erkek öğrencilerin doping kullanımına olan tutumları ise kadınların tutumlarına kullanmama yönünde daha baskın oranda olduğu bununla birlikte doping maddesi içerikli ürünleri kullanmaktan kaçındıklarını göstermektedir. Ayrıca araştırma grubu öğrencileri için milli takımı temsil etmesi ve ülkesinin başarısı içinse doping içerikli madde kullanabileceklerini belirlemiştir. Bunun sebebi milli duygular olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin Bölüm değişkenine göre doping kullanımına yönelik tutumlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($p>0,05$). Farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek için yapılan Bonferroni testi sonucunda farkın öğretmenlik ve spor yöneticiliği bölümü ile antrenörlük bölümü arasında olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlik ve spor yöneticiliği bölümünde öğrencilerin doping kullanımına yönelik tutumları antrenörlük bölümü öğrencilerine göre daha olumludur ve doping içerikli madde kullanımına daha temkinli yaklaşıkları ve kullanmama eğilimi göstermektedir.

Ek olarak araştırma kapsamında öğrencilerin okudukları bölümlerin ölçekteki tüm sorulara vermiş oldukları cevapların okudukları bölüm değişkenine göre doping kullanımına yönelik tutum ölçüğü maddelerine verdikleri cevapların aritmetik ortalama puanları ve standart sapma değerleri verilmiştir. Öğretmenlik bölümü öğrencilerinin sorulara verdikleri cevapların aritmetik ortalama puanları $\bar{X}=3,75$ ile $\bar{X}=4,47$ aralığında değişmektedir. Öğretmenlik bölümü öğrencilerin verdikleri cevaplardan ortalaması en yüksek madde; “*Doping, spor dünyası için çok ciddi bir sorundur.*” (9. Madde $\bar{X}=4.47$) olmuştur. Ortalaması en düşük madde ise; “*Büyük bir sportif organizasyonda ülkemizin başarısı için doping kullanabilirim.*” (8. Madde $\bar{X}=3,75$) olmuştur.

Antrenörlük bölümü öğrencilerinin sorulara verdikleri cevapların aritmetik ortalama puanları ise $\bar{X}=3,17$ ile $\bar{X}=4,30$ aralığında değişmektedir. Antrenörlük bölümü öğrencilerin sorulara verdikleri cevaplardan ortalaması en yüksek madde; “*Sporcuların doping kullanımını doğru bulmuyorum.*” (1. Madde $\bar{X}=4.30$) kesinlikle

katılıyorum olmuştur. Ortalaması en düşük madde; “*Spor da doping kullanımı tümüyle serbest bırakılmalıdır.*” (2. Madde $\bar{X}=3,17$) kararsızım olmuştur.

Spor Yöneticiliği bölümü öğrencilerin ise sorulara verdikleri cevapların aritmetik ortalama puanları ise $\bar{X}=3,88$ ile $\bar{X}=4,58$ aralığında değişmektedir. Spor Yöneticiliği bölümü öğrencilerin sorulara verdikleri cevaplardan ortalaması en yüksek madde; *Doping, spor dünyası için çok ciddi bir sorundur.*” (10. Madde $\bar{X}=4,30$) ile kesinlikle katılıyorum olmuştur. Ortalaması en düşük madde ise; “*Büyük bir sportif organizasyonda ülkenin başarısı için doping kullanabilirim.*” (8. Madde $\bar{X}=3,88$) katılıyorum olmuştur.

Verilere göre öğrencilerin okudukları bölüm değişkenine göre öğretmenlik ve spor yöneticiliği bölümündeki öğrenciler antrenörlük bölümü öğrencilerine göre doping kullanmama yönünde daha baskın bir tutum sergiledikleri görülmektedir. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarında aktif spor ve profesyonel olarak spor yapanlar daha fazla antrenörlük bölümü öğrencileri olduğu bilinmektedir. Bununla birlikte sporda başarıyı yakalayarak maddi kazanç elde edenler antrenörlerdir. Bu durum spor yöneticileri ve beden eğitimi öğretmenleri için biraz daha geri plandadır. Çünkü beden eğitimi öğretmenleri aylık düzenli maaş almaktadır. Başarıyı her şeyden önde tutan antrenörler doping kullanmaktan yana tutum sergilemektedir. Araştırmamızla benzer yapılan çalışmaların sonuçları itibarıyla paralellik veya zıtlık gösterenler aşağıda örneklendirilmiştir.

Öztürk (2009)’ün hentbolcular üzerine yapmış olduğu araştırmaya katılan arasında %70,9 oranı ile “üniversite” düzeyinde öğrenim gören sporcuların %62,2’sinin “BESYO” mezunu oldukları tespit edilmiştir. Bunların %8,8’inin “eğitim fakültesi”, %1,4’ünün ise “sosyal bilimler fakültesi” ve “fen bilimleri fakültesi” oldukları tespit edilmiştir. Hentbolcuların doping ile ilgili karşılaştıkları çeşitli durumlara ilişkin görüşlerine göre “performans arttırıcı maddeleri (doping) BESYO grubundaki öğrencilerin tutum olarak diğer fakülte bölümlerindeki öğrencilere göre doping kullanımına karşı daha olumsuz bir tutum sergilediklerini tespit etmiştir.

Sargın (2007)'ın BESYO öğrencilerinin doping bilgi düzeylerini belirlemek amacıyla yapmış olduğu çalışmada çeşitli sorular yöneltilmiş ‘‘Sporcular arasında kullanılan yararlı ve zararlı ilaçlar hakkında yeterli bilgiye sahip misiniz?’’ şeklindeki soruya 137 tane beden eğitimi öğretmenliği bölümü öğrencisinin %21,2 si evet, %35,8 i hayır ve %43,1 i kısmen; 36 tane rekreasyon bölümü öğrencisinin %22,2 si evet, %30,6'sı hayır ve %47,2 si kısmen; 58 tane spor yöneticiliği bölümü öğrencisinin %25,9 u evet, %43,1 i hayır ve %31,0 ı kısmen; ve 124 tane antrenörlük bölümü öğrencisinin %27,4 ü evet, %29,0 ı hayır ve %43,5 i kısmen cevabı vermiştir. %5 anlamlılık seviyesinde beden eğitimi, rekreasyon, spor yöneticiliği ve antrenörlük bölümleri arasında sporcular arasında kullanılan yararlı ve zararlı ilaçlar hakkında yeterli bilgiye sahip olup olmamaları bakımından anlamlı bir fark yoktur.

Öğrencilerin kulübe bağlı spor yapma değişkenine göre doping kullanımına yönelik tutumlarında istatistiki olarak anlamlı bir fark saptanmıştır ($p>0,05$). Aritmetik ortalamaları dikkate alındığında bir kulübe bağlı spor yapan öğrencilerin yapmayan öğrencilere göre daha yüksek ortalamaya sahip olduğu belirlenmiştir. Spor kulübüne bağlı olarak spor yapan sporcuların aritmetik ortalamasının yüksek olması doping içerikli madde kullanmamaya yönelik bir tutum sergilediklerini anlamını taşımaktadır.

Ek olarak araştırmaya katılan öğrencilerin ölçeğin her bir sorusuna spor kulübüne bağlı olarak spor yapma değişkenine göre doping kullanımına yönelik tutum ölçeği maddelerine verdikleri cevapların aritmetik ortalama puanları ve standart sapma değerleri verilmiştir. Buna göre spor kulübüne bağlı olarak spor yapanların sorulara verdikleri cevapların aritmetik ortalama puan değerleri $\bar{X}=3,80$ - $\bar{X}=4,54$ arasında değişmektedir. Kulüp sporcusu olan öğrencilerinin sorulara verdikleri cevaplardan ortalaması en yüksek madde; ‘‘Doping kullanımı, sporcular arasında haksız rekabete yol açmaktadır.’’ (10. Madde $\bar{X}=4,54$) kesinlikle katılıyorum olmuştur. Ortalaması en düşük madde ise ;‘‘Büyük bir sportif organizasyonda ülkemizin başarısı için doping kullanabilirim.’’(8. Madde $\bar{X}=3,80$)katılıyorum.

Kulüp sporcusu olmayan öğrencilerin sorulara verdikleri cevapların aritmetik ortalaması ise $\bar{X}=3,54$ ile $\bar{X}=4,38$ aralığındadır. Kulüp sporcusu olmayan

öğrencilerinin sorulara verdikleri cevaplardan ortalaması en yüksek madde; “*Doping kullanımı, sporcular arasında haksız rekabete yol açmaktadır.*” (10. Madde $\bar{X}=4,45$) kesinlikle katılıyorum olmuştur. Ortalaması en düşük madde ise; “*Büyük bir sportif organizasyonda ülkenin başarısı için doping kullanabilirim.*” (8. Madde $\bar{X}=3,75$) katılıyorum olmuştur. Araştırmamızla benzer nitelikte olan çalışmaların sonuçları itibarıyla paralellik veya zıtlık göstermeleri aşağıda örneklendirilmiştir.

Şapcı(2010)’nın sporcu öğrencilerin doping kullanımına yönelik tutumları ile spor kulübüne bağlı olarak spor yapma değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemesine rağmen, ortalamalara bakıldığında bir spor kulübüne bağlı olarak spor yapmayanların bir spor kulübüne bağlı olarak spor yapanlara göre; doping kullanmaya daha eğilimli oldukları söylenebilir. Şapcı’nın sporcu öğrencilerin doping kullanımına yönelik tutumları ile spor kulübüne bağlı olarak spor yapma değişkeni arasındaki ilişki bakımından bizim çalışmamızla paralellik gösterir niteliktedir. Çalışmamızın anlamlı bir fark sonucunun çıkması ve spor kulübüne bağlı olarak spor yapan bireylerin son dönemde daha fazla bilinçlendiği aynı zamanda doping maddelerinin zararları hakkında daha fazla bilgiye sahip olduğu bağlı olduğu spor kulübünün profesyonel anlayış gereği kulüp antrenörlerinin kısa vadeli başarıların değil uzun vadede başarısını yansıtmayı sporcuların bireysel sağlığının da önem arz ettiği bilincini yakalatması ile alakalı olabilir.

Öğrencilerin milli takımda bulunma durumu değişkenine göre doping kullanımına yönelik tutumlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır ($p>0,05$). Sıra ortalamaları dikkate alındığında milli takımlarda bulunan öğrencilerin milli takımda bulunmayan öğrencilere göre daha yüksek ortalamaya sahip olduğu belirlenmiştir.

Ek olarak araştırmaya katılan öğrencilerin ölçeğin her bir maddesine milli takımda bulunma durumu değişkenine göre doping kullanımına yönelik tutum ölçeği maddelerine verdikleri cevapların aritmetik ortalama puanları ve standart sapma değerleri verilmiştir. Milli takımda bulunan sporcuların sorulara verdikleri cevapların aritmetik ortalama puanları $\bar{X}=3,87$ ile $\bar{X}=4,69$ arasında değişmektedir. Milli takımda bulunan sporcuların sorulara verdikleri cevaplardan ortalaması en yüksek madde; “*Doping, spor dünyası için çok ciddi bir sorundur.*” (9.

Madde $\bar{X}=4.69$) kesinlikle katılıyorum olmuştur.Ortalaması en düşük madde ise;“Büyük bir sportif organizasyonda ülkem başarısı için doping kullanabilirim.”(8. Madde $\bar{X}=3,87$)katılıyorum olmuştur.

Milli takım sporcusu olmayan öğrencilerin sorulara verdikleri cevapların aritmetik ortalaması ise $\bar{X}=3,63$ ile $\bar{X}=4,43$ aralığında değişmektedir. Ortalaması en yüksek madde; “Doping kullanımı, sporcular arasında haksız rekabete yol açmaktadır.” (10. Madde $\bar{X}=4.43$) kesinlikle katılıyorum olmuştur.Ortalaması en düşük madde ise; “Büyük bir sportif organizasyonda ülkem başarısı için doping kullanabilirim.”(8. Madde $\bar{X}=3,63$)katılıyorum olmuştur. Milli takımlarda bulunan öğrencilerin yüksek ortalamaya sahip olması doping içerikli madde kullanmamaya yönelik bir tutum sergilediği söylenebilir.Bununla birlikte milli duygularla ülkesinin başarısı için doping kullanma tutumları değişmekte ve öğrenciler doping kullana bileceğini belirtmektedir. Araştırmamızla benzer nitelikte olan çalışmaların sonuçları itibariyle paralellik veya zıtlık göstermeleri aşağıda örneklendirilmiştir.

Dinçer (2007)’in çeşitli branşlarda milli takımda bulunan sporculara doping bilgi düzeylerini belirlemek amacıyla çeşitli sorular yönelmiş bu sorular;’*Sporda doping kullanımı haksız rekabete yol açmaktadır*’ sorusuna milli düzeyde spor yapan sporcular toplamda %80,8’lik oranın kesinlikle katılıyorum, % 13,3’lük oranın kesinlikle katılmıyorum derken % 4,2’lik oranın kararsızım dediği görüldü.Milli düzeyde spor yapan ‘*Sporda başarılı olmak için her yolu deneyip denemeyecekleri*’ konusuna toplamda %10,8’lik oranın kesinlikle katılıyorum, % 50,8’lik oranın kesinlikle katılmıyorum derken% 12,5’lik oranın kararsızım dediği görüldü. ‘*Sporda doping kullanımının serbest bırakılmalıdır*’ konusuna toplamda % 10’lük oranın kesinlikle katılıyorum, % 75’lik oranın kesinlikle katılmıyorum derken % 5,8’lik oranın kararsızım dediği görüldü. Bu sonuçlar çerçevesinde milli sporcuların büyük çoğunun yukarda belirtilen sorulara vermiş olduğu cevaplara bakılarak doping içerikli madde kullanmama yönünde bir tutum geliştirdikleri açıktır. Bu sonuç ise bizim yapmış olduğumuz çalışmamızla paralellik gösterir niteliktedir.

Gençtürk(2009)’ün elit sporcuların doping bilgi düzeyinin ölçülmesi adına güreşçiler üzerine yapmış olduğu çalışmasında araştırmaya katılan öğrencilerin %23,6’sı milli,

%28,3'ü elit ve %48'i bölgesel düzeydeki sporculardan oluşmaktadır. Araştırmada sporcuların performanslarını artırmak amacıyla ergojenik yardım kullanma oranlarına bakıldığında % 14,7'sinin ergojenik yardım alırken %85,3'ünün almadığı tespit edilmiştir. İlaç kullanan sporcu öğrencilerin, %56,8'i antrenör, %31,8'i doktor, %4,5'i arkadaşlarından etkilendiklerini, %6.8'inin ise kendi kendine ilaç kullandıklarını belirtmişlerdir. İlaç kullanımı sonrası sporcuların % 95,4'ü performanslarının olumlu, ancak % 4,5'inin ise olumsuz etkilendiğini belirtmişlerdir. Çalışmada en yüksek öğrenci potansiyellerinden birine sahip Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin ergojenik yardım ve doping bilgi düzeylerinin oldukça yetersiz ve ergojenik yardımcı kullanım oranlarının ise son derece düşük olduğu tespit edilmiştir. Sporcuların milli takım sporcuları olmasına rağmen bilgi düzeylerinin düşük olması doping maddesi kullanımına yönelik tutumlarını da olumsuz etkileyebilecek ve yasaklı madde kullanımına yönelmesine sebebiyet verebilecektir.

H. Ahmet Şapıcı(2010)'nın sporcu öğrenciler üzerine yapmış olduğu doping tutumu çalışmasında milli takımda bulunma durumu değişkenine göre tutumları arasında anlamlı bir sonuç bulamamıştır. Sporcuların milli takım bünyesinde bulunması çeşitli avantajlar sağlamaktadır. Bu avantajlar ekonomik olmakla birlikte spor yaptıkları ortam ve materyaller standartların üzerinde olması, çalıştıkları antrenörlerin elit olması ve sporculara verilen eğitimler birer avantajdır. Son dönemde doping içerikli maddelerle ilgili sporcular daha fazla bilinçlendirilmekte ülke çapında ise Gençlik ve Spor Bakanlığımızın dopingle mücadelesi söz konusudur. Bizim çalışmamızda milli takımda bulunan sporcuların doping içerikli madde kullanmamaya yönelik tutum geliştirmiş olması bu bilinçlendirme ve son dönemdeki dopingle mücadele edilmesi ile alakalı olabilir.

Öğrencilerin Yaş faktörüne değişkenine göre değerlendirdiğimizde doping kullanımına yönelik tutumlarında istatistiki olarak anlamlı bir fark tespit edilememiştir ($p>0,05$).Doping içerikli maddelerin genç sporcular arasında daha yaygın olması durumun vahameti açısından bize bilgi vermektedir. Doping içerikli maddelerin muhtevası hakkında sporcuların bilgi sahibi olmaması onları olası çok

tehlikeli riskler ile karşı karşıya bırakmaktadır. Sporcuların doping maddelerinin etkileri açısından bilgilendirilmesi sporcuların bilinçlenmeleri açısından önemlidir. Bizim çalışmamızda yaş faktörü bakımından anlamlı farkın bulunamaması yaş aralığı diyagramının dar olması ile alakalı olabilir. Bununla birlikte doping kullanımının genç sporcuların çok muhatap olduğu gerçeğini ortadan kaldırmaz. Yaş aralığı değişkenine göre doping içerikli madde kullanımı tutumu aşağıdaki örnekte olduğu gibi farklılık arz eden sonuçlar görülmektedir.

Öztürk(2009) Hentbolcular üzerindeki doping bilgi düzeylerinin ölçülmesi üzerine yapmış olduğu çalışmada yaş aralığı değişkenine göre sporcuların %49.3'ü bayan, %50,7'si ise erkek ve % 35,8'si ise 20–24 yaşları arasında sporculardan oluşmaktadır. Yaş ilerledikçe hentbol sporundaki sporcu oranında büyük bir düşüş görülmektedir. Katılımcıların baskın oranda genç sporcular olduğu görülmektedir. Bununla birlikte sporcuların büyük bir çoğunluğunun performansı arttırmak için yada farklı amaçlar doğrultusunda doping kullanmanın doğru olmadığını düşündükleri tespit edilmiştir. Bu tespit sporcuların doping içerikli madde kullanımına eğilimli olmadığını düşünebiliriz.

Öğrencilerin sınıf faktörü değişkenine göre değerlendirdiğimizde çıkan sonuçlar öğrencilerin doping kullanımına yönelik tutumlarında istatistiki olarak anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($p>0,05$).

Yıldız (2006)'ın Sivas ili BESYO okuyan sporcular ve amatör sporcuları da kapsayan çalışmada herhangi bir doping maddesi kullanma yönünden eğitim düzeyleri arası farkın karşılaştırmıştır. 500 katılımcıdan %21,4 orta öğretim % 55,6 BESYO %23 ise üniversite mezunudur. Üniversite mezunu toplamda %88,6'lık çoğunluğu oluşturmasına rağmen doping kullanma eğilimleri arasında bizim çalışmamızda olduğu gibi istatistiki olarak anlamlı bir fark çıkmamıştır. Sporcu öğrenciler arasında doping kullanımına olan bakış açısı ve eğilim durumu sınıf değişkeni olarak anlamlı bir farklılık olmaması öğrencilerin ders müfredatında işledikleri derslerin benzer olması ve doping bilgisi üzerine özel bir eğitim verilmediğinden kaynaklı olabilir.

Öğrencilerin Akademik Başarı değişkenine göre doping kullanımına yönelik tutumlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($p>0,05$).Bizimle aynı ölçeği uygulayan Şapcı(2010)'nın sporcu öğrencilerin doping kullanımına yönelik tutumlarının incelemesi adlı çalışmasında akademik başarı faktörüne göre bizim çalışmamızdan farklı olarak istatistiki olarak anlamlı bir sonuç bulmuştur. Şapcı'nın bulmuş olduğu sonuçlar bizimkinden farklı olmasının sebebi anket grubunun farklı üniversitelerden spor müsabakalarına katılmış olan ve birçok ilden gelmesi verilen eğitimin her ildeki üniversiteye göre farklılık arz etmesi sonuçların farklı olmasının kaynağı olabilir.

Öğrencilerin spor yapma yılı değişkenine göre öğrencilerin spor yapma yılı faktörüne göre doping kullanımına yönelik tutumlarında istatistiki anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($p>0,05$).Bizim çalışmamızdan farklı olarak aşağıda belirttiğimiz farklı örneklem ve evrene sahip olan çalışmaların sonuçlarına değinilmiştir.

Şapcı (2010)'nın sporcu öğrencilerin doping kullanma tutumların incelenmesi adlı çalışmasında ise spor yaşı değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir. Spor yaşı “5 Yıl ve Altı” olan sporcu öğrencilerin tutumları ($Ort=207,07$), “6 Yıl ve Üstü” olan sporcu öğrencilerin tutumlarına ($Ort=169,04$) göre daha olumludur.

Öztürk (2009)'ün hentbolcular üzerine yapmış olduğu çalışmasında bulgulara bakıldığında, hentbol sporcularının doping ile ilgili karşılaştıkları çeşitli durumlara ilişkin görüşlerine göre “performans arttırıcı maddeleri (doping) çevremdeki sporculardan kullananlar var” konusunda “spor yaşı” değişkenine göre ($p<0,05$) anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Buna göre 0–4 yıl grubundaki sporcuların görüşleri ortalaması ($\bar{X}=2,50$) ile 5–10 yıl grubundaki sporcuların görüşleri ortalaması ($\bar{X}=1,55$) arasında 5–10 yıl grubundaki sporcular lehine, 5–10 yıl grubundaki sporcuların görüşleri ortalaması ($\bar{X}=1,55$) ile 11–15 yıl grubundaki sporcuların ortalaması ($\bar{X}=2,23$) arasında 11–15 yıl grubundaki sporcular lehine anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Hentbol sporcularının doping ile ilgili karşılaştıkları çeşitli durumlara

ilişkin görüşlerine göre, “sporcular üst düzey performans sergilemek için doping kullanmalıdır” konusunda “spor yaşı” değişkenine göre ($p < 0,05$) anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Buna göre 0-4 yıl grubundaki sporcuların görüşleri ortalaması ($\bar{X}=2,14$) ile 5-10 yıl grubundaki sporcuların görüşleri ortalaması ($\bar{X}=1,38$) arasında 5-10 yıl grubundaki sporcular lehine ortaya çıkmıştır.

Ersöz (2007) Ankete katılan milli düzeydeki sporcuların spor yaşına göre sporda doping kullanımının tercih edilme nedenlerinin dağılımı ve karşılaştırılmasını göstermektedir. Sporculara yöneltilen “*Başarılı sporcu daha yüksek performans elde etmek için doping kullanmak ister*” sorusuna verilen yanıtlar incelendiğinde spor yaşı değişkenine göre istatistiki anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Sporculara yöneltilen diğer bir soru ise “*Başarılı sporcu kaybetme korkusunu yok etmek için doping kullanmak ister*” şeklindeki soruya verilecek cevaplar spor yaşı değişkenine göre değerlendirildiğinde bizim çalışmamızda olduğu gibi istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir.

Sargın (2007) sayıları yüzde olarak ele aldığımızda ise %13,8 i 1-3 yıl, %12,7 si 4-5 yıl, %18,3 ü 6-7 yıl, %19,2 si 8-9 yıl ve %36,1 i 10 yıl ve üzeri spor yaptıklarını görürüz. Tablo sayıları ve yüzdelerden de anlaşıldığı üzere öğrencilerin çoğunun 10 yıl ve üzeri spor yaptıkları görülmektedir. Beden eğitimi bölümlerinde okuyan öğrencilerin birçoğunun okulu kazanmadan öncede spor geçmişlerinin olması ve özellikle Gazi ve Ankara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümü öğrencilerinin birçoğunun milli sporcu olması da spor yapma sürelerini de dolaylı olarak etkilemiştir. %5 anlamlılık seviyesinde spor yapma süreleri ile performans arttırıcı ilaç (doping) hakkında yeterli bilgiye sahip olup olmamaları bakımından anlamlı bir fark yoktur. Performans Arttırıcı ilaç (Doping) Hakkında Bir Bilgiye Sahip misiniz? Sorusu tablo 53’te sınıflar bazında ele alınmış bu soruya cevap verme açısından anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Demek ki burada önemli olan spor yapma süresi değil islenen dersin görülme zamanı daha etkindir.

Öğrencilerin dopinge kullanımına yönelik tutum ölçeği maddelerine verdikleri cevapların aritmetik ortalama puanları, katılımcı frekansı ve maksimum puanlar verilmiştir. Buna göre toplam 727 kişiden oluşan örneklemdaki katılımcıların ölçeği uygun şekilde işaretleyen öğrenciler maddelerinin hepsini eksiksiz cevaplamışlardır.

Ölçek maddelerine verilen cevapların aritmetik ortalama puanları $\bar{X}=4.45$ ile $\bar{X}=3.65$ arasında değişmektedir. Ortalaması en yüksek ilk üç madde sırasıyla şunlardır: “Doping kullanımı, sporcular arasında haksız rekabete yol açmaktadır.” (10. Madde $\bar{X}=4.45$), sonra “Doping, spor dünyası için çok ciddi bir sorundur.” (9. Madde, $\bar{X}=4.40$) daha sonra ise “Doping kullanmak, spor ahlakına uygun bir davranış değildir.” (7. Madde, 4.36) Ortalaması en düşük üç madde ise sırasıyla şunlardır: “Büyük bir sportif organizasyonda ülkemizin başarısı için doping kullanabilirim.” (8. Madde, $\bar{X}=3.65$), “Başarılı olmamı sağlayacaksa tereddüt etmeden doping kullanabilirim.”(4. Madde, $\bar{X}=3.72$) “Sporda doping kullanımı tümüyle serbest bırakılmalıdır.” (2. Madde, $\bar{X}=3.86$).Verilen cevapların aritmetik ortalamaları incelendiğinde öğrencilerin doping kullanımı konusunda gayet bilinçli olduğu ve doping içerikli madde kullanımına yönelik tutumlarının ise her ne sebep olursa olsun sporda yasaklı madde kullanmamaktan yana tutum sergiledikleri açıktır. BESYO okuyan öğrencilerin doping kullanımına yönelik bu tutumlarının son dönemde doping konusunda bireylerin daha fazla bilinçlendirme kampanyalarının olması, doping kullanarak başarı elde eden sporcuların ve maalesef ülkemiz sporcularının doping kullanarak elde ettiği başarılarının ve ödülleri tamamlanmasının geriye alınması bu tutumun gelişmesinde etkili olabilir.

Ersöz (2007), sporda doping kullanımının haksız rekabete yol açıp açmadığı konusuna % 80,8'lik oranın kesinlikle katılıyorum, % 13,3'lük oranın kesinlikle katılmıyorum ve % 4,2'lik oranın kararsızım şeklinde görüş belirttiklerini bildirmiştir. Sporda başarılı olmak için her yolu deneyip denemeyecekleri konusuna toplamda %10,8'lik oranın kesinlikle katılıyorum, % 50,8'lik oranın kesinlikle katılmıyorum ve % 12,5'lik oranın kararsızım dediği görülmüştür. Ersöz'ün milli takım düzeyindeki sporculara yöneltilen bu sorulara verdikleri cevaplar çerçevesinde değerlendirdiğimizde doping içerikli madde kullanmama üzerine bir tutum geliştirdiklerini görmekteyiz bu sonuç ise bizim çalışmamıza paralellik gösterir niteliktedir.

Şapıcı (2010)(aktaran)Sinan ve arkadaşlarının 2006 yılında 100 erkek vücut geliştirme sporcusu üzerinde yaptıkları bir çalışmada; katılımcıların % 11'i “Sonucunda öleceğinizi bilerseniz dahi şampiyon olacağınızı garanti eden ilaç kullanır

mıydınız?” sorusuna “evet” yanıtını vermişlerdir. Yine olimpiyatlara katılan birsporcuya “ Sporcular neden doping maddelerini kullanır?” sorusu sorulmuş, sporcu bu soruyu; “Olimpiyat şampiyonu olmamı sağladıktan hemen sonra ölümüne sebep olacağını sadece benim bildiğim bir ilacı hiç düşünmeden kullanabilirim.” diye cevaplamıştır. Yine başka milli düzeyde atletizm, güreş, judo ve halter yapan sporcular üzerinde yapılan anket sonuçlarında “*Yakalanmadığım sürece doping kullanırım*” konusunda toplamda % 35,8’lik oranın kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. Sorulara verilen cevapları değerlendirdiğimizde sporcuların başarısını sağlayacak her türlü yolu denemesinden yana olanların sayısı azımsanmayacak kadar fazla olduğu görülmekte olup doping kullanımına yönelik tutumlarının ise kullanmaktan yana olduğu bunun ise bizim çalışmamızla zıtlık gösterir niteliktedir.

Sporcuyu aydınlatacak ve etkileyecek bir antrenörü yoksa; etrafındaki bilinçsiz kişilerin etkisinde kalmaktadır (Baysaling, 2000).Yapılan araştırmalar sporcuların başarılı olmak için doping kullanma eğilimlerinin baskın olmamakla beraber çoğu sporcunun doping kullanma eğilimin olduğu açıktır. Sporcuya doping maddeleri ile ilgili bilgi verilmesi zararları hakkında bilinçlendirilmesi bununla birlikte antrenörlerin sporcuya başarıyı getirecek sonuçlar almayı taahhüt ettiği gibi ahlaki açıdan da doping konusunda uyarılmalı ve sporcuya ahlaken de geliştirme çabalarında bulunmalıdır.

Sonuç olarak;

Yapılan bu araştırma 2017-2018 Yıllarında aktif olarak Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Kırıkkale Üniversitesi ve Siirt Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin doping kullanımına yönelik tutumlarını incelemek amacıyla yapıldı. Bubağlamda elde edilen bulguların istatistiksel sonuçları tartışıldı ve yorumlandı. Araştırmanın sonucunda; çalışmaya katılan öğrencilerden elde ettiğimiz istatistiksel veriler doğrultusunda incelediğinde doping kullanmamaya yönelik bir tutum geliştirdikleri görülmektedir. Fakat ülkenin başarısı söz konusu olduğunda bu tutumları farklılık göstermektedir ve doping

maddesi kullanabileceklerini belirtmektedirler. Araştırmaya katılan öğrencilerin tamamının tutum ölçeğine verdikleri cevapların ortalaması en yüksek madde “*Doping kullanımı, sporcular arasında haksız rekabete yol açmaktadır*” olduğu görülmektedir. Öğrencilerin yüksek ortalama ile kesinlikle katılmıyorum cevabı doping içerikli madde kullanmama eğilimi gösterdiği açıktır. Araştırmada elde edilen diğer verileri incelediğimizde her öğrenci doping maddesine olumsuz tutum içerisinde olmasına rağmen bu konuda erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha net olduğu görülmektedir. Bu durum kadınların başarılı olma, toplumda saygınlığı yakalama, kendini ve başarısını ispatlama gayreti doping içerikli madde kullanarak elde etmeyi çabalyor olabilir.

Bununla birlikte araştırmadan elde ettiğimiz veriler dahilinde beden eğitimi öğretmenliği ve spor yöneticiliği bölümü öğrencileri antrenörlük bölümü öğrencilerine göre doping içerikli madde kullanmamak taraftarı olduğu sonucuna varılmaktadır. Antrenörler sporcuların her anında beraber olması çok sık zaman geçirmesi ve sporcunun fiziki kapasitesini artırmanın yanı sıra mental olarak da desteklediği bilinmektedir. Beden eğitimi öğretmeni ve spor yönetici ise sporcunun antrenörüne göre biraz daha geri planda kalmakta ve sporcuyu dolaylı olarak desteklemektedir. Sporcunun başarısı aynı zamanda antrenöründe başarısı olarak görüldüğü için başarılı olma adına doping içerikli madde kullanmak eğilimi içerisinde bulunabilmektedir.

Milli takım sporcularının doping içerikli madde kullanmaya bakış açısı elde ettiğimiz veriler ışığında incelediğimizde “*Büyük bir sportif organizasyonda ülkenin başarısı için doping kullanabilirim.*” sorusuna katılıyorum cevabını vermişlerdir. Aynı zamanda “*Doping kullanımı, sporcular arasında haksız rekabete yol açmaktadır*” “*Doping, spor dünyası için çok ciddi bir sorundur.*” ve “*Doping kullanımının sporcu sağlığını ciddi bir şekilde tehdit ettiğini düşünüyorum*” gibi sorulara kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. Milli takım sporcusu olan öğrenciler sorulara verdikleri güçlü cevaplardan doping kullanmama tutumu sergilediği sonucunu çıkarabiliriz. Bu sonuç günümüzde dopingle mücadelede uluslar arası kuruluşların ve ulusal federasyonların etkin mücadelesi katkı sağlamıştır bununla birlikte milli takım sporcularımızdan olimpiyat yarışlarında derece alan bazı

sporcuların dopingli çıkması ve elde ettiği madalya ve tüm ödüllerinin geri alınması milli sporcularımız için etkili olmuş ve doping kullanma konusunda bilinçlendiği sonucuna varılabilir.

6. ÖNERİLER

Araştırmadan elde edilen sonuçlar çerçevesinde, aşağıdaki önerilerde bulunulabilir

- Sporcular tarafından kullanılan madde ve yöntemlerin, WADA'nın yayınlamış olduğu Doping Listesi'nde yer alıp almadığı kulüp antrenörleri tarafından kontrol edilerek, sporcular antrenörler tarafından bu konuda bilgilendirilebilir.
- Antrenörlerin, dopinge mücadelede konusunda ulusal ve uluslararası düzeyde yapılan bilimsel çalışmalar takip edebilmeleri sağlanabilir.
- Araştırma daha büyük örneklem grupları kullanılarak yapılabilir, daha kapsamlı araştırma bulguları elde etmeye katkı sağlayacağı söylenebilir.
- Gün geçtikçe doping vakalarının daha fazla gündem olması insanları bilinçlendirme adına etkilidir fakat dopingli sporcuların elinden alınan madalyaların ve tüm unvanlarını şifetsel ve görsel medyada daha fazla yer alması sporcuların doping kullanmaya yönelik tutumlarını etkileyebilir.
- Dopinge etkin mücadele edebilmek için antrenörler, beden eğitimi öğretmenleri ve spor yöneticileri eğitim süreçlerinde bilgilendirilebilir bu konu ile ilgili eğitim müfredatlarında düzenlemeler yapılabilir.
- Beden eğitimi ders müfredatına sporda doping konusu eklenebilir, sporculara ilk okul düzeyinde doping konusunda farkındalık oluşturulabilir.

KAYNAKLAR

1. ACARBAY Ş (1986) Spor, Sporcu ve Doping. Milli Eğitim Basım Evi, Ankara.
2. AĞILKAYA Z (2008) İntihar Girişiminde Bulunanlarda Dini Tutum ve Davranışlar, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul.
3. AKGÜN N (1993) Egzersiz Fizyolojisi. II. cilt no:114 İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.
4. AKSOYDAK M (2015) Üniversite Öğrencilerinin Benlik Algısı Yaşam Tatmini Ve Saldırganlık Düzeyi Ve İlişkileri. Kayseri Yüksek Lisans Tezi
5. AKTEPE V (2004) Öğretmenlerin öğrencilerini tanıma yeterliliği. Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi, 58. Erişim. [<http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/sayi58/aktepe.Htm>] Erişim Tarihi: 30.08.2017
6. Anonim (1999) Sporcular Tarafından Kullanımı Yasak ve Kısıtlı Olan Maddeler ve Yöntemler ile Kullanımı Özel Koşullarla Serbest ve Tamamen Serbest Olan Maddeler. Doping Mücadele Vakfı Yayınları 4, Ankara.
7. Anonim (1996) Doping ve Bilinmesi Gerekenler. Doping Mücadele Vakfı Yayınları No:1 Ankara.
8. Anti-Doping Research (2012). Key Anti-Doping and Doping Developments in Sport. Retrieved from Anti-Doping Research website
9. ARAMAN A (2004) Dünya’da ve Ülkemizde Doping Mücadele ve İlgili Kuruluşlar. Doping ve Futbolda Performans Artırma Yöntemleri. Form Reklam Hizmetleri, İstanbul,
10. ARNHEIM DD, Prentice WE (1993) *Drugs and Sports*. Principles of Athletic Training Eighth Edition. USA.
11. ARSLAN H (2009) “Dinî Tutumların Oluşum, Gelişim ve Değişimi”, *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Ocak-Haziran,s.78.

12. ATASÜ, Turgay-Yücesir, İlker, Dopingin Tarihçesi, Doping Ve Futbolda Performans Arttırma Yöntemleri, Form Reklâm Hizmetleri, İstanbul 2004
13. AVAYU İ (2007), Spor ve Madde Kullanımı, Erişim: [http://www.yeniden.org.tr/bilgiler/blg_spor.asp] Erişim Tarihi: 09.07.2017
14. BANDURA A (1994). Self-efficacy. In V. S. Ramachaudran (Ed.), Encyclopedia of humanbehavior(Vol. 4, pp. 71-81). New York: AcademicPress. (Reprinted in H. Friedman [Ed.], Encyclopedia of mentalhealth. San Diego: AcademicPress, 1998).
15. Başbakanlık, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Antrenör Eğitim Yönetmeliği (1994), 11.9.1994 tarih, 22048 Sayılı Resmi Gazete, 1 - 3, Ankara.
16. BAŞKAYA C (2004) Doping: Kazanmak Uğruna Ölmek. Özgür Üniversite Forumu, Ocak – Mart 2004, Sayı:25, Ankara.
17. BAYSALING Ö (2000) Sporda Her Yönüyle Doping. İstanbul: İllpress Basım & Yayın;
18. CanadianBroadcasting Corporation (CBC). (2003). 10 DrugScandals. Retrievedfrom CBC
19. CANKALP M (2005) Sporda Yönetim Ve Organizasyon 2, Nobel Yayınları, Ankara, s.320.
20. CATLIN DH, Murray TH (1996) PerformanceEnhancingDrugs, FairCompetitionand Olympic Sport,276, JAMA.
21. CORLETT J A, Brown V , Jr. &Kirkland K (2013) *Copingwith Doping*, Journal of thePhilosophy of Sport, 40:1, 41-64, DOI: 10.1080/00948705.2012.725897
22. COŞKUNOL H (2000) Şizofreni ve Madde Kullanım Bozuklukları, Şizofreni Dizisi, Çizgi Tıp Yayınevi, yıl 3, sayı 1, Ankara,
23. COWAN D A (1998) İlaç Suistimali, DrugAbuse, Oxford Textbook of Sports Medicine, Oxford UniverstyPress, Second Education, United States of America,
24. CÜCELOĞLU D (2010)*İnsan ve Davranışı*, Remzi Kitabevi, İstanbul, s. 521.

25. ÇETİN E, ERTAŞ B, DÖLEK Ö O(2008) Öğrencilerinin Ergojenik Yardımcılar, Doping Ve Sağlık Hakkındaki Bilgi Ve Alışkanlıklarının Belirlenmesi Spormetre Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi
26. DANIEL J M , JoachimStoeber& Louis Passfield (2016) Perfectionism and attitude towards doping in junior athletes, Journal of Sports Sciences, 34:8
27. DEMİR A (2012) Türkiye’de Durgun su Kano Ve Akarsu Kano Antrenörlerinin Sporda Doping ile İlgili Düşünce Ve Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi. Şanlıurfa
28. DİNÇER N (2010) Elit Sporcuların Doping Hakkındaki Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi. Konya
29. DONUK B (2008) Yönetim istifa Etkin Spor Yönetim Modelleri. Isbn98789754376982, Ötüken Yayınları, İstanbul. s.157.
30. DURUSOY F (1993) Spor Ahlakı ve Doping Sorunu. Spor Ahlakı ve Spor Felsefesine Yeni Yaklaşımlar Sempozyumu,
31. EKİCİ K E (2016) *Sporun Ölümcül Hastalığı Doping*, Bilim ve Teknik Dergisi, Tübitak Yayıncılık, Ankara.
32. ERDEM S (2002)Olimpizm, Olimpik Hareket ve Fair-Play. 7. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi Kongre Kitabı, Panel Metni, Antalya: 27–29 Ekim
33. ERDÖNMEZ E (2007) Doping, Alıntı: World Soccerdergisi Erişim: [<http://www.365gunspor.com/haberdetay.php?id=2374>] Erişim Tarihi: 08.07.2017
34. ERGEN E Demirel H. Güner R. Turnagöl H. Başoğlu S. Zengeroglu A. M. Ülkar B. (2002)Egzersiz Fizyolojisi Ders Kitabı. Ankara: Star Ofset
35. ERKİNER K (2007) Sporda Doping ile Mücadele. Spor Hukuku Dersleri. Erkiner, K. (Ed). Kadir Has Üniversitesi Yayınları.
36. ERKİNER K(2007) Spor Hukuku Dersleri Atak Matbaası İstanbul.

37. ERSÖZ F E (2007) Milli Düzeyde, Atletizm, Güreş, Judo Ve Halter Yapan Sporcuların Doping Ve Ergojenik Yardım Hakkındaki Görüşlerinin Ve Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi
38. ERTAŞ Ş, Petek (2005) H Spor Hukuku. Ankara Yetkim Yayınları s.167
39. FARREY T (2005) TheMemos: A Ban Ignored. Retrievedfrom ESPN the Magazine Online Erişim:[<http://sports.espn.go.com/espn/eticket/story?page=steroidsExc&num=19.>] Erişim Tarihi: 22.08.2017
40. FOX News. (2007). Timeline: Steroidsand Baseball. RetrievedfromFox News website
41. GALLUP EM (1995) Lawandthe Team Physician. USA.
42. GENÇTÜRK G , ÇOLAKOĞLU T, DEMİREL M (2009) Elit Sporcularda Doping Bilgi Düzeylerinin Ölçülmesine Yönelik Bir Araştırma(Güreş Örneği). Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi. Ankara.
43. GÜNAY M (1998) *Egzersiz Fizyolojisi*. Bağırğan Yayımevi, Ankara
44. GÜNAY M, Cicioğlu İ. (2001) Spor Fizyolojisi. (1.Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.
45. GÜNER R (2004) Doping Madde ve yöntemlerinin Etki ve Yan Etkileri. Doping ve Futbolda Performans Arttırma Yöntemleri. Atasü, T. (Ed). İstanbul: Form Reklam Hizmetleri.
46. GÜNER R (2000)Doping, TFF Dopingle Mücadele Kurulu, Afşaroğlu Matbaası, Yayın No:1, Ankara,
47. GÜRSOY Ö (1994) “Güreş ve Doping” Erişim: [<http://www.guresdosyasi.com/makale1.html>] Erişim Tarihi: 04.07.2017
48. HAYNES, S:P.,Fitch, K. D. (1996). Doping. Textbook of ScienceandMedicine in Sport. J. Bloomfield, P. A. Fricker, K. D. Fitch (Editors), (p. 525-534). Australlian: Australlian Sports Commission.

49. <http://sportsanddrugs.procon.org/view.resource.php?resourceID=004420>
50. http://www.antidopingresearch.org/Lab_Library_AD_Timeline.html.
51. <http://www.foxnews.com/story/2007/12/13/timeline-steroids-and-baseball/>.
52. http://www.olimpiyatkomitesi.org.tr/tr/Haberler/Kasim-2011/Wada-dan_turkiye-ye_onay.
53. <http://www.psikologlar.org/populer-psikoloji/tutumlar.html>
54. <http://www.sporx.com> erişim tarihi: 05.08.2017
55. HÜMBETOVA K (2011) İrade, *Dini Tutum ve Davranışların Oluşumunda Mükâfat ve Cezanın Etkisi*, (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul s.25.
56. IAAF, (2015). Athletes currently suspended from all competitions in athletics following an Anti-Doping Rule Violation as at: 04.12.15
57. International Association of Athletics Federation (IAAF). (2009) Special Report: Drug Policy in Baseball. Retrieved from Major League Baseball Erişim: [www.MLB.com] Erişim Tarihi: 25.07.2017
58. International Olympic Committee (2000) Olympic Movement Anti-Doping Code.
59. Ioc Medical Commission, Doping Kontrolü, Doping Control, Sport Medicine Manual, International Olympic Committee Ioc Medical Commission, Hurford Enterprises, Canada, 1988.
60. IŞIK S (2015) Gelişim Çağındaki Basketbolcularda Doping Kullanımı Eğilimi Ve Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi Çanakkale.
61. İLHAN A Ç (2004) 21. Yüzyılda öğretmen yeterlilikleri. Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi. 58. Erişim: [<http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/sayi58/ilhan.htm>] Erişim Tarihi: (30.07.2017)
62. İNAL A N (1995) "UEFA'ya Üye Ülkelerdeki Futbol Antrenör Eğitimlerinin Mukayeseli Olarak İncelenmesi (Türk Futbol Antrenörlerinin Eğitimi Üzerinde Bir Araştırma)", Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.
63. İNCEOĞLU M (2010) *Tutum Algı İletişim*, Beykent Üniversitesi Yayınevi, İstanbul s.13.

64. JEAN L (2008)*Pharmacology Doping and Sport*, London This edition published in the Taylor & Francis e-Library,
65. JOSEPH G (2015) *Coaches' Opinions On Performance Enhancing Drugs*. United States Code.
66. KAĞITÇIBAŞI Ç (1979) *İnsan ve İnsanlar*. İstanbul: Cem Ofset Matbaacılık;
67. KAĞITÇIBAŞI Ç (2013) *Günümüzde İnsan ve İnsanlar*, Evrim Yayınevi, İstanbul.
68. KALAYCI A (1993) Kan Dopingi, Eritropoetin, Yükselti ve Performans İlişkisi. 11, *Atletizm Bilim ve Teknolojisi Dergisi*.
69. KALYON T A (1997) *Spor Hekimliği Sporcu Sağlığı ve Spor Sakatlıkları*. 4. Baskı. Ankara: GATA Basımevi
70. KALYON T A (1994) *Spor Hekimliği Sporcu Sağlığı ve Spor Sakatlığı*. (2.Baskı). Ankara: Gata Basımevi.
71. KARAKOÇ E (2007) Cumhuriyet Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Doping İçerikli İlaç Kullanma Sıklığının Araştırılması. Sivas
72. KARGILI H. (2002), Spor Ahlakı ve Sporcu Açısından Doping Kullanımının Etkileri ve Doping Mücadele Çalışmaları. (Ms Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı Sağlık Bilimleri Enstitüsü). Kütahya
73. KURDAK, S S (1996) *Sporda Doping Ve İlaç Kullanımı*, Sporsal Kuram Dizisi-7, Yazarın Kendi Yayını, 1. Basım, Ankara.
74. KUTER M, ÖZTÜRK F (1999) *Antrenör ve Sporcu El Kitabı*. 2. Baskı. Ankara: Bağırhan Yayımevi.
75. METİN A (2005) Üniversite Öğrencilerinin Benlik Saygısı Yaşam Tatmini Ve Saldırganlık Düzeyi Farklılıkları Ve İlişkileri; (Erciyes Üniversitesi BESYO Örneği), Yüksek Lisans Tezi

76. MUZAFFER Şerif ve CAROLYN W. Şerif (1996) *Sosyal Psikolojiye Giriş*, 2. Cilt, (Çev.: Mustafa Atakay, Aysun Yavuz), Sosyal Yayınları, İstanbul, s. 491.
77. ORHAN Ö, Hazar M (2000) Sportif Performansın Sonu mu Yoksa Mucize mi: Gen Dopingi. VI Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi Bildiri Özetleri Kitapçığı, s. 121-122, Muğla,
78. ÖNER L (1994) Doping Kavramı ve FİNA Kuralları. 2, Yüzme Bilim ve Teknoloji Dergisi.
79. ÖNGEL H.B, (1997)Sporda Etik Değerler Açısından Doping. Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi Yayınları, Ankara.
80. ÖZALP A (2007) Etik Açısından Genom Projesi. Atatürk Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.
81. ÖZDEMİR M (2010) Doping Olarak Kullanılan Testosteron'un Puberta dönemindeki Erkek ve Dişi Ratların Humerus ve Femur Üzerindeki Morfometrik Etkileri. S.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Doktora Tezi. Konya.
82. ÖZEL R (1995) Haltercilerde Doping Kullanım Metodları ve Yaygınlığının Araştırılması. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
83. ÖZTÜRK E (2009) Türkiye'de Doping, Sporcuların Doping Bilgi Düzeylerinin Ölçülmesi. Ankara
84. PEHLİVAN A. (2005) *Sporda Beslenme*, İstanbul, Yayıncılık Matbaası,
85. PEHLİVAN Z (1985) "Bir Mesleki Teknik Halk Eğitimi Etkinliği Olarak Antrenör Eğitimi Kursları". A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
86. POUND D (2004). Inside the Olympics: A behind-the-scenes look at politics, the scandals and the glory of the Olympic Games. Toronto, ON: Wiley & Sons.
87. ProCon (2011) Doping Cases at the Olympics. Retrieved from
88. ProCon (2012) History of Performance Enhancing Drugs in Sports. Retrieved from

89. RANDY EICHNER E (2008) Doping in Sport: Global and Ethical Issues, Journal of Sports Sciences, 26:6, 671-672
90. Retrieved from USADA Erişim: [<http://www.usada.org/default.asp?uid=1845>.] Erişim Tarihi: 05.08.2017
91. SAİN M (2014) Diyanet İhtisas Kursiyerlerinin Felsefe Ve Din Bilimleri Derslerine Yönelik Tutumları İle Dini Tutumları Arasında İlişki Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi Erzurum.
92. SARGIN C (2007) Beden Eğitimi ve Spor Bölümü Öğrencilerinin Doping Bilgi Düzeyleri (Marmara ve İç Anadolu örneği). S.Ü. Sosyal Bölümler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.
93. SARIİBRAHİMOĞLU Y S, Bakanay MA, Tekin T (2002) Spor Hukuku Futbol Hukuku ve Diğer Spor Dalları Transferler Doping-Anti Doping Tahkim Ulusal ve Uluslar Arası Mevzuatlar. Odak Ofset, Ankara.
94. SEFEROĞLU S S (2004) Öğretmen yeterlilikleri ve mesleki gelişim. Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi, 58. Erişim: [<http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/sayi58/seferoglu.htm>] Erişim Tarihi: 30.03.2008
95. SEVİM Y (2002) Antrenman Bilgisi, Göksu-star, 1. Basım, Ankara.
96. Sports Online Erişim: [<http://www.cbc.ca/sports/photoessay/top10-doping/index.html>] Erişim Tarihi: 09.08.2017
97. SUNAY H, İmamoğlu A F (1996) Türkiye'de Antrenör Eğitim Programlarının Etkinliği, G.Ü. Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Sayı: 3, Ankara.
98. ŞADAN G (1996) Sporda Doping, Akdeniz Üniversitesi BESYO Konferanslar, Gençlik Basımevi, Antalya.
99. ŞAPCI H A (2010) Üniversiteler Arası Spor Müsabakalarına Katılan Öğrencilerin Doping Kullanımına Yönelik tutumlarının İncelenmesi. G. Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
100. ŞERİF, Muzaffer ve Şerif, Carolyn W. (1996) *Sosyal Psikolojiye Giriş*, (Çev.: Mustafa Atakay, Aysun Yavuz), Sosyal Yayınları, 2. Cilt, İstanbul.

101. ŞİRİN E F (2001) Bireysel ve Takım Sporlarında Yer Alan Sporcuların Doping Hakkındaki Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi ve Karşılaştırılması. Yüksek Lisans. Konya: Selçuk Üniversitesi.
102. TBMM Doping Sorunu Komisyonu, 2014
103. TBMM, Doping Mücadele Kanun Tasarısı. Erişim: [http://www.basbakanlik.gov.tr/Forms/pDraftOfBill.aspx16.02.2007] Erişim Tarihi: 02.08.2017.
104. TEL H. Epidural Analjezi ve Hemşirelik Bakımı, Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 4: 1, 2000.
105. TEMİZER A (2000) Doping–2. Atletizm Bilim ve Teknik Dergisi. 1(37). Ankara
106. TURAL M (2009) Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokulu Bölümlerinde Okuyan Öğrencilerin Çoklu Zekâ Kuramına Göre Karşılaştırılması YLS tezi, s.25-28
107. TURAL Ş, Tural E, Kara N, Ağaoğlu SA. (2011) Sporda Gen Dopingi, Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi, 13 (3) : 253-260.
108. US Anti-Doping Agency (USADA). (2001). United States Anti-Doping AgencyFactSheet.
109. USA Today. (2007). Timeline: A Century of DrugsandtheAthlete. Retrievefrom USA Today Erişim: [http://usatoday30.usatoday.com/sports/2007-02-28-timeline-drugs-athlete_x.htm.] Erişim Tarihi: 16.08.2017
110. Ülgen K Eğitim Psikolojisi, (3. Baskı), Alkım Yayınevi, İstanbul 1997, s. 92
111. ÜNAL M, Ünal, D. (2003). Sporda Doping Kullanımı. İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası, 3(66), İstanbul.
112. ÜSTDAL M, KÖKER A H (1998) *Sporda Yüksek Performans Nasıl Kazanılır*. İstanbul: Nobel Tıp Kitapevleri.

113. ÜSTEL L C(2005) Vücut Geliştirme ve Halterde İleri Teknikler. İstanbul: Yaylacık Matbaası.
114. VARDAR E, Vardar S A, Kurt C(2004) Sporcular Arasında AnabolikAndrojenikSteroid ve Efedrin Kullanımı. Bağımlılık Dergisi, 5: 20-25.
115. VASİLLİS B, LAMBROS L, HARALAMBROS T (2014) BeliefsAboutTheCauses Of Success İn Sports AndSusceptibilityFor Doping Use İn AdolescentAthletes. Journal Of SportSciences,
116. WADLER GI (1994) Druguse Update. 78, TheMedicalClinics of North America
117. World Anti-Doping Agency (WADA). (2010). A BriefHistory of Anti-Doping. Retrievedfrom WADA Erişim: [[http://www.wada-ama.org/en/about-wada/history/.](http://www.wada-ama.org/en/about-wada/history/)] Erişim Tarihi: 25.07.2017
118. [www.bbc.co.uk/ doping_alptekin_yanit.com](http://www.bbc.co.uk/doping_alptekin_yanit.com), Erişim Tarihi: 25.08.2017
119. www.tdkm.hacettepe.edu.tr, Erişim Tarihi: 25.08.2017
120. YALIZ D (2006) Beden Eğitimi Ve Spor Öğretmenliği Programında Alan Bilgisi Derslerinde Amaçların Gerçekleme Düzeyi. Yüksek Lisans Tezi, s.18-25
121. YAPAN H T(1192) Spor Ahlâkı-Beden Eğitimi Dersinde Ahlaki Eğitim. Yüksek Lisans. İstanbul: Marmara Üniversitesi
122. YAVUZ U (2004)AnabolikSteroidlerin Sporda Doping Olarak Kullanımı ve Yan Etkileri. Atletizm Bilim ve Teknolojileri Dergisi, 55(3). Ankara.
123. YILDIZ A (2006) Cumhuriyet Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu ve Sivas İli Amatör Liglerinde Değişik Branşlardaki Sporcuların Doping Kullanım Oranlarının Araştırılması. (MS Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Sağlık Bilimleri Enstitüsü). Sivas.
124. YONCALIK O, GÜNDOĞDU C (2007) Sporda Ahlaki Bir Sorun Olarak Doping. Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları. Elazığ.
125. YÜCE A O (1992) Türk Spor Kamuoyunda Doping ve Doping Kavramlarının Sosyolojik Açından İncelenmesi. MS Tezi, Marmara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Sağlık Bilimleri Enstitüsü). İstanbul.

8. EKLER

8.1. Anket Formu

SPORCU DOPİNG BİLGİ DÜZEYİ ANKETİ

Bu anket, doping kullanımına yönelik tutumlarınızı belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Anket sonuçları, yalnızca bu konudaki tutumlarınızı belirlemek için kullanılacak, kişisel amaçlar için anket sonuçlarından yararlanılmayacaktır. Bu nedenle isim yazmanıza gerek yoktur.

Yardım ve katkılarınız için teşekkür ederiz.

Raşit KARACA

Kırıkkale Üniversitesi

Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Yüksek Lisans Öğrencisi

I. BÖLÜM-Kişisel Bilgiler (Boşlukları doldurunuz/seçenekleri işaretleyiniz ve lütfen cevaplanmamış soru bırakmayınız):

1. Yaşınız (.....)

2. Cinsiyetiniz () Erkek () Kadın

3. Kaçınıcı sınıftasınız? () 1 () 2 () 3 () 4

4.Bölümünüz? () Antrenörlük () Öğretmenlik () Spor Yöneticiliği

() Rekreasyon

5. Akademik başarı durumunuzu nasıl tanımlarsınız?

() Çok Zayıf () Zayıf () Orta () İyi

() Çok İyi

6. İlgili olduğunuz spor branşı (.....)

7. Bir spor kulübüne bağlı olarak spor yapıyor musunuz?

() Evet () Hayır

8. Kaç yıldır spor yapıyorsunuz?

() 1-3 () 3-5 () 5-7 () 7 ve üzeri

9. Milli Takımlar kadrosunda hiç bulundunuz mu?

() Evet () Hayır

II. BÖLÜM-Tutum Ölçeği: (Her bir ifadeyi dikkatli bir şekilde okuduktan sonra, buna ne derece katıldığınızı ya da katılmadığınızı ifadenin altındaki kutucukları aşağıda verilen örnekteki gibi doldurarak belirtiniz. Lütfen her ifadeyi bir kez işaretleyiniz ve cevaplanmamış hiçbir ifade bırakmayınız.) :

Örnek:

	Doping kullanımı, sporcular arasında haksız rekabete yol açmaktadır.
	☐ Tamamen Katılıyorum ☐ Katılıyorum ☒ Kararsızım ☐ Katılmıyorum ☐ Hiç Katılmıyorum

Hacı Ahmet Şapcı (2010)

İFADELER	
1.	Sporcuların doping kullanmalarını doğru bulmuyorum.
	☐ Tamamen Katılıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Kararsızım ☐ Katılmıyorum ☐ Hiç Katılmıyorum
2.	Sporda doping kullanımı tümüyle serbest bırakılmalıdır.
	☐ Tamamen Katılıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Kararsızım ☐ Katılmıyorum ☐ Hiç Katılmıyorum
3.	Antrenörlerin sporcularını, doping kullanımına teşvik etmelerini doğru bulmuyorum.
	☐ Tamamen Katılıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Kararsızım ☐ Katılmıyorum ☐ Hiç Katılmıyorum
4.	Başarılı olmamı sağlayacaksa tereddüt etmeden doping kullanabilirim.
	☐ Tamamen Katılıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Kararsızım ☐ Katılmıyorum ☐ Hiç Katılmıyorum
5.	Doping kullanımının sporcu sağlığını ciddi bir şekilde tehdit ettiğini düşünüyorum.
	☐ Tamamen Katılıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Kararsızım ☐ Katılmıyorum ☐ Hiç Katılmıyorum
6.	Doping kontrolleri sıklaştırılmalıdır.
	☐ Tamamen Katılıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Kararsızım ☐ Katılmıyorum ☐ Hiç Katılmıyorum
7.	Doping kullanmak, spor ahlakına uygun bir davranış değildir.
	☐ Tamamen Katılıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Kararsızım ☐ Katılmıyorum ☐ Hiç Katılmıyorum
8.	Büyük bir sportif organizasyonda ülkemizin başarısı için doping kullanabilirim.
	☐ Tamamen Katılıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Kararsızım ☐ Katılmıyorum ☐ Hiç Katılmıyorum
9.	“Doping”, spor dünyası için çok ciddi bir sorundur.
	☐ Tamamen Katılıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Kararsızım ☐ Katılmıyorum ☐ Hiç Katılmıyorum
10.	Doping kullanımı, sporcular arasında haksız rekabete yol açmaktadır.
	☐ Tamamen Katılıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Kararsızım ☐ Katılmıyorum ☐ Hiç Katılmıyorum

9. ÖZ GEÇMİŞ

Adı : Raşit

Soyadı : KARACA

Doğum Yeri ve Tarihi : Malatya/ 05.09.1989

Eğitimi : 2013Cumhuriyet Üniversitesi BESYO / Sivas

2006 Fatih Lisesi/Malatya

2003 Kazım Karabekir İlkokulu/ Malatya

Yabancı Dili : İngilizce